

Versterking opsporing en vervolging

naar aanleiding van het evaluatierapport van de Schiedammer parkmoord

Openbaar Ministerie
Politie
NFI
4 november 2005

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding.....	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Gedeelde visie op vijf centrale thema's.....	4
1.3 Rode draden in het programma.....	7
1.4 Leeswijzer.....	8
2. De aanpak.....	9
2.1 Evaluatieonderzoek Schiedammer parkmoord.....	9
2.2 Opdracht programma versterking opsporing en vervolging	9
2.3 Werkwijze en producten.....	10
2.4 Verdere uitwerking	11
3. Gezag over de opsporing	12
3.1 Inleiding.....	12
3.2 Algemene kwaliteitseisen aan de opsporing	13
3.3 De rollen en verantwoordelijkheden van OM en politie in gecompliceerde opsporingsonderzoeken	14
3.4 De verhouding tussen de officier van justitie en de teamleider.....	16
4. Tegenspraak en review	18
4.1 Inleiding en begripsbepaling.....	18
4.2 Rol korps- en parketleiding.....	18
4.3 Noodzakelijke infrastructuur	19
4.4 Reflectie	19
4.5 Tegenspraak.....	19
4.6 Inrichting tegenspraak politie.....	20
4.7 Inrichting tegenspraak OM	20
4.8 Review.....	21
4.9 Tegenspraak in hoger beroep	22
4.10 Tenslotte.....	22
5. Team Grootschalige Opsporing.....	23
5.1 Inleiding.....	23
5.2 Informatiemanagement in een TGO-omgeving	23
5.3 Verhoor.....	24
5.4 Leiderschap en sturing.....	24
5.5 Journalen.....	26
5.6 Beheer en archivering van onderzoeksmaterialen	26
5.7 Dossiervorming.....	26
5.8 Misdaadanalist.....	27
5.9 Actualisatie Raamwerk TGO	27
5.10 De familierechercheur	29
5.11 VICLAS.....	30
6. Forensische opsporing	31
6.1 Inleiding.....	31
6.2 Indeling naar Plaats Delict.....	31
6.3 Organisatie van de Forensische Opsporing	33
6.4 Tegenspraak.....	35
6.5 Sporenbeheer en -analyse	36
6.6 Forensisch Technische (FT) - normen.....	37
6.7 Verslaglegging activiteiten Forensische Opsporing.....	37
6.8 Personele consequenties	38
6.9 Brede kwaliteitsontwikkeling forensische opsporing.....	39

7. Audiovisuele en auditieve registratie van verhoren.....	41
7.1 Aanleiding.....	41
7.2 Uit te voeren werkzaamheden.....	42
7.3 Conceptaanwijzing auditieve en audiovisuele registratie van aangiften, verklaringen en verhoren	43
8. Competenties – opleidingen – certificering	46
8.1 Het Openbaar Ministerie	46
8.2 De politie	50
9. Overdracht en samenhang 1^e – 2^e lijn vervolging.....	55
9.1 Inleiding.....	55
9.2 Interne procedure en overdrachtmoment 1e en 2e lijn	55
9.3 Overdracht relevante stukken.....	56
9.4 Tweede advocaat-generaal.....	57
10. Deskundigenpool	59
10.1 Inleiding.....	59
10.2 Doorontwikkeling Politie Kennis Net (PKN) en OMtranet	60
10.3 Doorontwikkeling Deskundigenmakelaardij.....	62
10.4 Onderzoek en lectoraten.....	64
11. ICT.....	65
11.1 Inleiding.....	65
11.2 Tijdelijke oplossingen forensische opsporing.....	65
11.3 Inventarisatie	67
11.4 Tijdpad.....	68
12. Fasering en financiën	69
12.1 Fasering	69
12.2 Financieel overzicht	73
13. Kwaliteitszorg en monitoring	74
13.1 Doorontwikkeling kwaliteitszorg.....	74
13.2 Borging programma versterking opsporing en vervolging.....	75
13.3 Programmasturing	75

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In de Schiedammer parkmoord is een onschuldige na een groots opgezet opsporingsonderzoek, in eerste en tweede aanleg veroordeeld voor moord en poging tot moord. Een minderjarige getuige werd incorrect behandeld.

Het evaluatieonderzoek in deze zaak wees uit dat dit het gevolg was van een opeenstapeling van elkaar versterkende onzorgvuldigheden en beoordelingsfouten. De zaak was een schok voor de Nederlandse rechtsorde.

De evaluatie van deze zaak vormde voor de Minister van Justitie aanleiding, politie en het Openbaar Ministerie de opdracht te verstrekken de aanbevelingen uit te werken in een 'Programma Versterking Opsporing en Vervolgning'. Politie en het Openbaar Ministerie hebben de opdracht en de verantwoordelijkheid de 'waarheidsvinding' in strafzaken te optimaliseren. De rechtsstaat kan niet functioneren zonder vertrouwen in de kwaliteit van de opsporing en vervolging. Vanuit een gedeelde visie hebben politie en Openbaar Ministerie ambities geformuleerd, gericht op:

- vertrouwen in politie en Openbaar Ministerie;
- versterking kwaliteit en professionaliteit, teneinde de criminaliteit daadkrachtig en effectief te kunnen bestrijden;
- een zichtbaar transparante en integere werkwijze.

1.2 Gedeelde visie op vijf centrale thema's

Deze ambities worden tot uiting gebracht in een vijftal thema's, die als rode draad door het programma lopen:

1. algemene eisen aan de opsporing

Door bindende afspraken over kwaliteit, werkwijze, validering en certificering worden kwaliteitsgaranties geboden voor prestaties in de keten van opsporing en vervolging.

2. duidelijkheid over het gezag in de opsporing

Door verheldering van de invulling van gezag tussen politie en Openbaar Ministerie, met name in complexe opsporingsonderzoeken, kunnen de rollen en verantwoordelijkheden in het proces op de juiste wijze worden ingevuld.

3. versterking van vakmanschap

Criminaliteit ontwikkelt zich in vele dimensies, o.a. geografisch, technologisch en in mate van complexiteit. Daarnaast stelt de samenleving duidelijke eisen aan resultaat. Dit betekent voor de medewerkers van politie en Openbaar Ministerie dat de vraag naar professionaliteit en specialisme toeneemt. Dit vraagt om versterking van de professie en naar normering in evenwicht met de daadwerkelijke vereisten.

4. aandacht voor leiderschap en cultuur

Consequente, heldere invulling van leiderschap in beide organisaties verzekeren eenheid en kwaliteit van opsporing en vervolging. Herijking van de rol van de rechercheofficier en parketleiding enerzijds en rechenmanagement en korpsleiding anderzijds moet leiden tot effectievere sturing. Organisatie van tegenspraak, waar het strategisch management

direct bij betrokken is, leidt tot een cultuur waarin reflectie en transparantie vanzelfsprekend zijn.

5. Permanente, ketenbrede kwaliteitsontwikkeling

Voortdurende oriëntatie op kwaliteit en voortdurende kwaliteitsverbetering ondersteunt de organisaties bij het realiseren van concrete verbeteringen van de bedrijfsvoering en processturing. Systematische toetsing van de algemene eisen maakt hiervan deel uit.

In het navolgende worden deze centrale thema's nader toegelicht.

1.2.1 Kwaliteitseisen in de opsporing

Algemene eisen aan de opsporing zijn randvoorwaardelijk voor de kwaliteit van en het vertrouwen in de opsporing en een heldere rolverdeling tussen Openbaar Ministerie en politie. Bindende afspraken over teamsamenstelling, opleidingen, competenties, werkwijzen en producten bieden kwaliteitsgaranties. Deze worden in het kader van dit programma tot standardeisen uitgewerkt. Deze standardeisen voor de opsporing worden gevalideerd door het gezag. Ze zijn vanaf dat moment bindend; ze bieden duidelijkheid en garanties over de uitvoering van en de normen voor opsporingsonderzoeken. Dit geldt voor opsporingsonderzoeken in het algemeen en in het bijzonder voor de zware, gecompliceerde zaken.

Bij het maken van bindende afspraken en standardeisen is het overigens wel belangrijk te voorkomen dat het opsporingsproces onnodig administratief wordt gecompliceerd en dat de standardeisen ontaarden in bureaucratie.

Een effectief systeem van ketenbrede procesaudits verzekert dat de korpsen en parketten daadwerkelijk volgens de afgesproken standaarden werken.

De officier van justitie respecteert de eigen verantwoordelijkheid van de politie voor het juist uitvoeren van opsporingsonderzoeken, omdat hij er van op aan kan dat de invulling van die verantwoordelijkheid door de politie van gegarandeerde kwaliteit is. De politie is daarop aanspreekbaar.

1.2.2 Gezag in de opsporing

Met het stellen van algemene eisen aan de opsporing, wordt in brede zin invulling gegeven aan de algemene verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie als gezag over de opsporing. Als de algemene eisen goed gestalte hebben gekregen, kan de betrokkenheid van de officier van justitie in individuele zaken zich ook tot de inhoud van die zaken beperken.

Duidelijk is dat het wettelijke gezag over de opsporing, zeker in zware en complexe zaken, grote betrokkenheid van de officier van justitie bij het politieke onderzoek vereist – een te grote afstand en een te formele opstelling zijn niet effectief. Tegelijk wordt van die officier verlangd dat hij, vanuit zijn magistratelijke rol, een zodanige afstand houdt tot het onderzoek en het onderzoeksteam, dat hij in staat is onbevangen te oordelen over alle in het geding zijnde belangen en de inhoud van het opsporingsonderzoek.

Dat er twee ogenschijnlijk tegenstrijdige eisen aan het functioneren van de officier van justitie worden gesteld – “betrokken distantie” – heeft rechtstreeks gevolgen voor kennis en vaardigheden van zowel de officier van justitie als de betrokken politiefunctionarissen.

In de meer gecompliceerde opsporingsonderzoeken is de rol van de officier van justitie primair gericht op strategische keuzen in het opsporingsonderzoek, de legitimiteit van strafvorderlijke maatregelen en toetsing van tactische beslissingen. De politie is primair verantwoordelijk voor tactiek, de kwaliteit van de uitvoering van het opsporingsonderzoek en de kwaliteit van de processen verbaal. Het helder scheiden van deze taken en verantwoordelijkheden biedt de officier van justitie gelegenheid een meer magistratelijke rol te vervullen.

1.2.3 Versterking van vakmanschap

Het veiligstellen van sporen, de uitoefening van bevoegdheden en toepassing van dwangmiddelen, journalisering, analyse van omvangrijke hoeveelheden informatie, het verhoren van verdachten en getuigen, vereisen allerlei specifieke vaardigheden.

Rechercheren, zeker in gecompliceerde zaken, vereist dan ook specifieke vakkennis. Dit geldt eveneens voor de vervolging: juridisch vakmanschap, analytisch vermogen, toetsing op rechtmatigheid, het vermogen om te gaan met weerstand en te oordelen over informatie.

Opsporing en vervolging vragen om een systeem van competenties, opleidingen en certificering

Naast functies waarvoor reeds kwaliteitseisen en certificering zijn vereist (zedes, fraude, CIE, etc.), wordt voor de vervulling van een aantal andere functies voortaan de strikte eis van opleiding en certificering gesteld. Dit geldt in de eerste plaats voor de medewerkers van politie en Openbaar Ministerie die een aandeel hebben in de Teams Grootschalige Opsporing. Ook aan strategisch en tactisch leidinggevenden worden opleidings- en ervaringseisen gesteld.

Voor de politie betekent dit een versterking van de professie in het proces opsporing. De verwachting dat in de toekomst zo'n 20% van de medewerkers in de opsporing tot HBO/academisch niveau opgeleid moet worden, heeft in meerjarig perspectief gevolgen voor instroom, opleidingscapaciteit en functiewaardering van de politie. Op basis van eenduidige afspraken worden, gerelateerd aan korps- en parketsterkte, afspraken gemaakt over minimumaantallen gecertificeerde medewerkers in specifiek benoemde functies. Een samenhangend stelsel van onderwijs voor politie en Openbaar Ministerie ondersteunt deze eisen met betrekking tot inrichting van noodzakelijke competenties.

1.2.4 Leiderschap en cultuur

Leiderschap is cruciaal voor professionalisering, effectieve sturing en de juiste cultuur. Juiste invulling van leiderschap bij politie en Openbaar Ministerie is randvoorwaardelijk voor een cultuur waarin permanente professionalisering, vakmanschap, (zelf)reflectie, samenwerking met en transparantie tussen de ketenpartners vanzelfsprekend zijn. Evenzo vanzelfsprekend is het dat daadwerkelijk wordt gehandeld overeenkomstig afgesproken kwaliteitseisen zoals neergelegd in richtlijnen, protocollen e.d. De inhoudelijke betrokkenheid van en sturing door korps- en parketleiding wordt vergroot door hen daadwerkelijk te positioneren in tegenspraak en reflectie. Daarbij worden eisen geformuleerd voor het strategisch management op het gebied van competenties en opleiding. Zo wordt bijvoorbeeld de eis geformuleerd, dat de divisiechef recherche in grote zaken in staat is als teamleider complexe Teams Grootschalige Opsporing aan te sturen. Ook bij de verschillende parketten wordt de betrokkenheid van het strategisch management bij zaken versterkt, mede door herpositionering van de functie van recherche-officier. Dit vergroot het toezicht op de eenheid, de professionaliteit en de kwaliteit van de opsporing binnen een politieregio met bijzondere aandacht voor de bijzondere opsporingsmethoden. De inrichting van een regionale stuurploeg in alle politieregio's verzekert effectieve samenwerking en transparantie tussen de ketenpartners.

Zowel bij het Openbaar Ministerie als de politie worden tegenspraak en review structureel ingebed in de werkwijze bij gecompliceerde onderzoeken.

1.2.5 Permanente, ketenbrede kwaliteitsontwikkeling

De ambities in het kader van dit programma vereisen zowel een permanente toetsing van de praktijk als een voortdurende kwaliteitsontwikkeling. Hiertoe wordt het huidige kwaliteitssysteem verder ontwikkeld. Om een nieuw, permanent proces van toetsing aan de hand van vaste criteria, landelijke standaards en procesindicatoren op gang te brengen, wordt het huidige kwaliteitssysteem verder ontwikkeld. In systematisch onderzoek zal objectief worden beoordeeld of en in welke mate aan overeengekomen criteria is voldaan. Dit zal zowel sectoraal als ketenbreed worden ingericht en de basis vormen voor concrete verbeteringen via op de bedrijfsvoeringen gerichte verbeterprojecten.

Als tijdelijke voorziening en in aanvulling op de hiervoor beschreven verdere ontwikkeling van de reeds door OM en politie gehanteerde kwaliteitssystemen, wordt een programma voor auditing en monitoring opgesteld, specifiek gericht op de implementatie en borging van dit programma.

1.3 Rode draden in het programma

1.3.1 Onderscheid eenvoudig/standaardwerkwijze vs. gecompliceerd/maatwerkwijze

Zware, gecompliceerde zaken verdienen maatwerk in de aanpak. Maatwerk op het gebied van deskundigheid, aanpak en aansturing, werkwijze, capaciteit en middelen. Hoewel het eenvoudig is zaken als complex aan te merken en het makkelijk is om vergelijkbare zaken met de Schiedammer parkmoord aan te wijzen (Lucy de B., balpenzaak), is het niet zo dat complexe zaken een geheel afzonderlijke en af te bakenen categorie vormen. Er is een glijdende schaal van meer naar minder complexiteit.

Om de eenvoudige zaak met standaard werkwijze te onderscheiden van de gecompliceerde zaak met maatwerkwijze, zijn in diverse onderdelen van dit programma criteria geformuleerd, aan de hand waarvan voor zowel OM als politie duidelijk is, wanneer in beginsel de maatwerkwijze geboden is. Deze criteria betreffen de inzet van het Team Grootschalige Opsporing, de toepassing van tegenspraak, de inzet van audiovisuele registratie van verhoren en de kwalificatie van een PD tot maatwerkplus-PD. Daarnaast zijn criteria geformuleerd voor facultatieve toepassing.

In verband met de genoemde glijdende schaal is het bij het vaststellen van werkwijzen en methoden om de vereiste zorgvuldigheid te verkrijgen echter zaak, het verband met een kwalitatief goede behandeling van zaken in het algemeen niet te verliezen. De maatregelen moeten immers een logisch onderdeel vormen van een systeem van kwaliteit voor alle zaken die maatwerk vereisen. In het programma wordt dan ook tot uitdrukking gebracht dat de maatregelen niet een te geïsoleerde plaats krijgen.

1.3.2 Samenhang met reeds lopende kwaliteitstrajecten

Sinds 2000, het jaar waarin de Schiedammer Parkmoord speelde, zijn binnen de organisaties van politie, Openbaar Ministerie en NFI reeds vele ontwikkelingen op het vlak van professionalisering in gang gezet, veelal vastgelegd in richtlijnen en procedures. Het is in het belang van de kwaliteit van de opsporing en vervolging de aanbevelingen uit het evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord zo veel mogelijk in samenhang met lopende ontwikkelingen te bezien.

Het OM had procesmatige en organisatorische uitgangspunten voor kwaliteitsverhoging van de verwerking van maatwerkwaken reeds geformuleerd in het lopende programma "Het OM verandert". Het proces verwerking van maatwerkwaken, van welk proces het leiding geven aan de opsporing deel uitmaakt, gaat plaatsvinden in secties maatzaken. Officieren en parketsecretarissen in deze secties richten zich uitsluitend op maatwerkwaken en verrichten daarbij geen andere werkzaamheden. Dit vermindert het aantal storingsmomenten en vergemakkelijkt de focus op het leiden van de opsporing, het nemen van vervolgingsbeslissingen in deze categorie zaken en het behandelen daarvan ter terechtzitting. Voorts wordt gericht gewerkt aan dié competenties, kennis en vaardigheden, die specifiek op het proces maatwerkwaken betrekking hebben.

De hiervoor noodzakelijke opleiding en certificering is grotendeels al in gang gezet. In het kader van dit programma versterking opsporing en vervolging wordt uitgewerkt welke rolvulling van het OM wordt verwacht op het gebied van het leiding geven aan projectmatige opsporingsonderzoeken, van relatief minder gecompliceerde tot uiterst complexe TGO- en zwacri-zaken. Met name de benoemde rollen van de (zaaks)officier van justitie en de parketsecretaris bij projectvoorbereiding, keuze en leiding aan projectmatige (zwacri)onderzoeken en leiding aan TGO's en cold-cases brengt capaciteitsbeslag met zich mee. Een raming van deze consequenties is bij de voorgestelde maatregelen opgenomen.

Binnen de politie zijn in het kader van het ABRIO-programma sedert het jaar 2000 vele verbeterinitiatieven uitgewerkt en geïmplementeerd, zoals de inrichting van Teams Grootschalige Opsporing, standaard werkwijze voor het onderzoek op de plaats delict, de inrichting van de landelijke informatieorganisatie en Informatie Gestuurde Politie. Onder de verantwoordelijkheid van het OM-Politieberaad en de Board Opsporing van de Raad van Hoofddcommissarissen worden hulpmiddelen en werkwijzen gevalideerd die, waar dat tot toename van effectiviteit en efficiëntie leidt, meer uniformiteit en standaardisatie brengen. Bovendien zijn binnen de afzonderlijke parketten, bij het NFI en in de politiekorpsen sinds 2000 vele andere verbeterlagen gemaakt, lopen thans nog allerlei verbetertrajecten en zijn de nodige voornemens voor verbetering geformuleerd.

1.4 Leeswijzer

Na dit inleidend hoofdstuk 1, is de aanpak van dit versterkingstraject in hoofdstuk 2 beschreven. De hoofdstukken 3 – 11 bevatten een samenvatting van de belangrijkste onderwerpen. Hoofdstuk 12 bevat, in paragraaf 1, een overzicht van de fasering van de geplande maatregelen. De tweede paragraaf van hoofdstuk 12 bevat een opgave van de financiële consequenties van de maatregelen. Hoofdstuk 13 beschrijft de kwaliteitszorg bij politie en Openbaar Ministerie. In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk wordt het initiatief tot doorontwikkeling van het bestaande kwaliteitsstelsel beschreven. De tweede paragraaf beschrijft de toetsing van de implementatie en borging van dit programma.

2. De aanpak

2.1 Evaluatieonderzoek Schiedammer parkmoord

Het evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord werd uitgevoerd door een advocaat-generaal, mr. F. Posthumus. Hij werd daarbij bijgestaan door twee onafhankelijke externe deskundigen, te weten professor mr. Y. Buruma (hoogleraar straf- en strafprocesrecht te Nijmegen) en de heer A.P. de Vries (voormalig plv. korpschef van de regiopolitie Gelderland-Midden). In het kader van dit evaluatieonderzoek is de rol van het Openbaar Ministerie (hierna: OM) en de politie gedetailleerd onder de loep genomen. De onderzoeker komt in het rapport tot de conclusie dat in de verschillende fasen van het opsporingsonderzoek en de vervolging veel is mis gegaan en beoordelingsfouten zijn gemaakt. Op basis van de geconstateerde tekortkomingen is een groot aantal aanbevelingen geformuleerd. In het slot van de rapportage zijn die gegroepeerd rond thema's. De zeven voornaamste thema's waarover aanbevelingen werden gedaan waren de volgende:

1. Bij kapitale delicten moet de parkleiding stimuleren dat op zijn laatst in de fase waarin de zitting bij de rechter wordt voorbereid, een vorm van tegenspraak door de behandelend officier van justitie wordt georganiseerd, opdat wordt bevorderd dat ontlastende omstandigheden voldoende naar waarde worden geschat;
2. Bij kapitale delicten moet bij de politie tegenspraak worden georganiseerd;
3. De kennis van officieren van justitie op forensisch gebied en van het tactische recherchewerk moet worden vergroot. Het NFI moet duidelijker rapporteren;
4. Binnen de politie moet het beheer van stukken van overtuiging en sporenmateriaal beter geregeld worden;
5. In grote onderzoeken moeten de verdachtenverhoren audiovisueel worden vastgelegd. In opleidingen moet aandacht worden besteed aan de theorie en praktijk van het verdachtenverhoor en aan het fenomeen valse bekentenis.
6. Deskundigen die een rol hebben gespeeld in het opsporingsonderzoek, moeten slechts onder nadrukkelijke vermelding van die rol, worden voorgedragen als deskundige ter terechtzitting of bij de rechter-commissaris.
7. Er moeten kaders worden vastgesteld voor de invulling van de taak van de officier van justitie als leider van het opsporingsonderzoek. De officier van justitie moet zich er voortdurend van bewust zijn dat andere procesdeelnemers, in het bijzonder rechter en verdediging, voor een goede vervulling van hun functie deels afhankelijk zijn van de officier van justitie.

Op 13 september 2005 werd het evaluatieonderzoek in de Schiedammer Parkmoord aan de Tweede Kamer aangeboden. Op 15 september 2005 debatteerde de Minister van Justitie met de Tweede Kamer over dit evaluatieonderzoek.

2.2 Opdracht programma versterking opsporing en vervolging

In de behandeling in de Tweede Kamer gaf de Minister aan de conclusies en aanbevelingen uit het evaluatierapport integraal over te nemen en politie en Openbaar Ministerie de opdracht te verstrekken de aanbevelingen uit te werken in een verbeterprogramma dat, nog vóór de behandeling van de justitiebegroting in de Tweede Kamer, maatregelen bevat om de in de evaluatie aan het licht gebrachte tekortkomingen structureel aan te pakken. In dit verbeterprogramma moet de doorlopende bevordering van de professionaliteit van het optreden van politie en OM in strafzaken centraal staan, waarbij de veranderingen die in de afgelopen jaren al hebben plaatsgevonden of in gang zijn gezet, het vertrekpunt moeten vormen. Het verbeterprogramma moet zich primair richten op de kwaliteit van de waarheidsvinding in het proces van opsporing en vervolging. Het moet, zo stelde de minister, in ieder geval de volgende punten omvatten:

- de regeling van audiovisuele vastlegging van verdachtenverhoren;

- nieuwe opleidingen over rekerchetechnieken (verhoormethoden, videoreconstructie, dossiervorming) voor politie en OM;
- het structureel en niet-vrijblijvend organiseren van tegenspraak binnen de politieorganisatie én het Openbaar Ministerie;
- de structurele verbetering van de verslaglegging van het verloop van het onderzoek;
- de aansluiting van het opleidingsniveau van de leden van het OM aan de complexe technische ontwikkelingen op bijvoorbeeld het gebied van DNA-onderzoek, gelet op het toenemend belang van de kwaliteit van het sporenonderzoek, het onderzoek op de Plaats Delict en de samenwerking tussen het NFI, de politie en het Openbaar Ministerie.

Daarnaast stelt de minister dat het stelsel van opsporing en vervolging zich primair richt op materiële waarheidsvinding en dat het OM daarin een magistratelijke rol behoort te vervullen.

De Minister heeft de opdracht om een verbeterplan opsporing en vervolging op te stellen verstrekt aan de voorzitter van het College van Procureurs-Generaal. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft aan de Raad van Hoofdcommissarissen opgedragen de beheersmatige onderdelen en consequenties van het verbeterplan te ontwikkelen en in kaart te brengen.

Het College van Procureurs-Generaal en de Raad van Hoofdcommissarissen hebben vervolgens Procureur-Generaal H.J. Bolhaar respectievelijk korpschef R. Bik (voorzitter van de board opsporing) aangewezen als opdrachtgevers voor de totstandkoming van het verbeterprogramma. Voor de opstelling van het programma is een kerngroep geformeerd, die bestaat uit de heer G.Th. Hofstee, hoofdofficier van Justitie en voorzitter, mevrouw N.G. Zandee, plv. hoofdofficier van Justitie, de heer P.J. Aalbersberg, korpschef en de heer H. Vissers, plv. korpschef.

2.3 Werkwijze en producten

De kerngroep bedient zich ten behoeve van de uitvoering van haar werkzaamheden van een groot aantal medewerkers van het OM, politie en NFI, verenigd in een negental clustergroepen. In deze clustergroepen zijn in zeer korte tijd gezamenlijk voorstellen tot kwaliteitsverbetering en -borging geformuleerd. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen:

- korte termijn – oplevering uiterlijk 1 juni 2006;
- middellange termijn – oplevering in de periode van 1 juni 2006 tot 1 juni 2007
- lange termijn – oplevering na 1 juni 2007.

In de eerste paragraaf van hoofdstuk 12 is een overzicht van maatregelen en de daaraan verbonden fasering opgenomen.

Om de samenhang tussen de clustergroepen tijdens de totstandkoming van het programma versterking opsporing en vervolging te waarborgen, wordt elk van de te onderscheiden clusters door een lid van de Kerngroep begeleid. Elke clustergroep kent een tweehoofdige leiding van OM en politie. Binnen de clusters werken de trekkers ten behoeve van beide organisaties hun eigen aandeel uit. Door de voortdurende afstemming tussen de clusterhoofden is de ketenbenadering en afstemming van maatregelen gegarandeerd. Naast medewerkers van OM en politie worden zo nodig vertegenwoordigers van relevante partners in de clustergroep opgenomen. In de opdrachten aan de clustergroepen is nadrukkelijk gesteld dat, waar mogelijk, aansluiting moet worden gezocht bij reeds lopende initiatieven en expertgroepen.

De negen clusters hebben opdrachten op de volgende gebieden:

1. Gezag over de opsporing
2. Tegenspraak en review
3. Team Grootschalige Opsporing (TGO)
4. Forensische opsporing
5. Audiovisuele en auditieve registratie van verhoren

6. Competenties – opleidingen – certificering
7. Overdracht en samenhang 1^e – 2^e lijn vervolging
8. Deskundigen pool
9. ICT

De Kerngroep heeft alle maatregelen gebundeld in het “Voorlopig programma versterking opsporing en vervolging”, waarin inhoud, proces, fasering, implementatie, capaciteitsvereisten en benodigde financiën beschreven zijn en biedt dat vóór 1 november aan de opdrachtgever aan. Om te kunnen volgen of de voorgestelde maatregelen ook in de organisaties worden geïmplementeerd, is tevens op hoofdlijnen aandacht besteed aan monitoring en auditing van het complete Programma versterking opsporing en vervolging.

2.4 Verdere uitwerking

De plannen die in het zeer korte tijdsbestek van drie weken nog niet voldoende konden worden uitgewerkt, zullen in de komende maanden nader worden uitgewerkt. Medio juni 2006 levert de kerngroep de volgende producten op:

- de uitwerking van de voorstellen die in de onderhavige rapportage zijn opgenomen;
- implementatievoorstellen voor onderwerpen die op korte, middellange of op lange termijn geïmplementeerd worden
- een uitwerking van de voorstellen voor monitoring en auditing van dit programma, alsmede voorstellen voor structurele, periodieke auditing van politie en OM op de in het programma versterking opsporing en vervolging opgenomen onderdelen.

3. Gezag over de opsporing

3.1 Inleiding

Het in de wet BOB aan de Officier van Justitie toekennen van bevoegdheden heeft mede ten doel gehad dat de officier in concrete onderzoeken sturing geeft aan het opsporingsonderzoek. Uit de evaluatie van de Schiedammer Parkmoord is gebleken dat de officier van justitie een grote betrokkenheid heeft laten zien met het onderzoek en de teamleider. De officier van justitie heeft echter ook onvoldoende afstand genomen van het onderzoek en onvoldoende inhoud gegeven aan zijn beoordelende en controlerende rol. In andere gevallen is gebleken dat het OM juist te weinig betrokken was bij opsporingsonderzoeken. In beide omstandigheden komt de sturende rol van de officier van justitie in de knel.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat, hoewel de officier van justitie in toenemende mate betrokken is bij concrete strafzaken en de sturing van concrete onderzoeken door het OM ook sterk is verbeterd, die betrokkenheid nogal verschilt en afhankelijk is van de persoon van de officier van justitie, van het soort onderzoek, alsmede van de kwaliteit van de tactische leiding op de uitvoering daarvan. De ene officier van justitie geeft duidelijk leiding aan het onderzoek, is kritisch en geïnteresseerd, terwijl andere officieren van justitie zich intensief met het onderzoek zelf en de operationele aspecten daarvan bemoeien. Soms is het zelfs moeilijk een onderscheid te maken tussen de leden van het team en de officier van justitie¹. In enkele gevallen staat de kwaliteit van de recherche ter discussie. In enkele onderzoeken wordt dat in niet mis te verstane bewoordingen aangegeven².

De rolverdeling tussen het OM en politie in opsporingsonderzoeken kan bemoeilijkt worden omdat niet duidelijk is welke kwaliteiten van de officier van justitie en politie worden verwacht. Het OM moet duidelijk zijn in wat van de politie wordt verwacht. Er moeten op basis van bindende afspraken tussen OM en politie algemene kwaliteitseisen worden gesteld aan de uitvoering van opsporingsonderzoeken en de politie moet onverkort aan die kwaliteitseisen voldoen opdat het OM op de naleving daarvan moet (kunnen) vertrouwen. Daarmee zal het OM ook *moeten* vertrouwen op de deskundigheid van de politie en die deskundigheid respecteren. Dit creëert wederzijds duidelijkheid over de rollen van OM en politie en daarmee tot transparante eenduidigheid over de onderlinge verhouding.

Magistratelijke rol

De magistratelijke rol van de officier is daarbij van groot belang. De magistratelijke rol stelt hoge eisen aan het omgevingsbewustzijn van de officier en aan zijn vermogen die rol te vervullen ten aanzien van de rechter, de verdachte en diens advocaat, de deskundigen en het slachtoffer. Volgens de gedragscode van het OM zorgt de officier voor een juist evenwicht tussen waarheidsvinding en rechtsbescherming. Hij moet zich ten overstaan van de rechter kunnen verantwoorden voor de opsporing door de politie.

Teneinde meer duidelijkheid te verschaffen over het gezag over de opsporing, geeft deze notitie een aantal aanknopingspunten met betrekking tot algemene kwaliteitseisen voor de uitvoering van opsporingsonderzoek en met betrekking tot de rollen en positie van, en de verhouding tussen OM en politie in opsporingsonderzoeken. Daartoe worden na deze inleiding in paragraaf 2 de algemeen aan de opsporing te stellen eisen beschreven, in paragraaf 3 de rol van de officier van justitie en de teamleider in zware, gecompliceerde zaken en, tenslotte, in paragraaf 4 de verhouding tussen officier van justitie en politie.

¹ De Poot et al. "Rechercheportret"

² De Poot et al. "Rechercheportret", Van Koppen en Schalken (2004), Van de Bunt: "Uit balans: Politie en bestel in de knel".

3.2 Algemene kwaliteitseisen aan de opsporing

Op basis van **bindende** afspraken tussen OM en politie zullen algemene kwaliteitseisen gesteld worden aan de uitvoering van opsporingsonderzoeken. De politie voldoet onverkort aan die kwaliteitseisen opdat het OM op de naleving daarvan moet (kunnen) vertrouwen. Lokale aanvullende kwaliteitseisen kunnen worden vastgesteld door rechercheofficier en het lid van de korpsleiding dat is belast met de rechercheportefeuille.

Indien kwaliteitseisen worden gesteld aan cruciale producten en processen die voor de politie als landelijke standaarden moeten gelden omdat anders het afbreukrisico in de vervolgingsfase te groot is, worden die kwaliteitseisen (bijv. TGO-regeling, inrichting, deskundigheid en expertise, procesdossier) door het OM gevalideerd. Het OM en de politie zullen hun validatieprocedures op elkaar afstemmen voor 1 juni 2006.

Omdat het OM zijn keuzes moet kunnen baseren op informatie en op criminaliteitsbeeldanalyses, is de politie verantwoordelijk voor de volledigheid, juistheid en betrouwbaarheid van die informatie. Er wordt zodanige kwaliteit geleverd dat het OM die keuzes kan maken.

De standaardonderzoeken worden uitgevoerd binnen vastgestelde prioriteiten. Ten behoeve daarvan zal een casescreenings- of zicht op zakensysteem worden gehanteerd door de politie.

Ten aanzien van projectmatige opsporing moet de (recherche) officier op basis van het overzicht van en het inzicht in de potentiële onderzoeken en met behulp van weegcriteria de prioriteiten kunnen vaststellen.

De processen verbaal, voortkomend uit standaardonderzoeken, relateren feitelijk en objectief de opsporingshandelingen en vermelden de resultaten. De hulpofficier controleert op die aspecten, tekent daarvoor en levert de processen verbaal binnen de afgesproken doorlooptijd aan bij het parket.

De bevoegdheid van de officier wordt slechts ingeroepen indien dat nodig is voor de beoordeling van de aanhouding buiten heterdaad, dan wel voor de inzet van een dwangmiddel.

Naast bovenvermelde kwaliteitseisen wordt voorts de eis gesteld dat de hulpofficier van justitie de voorgenomen beslissing tot aanhouding buiten heterdaad, het toepassen van een dwangmiddel, (bijv. afname DNA) dan wel heenzending of voorgeleiding van de verdachte, toetst en zelf aan het OM voorlegt.

In een aantal aanwijzingen (over toe te passen bijzondere opsporingsbevoegdheden, ongebruikelijke wijzen van opsporing, het verhoor, confrontatie, etc) en richtlijnen zijn kwaliteitseisen neergelegd. De politie is verantwoordelijk voor naleving daarvan.

In geval van TGO's en projectmatige onderzoeken naar (middel)zware criminaliteit worden de keuzes door de stuurploeg gemaakt, waarvan de rechercheofficier en het lid van de korpsleiding deel uitmaken. Dan geldt de eis dat de inhoud van het projectplan en van het plan van aanpak voldoen aan afgesproken standaards. De teams worden geleid door ervaren en deskundige teamleiders (in TGO-onderzoeken zijn ze gecertificeerd) en de teams worden bemensd met leden die ervaren en deskundig zijn op de diverse gebieden, zoals tactische en operationele analyses en forensische opsporing. Ook gelden eisen voor een kwalitatief goed PD-management, zijn normen gesteld aan het forensisch proces en vindt, indien sprake is van complexe PD's, samenwerking plaats met het NFI.

3.3 De rollen en verantwoordelijkheden van OM en politie in gecompliceerde opsporingsonderzoeken

Algemene uitgangspunten

Om de rollen van de officier van justitie en van de teamleider goed te kunnen onderscheiden, zijn de volgende uitgangspunten van belang:

- 1. Strategische keuzes en beslissingen en strafvorderlijke beslissingen zijn het domein van het OM, de politie is primair verantwoordelijk voor de wijze van uitvoering;**
- 2. In TGO-onderzoeken wordt gewerkt met daartoe gecertificeerde officieren van justitie en teamleiders. De teamleden voldoen aan de (kwaliteits)eisen zoals beschreven in de TGO regeling.**
- 3. Politie werkt volgens vooraf afgesproken professionele standaarden;**
4. OM en politie hebben respect voor en vertrouwen in elkaars professionaliteit en verantwoordelijkheid;
5. De politie is leidingnemend in het doen van tactische voorstellen, passend binnen de tevoren vastgestelde onderzoeksrichtingen. De officier van justitie toetst deze voorstellen op rechtmatigheid en op de bijdrage aan de waarheidsvinding binnen de onderzoeksrichtingen.
6. De relatie tussen OM en politie wordt gekenmerkt door absolute openheid; Alles mag besproken worden in het belang van het onderzoek, maar met respect voor elkaars verantwoordelijkheden;

Rol officier van justitie

De officier van justitie zal zich een zo volledig mogelijk beeld moeten vormen van de feiten om op basis daarvan tot een zorgvuldige afweging en beslissing te kunnen komen.

In het opsporingsonderzoek zal de officier van justitie zijn beslissingen steeds moeten nemen tegen de achtergrond van recht en rechtmatigheid (artt. 348/350 Sv). Hij vormt het juridisch geweten van het opsporingsteam.

Nadat de stuurploeg³ opdracht heeft gegeven om een opsporingsonderzoek te starten, wordt in overleg met de zaakofficier van justitie een projectvoorstel gemaakt. De officier van justitie bepaalt met welk doel het opsporingsonderzoek wordt ingezet en welke resultaten moeten worden behaald. Daarmee heeft de officier van justitie tevens een toetsende rol ten aanzien van in te zetten tactieken.

Na goedkeuring door de rechercheofficier van justitie en de divisiechef recherche, wordt een plan van aanpak gemaakt.

Bij TGO's zal meestal de eerste fase, het maken van een projectplan worden overgeslagen en direct worden overgegaan tot het plan van aanpak.

Het plan van aanpak vormt de agenda voor het overleg tussen de zaakofficier en de teamleider. Aan de hand van het plan van aanpak worden door de officier van justitie, onderzoeksrichtingen onderscheiden, vervolgens na onderzoek worden onderzoeksrichtingen in- of uitgesloten, worden tactische voorstellen van de politie getoetst en wordt bepaald welke dwangmiddelen en opsporingsmiddelen en –methoden moeten worden ingezet. Indien sporen zijn veiliggesteld wordt de officier van justitie nadrukkelijk betrokken bij de inzet van deskundigen voor het sporenonderzoek (bijv. DNA), alsmede bij de prioritering daarvan (zie het FIT-gesprek).

De officier van justitie beoordeelt met de teamleider de voortgang, de behaalde resultaten en doet voorstellen tot voortzetting / stopzetting van het onderzoek aan de stuurploeg. Alle beslissingen worden beargumenteerd vastgelegd in het afsprakenjournaal.

³ In alle regio's functioneren stuurploegen waarin de rechercheofficier van justitie en de divisiechef recherche deelnemen.

De gesprekspartner van de officier van justitie in dergelijke onderzoeken is de teamleider; de officier geeft derhalve geen opdrachten aan leden van het team. Indien verschil van inzicht ontstaat tussen zaakofficier en teamleider beslist de rechercheofficier na overleg met de divisiechef recherche. Indien het om complexe, afbreukgevoelige zaken gaat, worden parket- en korpsleiding betrokken.

Magistratelijke rol

Deze krijgt allereerst inhoud doordat de officier de status verdachte / getuige, de rechtmatigheid, proportionaliteit en subsidiariteit beoordeelt van voorgenomen opsporingshandelingen en dwangmiddelen, met inbegrip van de eisen die daaraan worden gesteld in de aanwijzing opsporingsbevoegdheden, de aanwijzing ongebruikelijke opsporing, auditieve en audiovisuele registratie van verhoren etc.

Voorts toetst hij of de processen-verbaal objectief en feitelijk de opsporingshandelingen en resultaten daarvan relateren. Bovendien reflecteert hij met de teamleider kritisch of de verschillende (potentiële) onderzoeksrichtingen voldoende zijn uitgerechercheerd.

Ook omvat deze rol de verantwoordelijkheid voor de dossiervorming. Uit alle onderzoeksresultaten stelt de officier het procesdossier samen. De officier bepaalt op grond van het relevantie criterium welk materiaal wordt opgenomen in het procesdossier en zorgt ervoor dat zowel het belastende als het ontlastende materiaal daarin is opgenomen.

De officier van justitie entameert in zaken, waarin voor de waarheidsvinding specifieke feiten doorslaggevend zijn, middels verzoeken aan de RC binnen een GVO (of in het kader van een mini-instructie) mogelijkheden voor kritische weging van deze feiten door officier, rechtercommissaris en verdediging (bijv. reconstructies, contra-expertises door deskundigen, verhoren van cruciale getuigen (zedenzaken, infiltratie)

Verantwoordelijkheden politie

De strategische beslissingen van de officier van justitie vormen steeds de kaders waarbinnen de politie verantwoordelijk is voor de uitvoering.

De politie is allereerst verantwoordelijk voor het opstellen van het plan van aanpak. Ook stelt de teamleider onderzoeksrichtingen, te hanteren tactieken en toe te passen opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen voor en geeft feitelijk leiding aan de uitvoering van de opsporing. Daarbij toetst de officier van justitie o.m. aan de aanwijzing opsporingsbevoegdheden, de instructie onorthodoxe opsporingsmethoden, de instructie DNA-onderzoek, besluit maatregelen in het belang van het onderzoek. Ook is de politie verantwoordelijk voor de uitvoering van de (door de officier getoetste) opsporing, inclusief de toegestane dwangmiddelen, bijzondere opsporingsbevoegdheden alsmede bijv. de kwaliteit van onderzoek PD, buurtonderzoek, informatie-inwinning⁴, verhoren verdachten, getuigen, enz. De verantwoordelijkheid omvat ook de ingezette bijzondere expertise. De teamleider zorgt er voor dat gewerkt wordt volgens vastgestelde aanwijzingen, richtlijnen, protocollen en afgesproken professionele standaarden (studioverhoor, auditieve cq audiovisuele registratie, Osloconfrontatie, OT, AT, verhoren met verhoorplan, FT-normen).

De wijze van uitvoering is slechts ter toets van de officier van justitie indien afweging van proportionaliteit of rechtmatigheid noodzakelijk is, (bijv. wel bij uitvoering van infiltratie, inschakeling deskundigen bij verhoor, enz.; derhalve niet bij bijv. toegestane observatie welke middelen, hoeveel secties, en welke methode wordt gevolgd, dan wel bij verhoor volgens welk verhoorplan en door welke rechercheurs).

Indien de kwaliteit van voorstellen, aanvragen of uitvoering van opsporingshandelingen niet voldoet wordt de teamleider daarop aangesproken door de zaakofficier van justitie. Bij blijvend verschil van inzicht daarover beslissen de rechercheofficier met de divisiechef recherche over te nemen herstelmaatregelen.

⁴ De CIE-officier van justitie heeft het gezag over de CIE-vergaring. Op een aantal parketten functioneert inmiddels een informatie-officier van justitie die het gezag heeft over de informatie-inwinning en –analyse binnen het politiekorps.

Controleerbaarheid

De politie is verantwoordelijk voor de vastlegging van de verhoren en van alle te verrichten ambtshandelingen.

Het proces verbaal is een belangrijk instrument om de officier van justitie in staat te stellen de resultaten te beoordelen (rechtmatigheid en betrouwbaarheid) en controle uit te oefenen op het onderzoek en op de in dat kader aan te wenden opsporingsbevoegdheden. De processen verbaal relateren feitelijk en objectief de relevante opsporingshandelingen en vermelden de resultaten, ook wanneer die ontlastend zijn voor de verdachte.

De teamleider controleert op die aspecten en tekent daarvoor. Op basis van de processen verbaal moet de officier van justitie op een verantwoorde manier beslissingen kunnen nemen omtrent het al dan niet vervolgen.

Journalisering

Bij twijfels zal de officier van justitie moeten kunnen terugkijken naar de beslissingen die zijn genomen en de onderzoeken die zijn uitgevoerd.

De politie legt niet alleen alle onderzoekshandelingen vast in processen-verbaal maar houdt ook een afsprakenjournaal bij waarin alle beredeneerde keuzes en gemotiveerde beslissingen van de officier in samenspraak met de teamleider zijn vastgelegd.

Daarnaast houdt de officier een intern OM-journaal bij waarin hij zijn beredeneerde beslissingen over onderzoeksrichtingen, onzekerheden in het onderzoek en bewijs en beredeneerde keuzes vastlegt. Dat kan als hulpmiddel dienen bij beantwoording van vragen van verdediging en rechter, alsmede bij reflectie, tegenspraak en review.

3.4 De verhouding tussen de officier van justitie en de teamleider

De leider opsporingsonderzoek is verantwoordelijk voor de wijze van uitvoering van het opsporingsonderzoek en van opsporingsmethoden. Hij zorgt ervoor dat de officier van justitie goed geïnformeerd is met het oog op de door hem te nemen beslissingen. Hij zorgt ervoor dat de officier van justitie een goed beeld krijgt van de PD en van de gevonden sporen opdat deskundigen kunnen worden ingezet bij het onderzoeken van de sporen.

Gezien het vorengaande zal de onderzoeksleider over volgende competenties moeten beschikken om een onderzoek kwalitatief goed aan te sturen:

1. transparantie: moet alle informatie delen met de officier van justitie;
2. reflectie: moet in staat zijn binnen zijn team tegenspraak te organiseren en dit te delen met de officier van justitie
3. integer: zorgen voor objectieve (niet gekleurde) informatie voor de officier van justitie op basis waarvan de officier zijn beslissingen kan nemen;
4. analytisch: overzicht hebben over het onderzoek en in staat zijn de officier van justitie voor te leggen wat deze nodig heeft om zijn verantwoordelijkheden goed in te vullen;
5. empathie: aanvoelen wat de maatschappelijke impact is van een zaak en aanvoelen wat nodig is om een officier van justitie goed in positie te houden;
6. non-competitief: het gaat niet om zijn positie maar om de scheiding van verantwoordelijkheden.

De officier van justitie legt ter terechtzitting verantwoording af over het opsporingsonderzoek. Om die verantwoording te kunnen afleggen, geeft hij leiding aan het opsporingsonderzoek. Hij vormt het juridisch geweten van het opsporingsteam.

Volgens de gedragscode van het OM is het OM verantwoordelijk voor het handhaven van wet en recht. De officier van justitie stelt zich ten aanzien van de politie

- open en toegankelijk op, neemt duidelijke beslissingen en neemt zijn verantwoordelijkheid;
- ziet er op toe dat de politie rechtmatig en behoorlijk optreedt;
- ziet er op toe dat de politie processen verbaal aanlevert die waarheidsgetrouw zijn en volledig;

- draagt er zorg voor dat hij op de hoogte is van de door de politie ondernomen onderzoekshandelingen
- dat hij deze ter zitting ten overstaan van de rechter kan verantwoorden

Ten aanzien van de verdachte zorgt hij dat hij over voldoende bewijsmateriaal beschikt, dat het bewijsmateriaal rechtmatig is verkregen, hij richt zich op het vinden van de objectieve waarheid en betreft daarbij zowel het belastende als het ontlastende materiaal.

Daaruit volgt dat de officier van justitie beschikt over:

1. juridisch vakmanschap
2. omgevingsbewustzijn;
3. analytisch vermogen: vormt zich snel en kundig een beeld van het onderzoek en is in staat daarin adequaat beslissingen te kunnen nemen;
4. vormt zijn oordeel aan de hand van de verkregen informatie en is in staat om te gaan met weerstand en om anderen te overtuigen van de juiste genomen beslissingen;
5. Hij is stressbestendig en treedt de teamleider en het team open en met respect tegemoet.
6. Hij is creatief, resultaat- en doelgericht.
7. Hij is non-competitief: het gaat niet om zijn positie maar om een scheiding van verantwoordelijkheden

De opleidingen zowel bij de politie als bij het OM moeten zijn toegesneden op de gevraagde deskundigheid en op de benodigde competenties.

4. Tegenspraak en review

4.1 Inleiding en begripsbepaling

In de rapportage Posthumus wordt aanbevolen bij kapitale delicten tegenspraak te organiseren. De werkgroep heeft daartoe twee aanvullende voorzieningen uitgewerkt, te weten tegenspraak (intern) en review (extern). Deze voorzieningen maken deel uit van een onderliggend systeem dat zorgt voor borging van reflectie in de organisatie. Het systeem en de voorzieningen hebben tot doel het voorkomen dat fouten worden gemaakt of niet meer gecorrigeerd, al dan niet veroorzaakt door groepsdenken.

Een kritische houding ten opzichte van het eigen werk start met dagelijkse reflectie. Reflectie is het doorbreken van de cirkel waarnemen – beoordelen – beslissen door het oordeel te betwijfelen.

Om reflectie te kunnen borgen in de politieorganisatie en het OM moet betekenis worden toegekend aan individuen, cultuur en structuur.

Binnen ieder niveau (strategisch, tactisch en operationeel) van de organisaties vindt thans horizontale reflectie plaats (bijvoorbeeld in het overleg tussen teamleider, zaakofficier en de coördinatoren tactiek, forensische opsporing en informatie). Tussen de niveaus vindt verticale reflectie plaats, bijvoorbeeld tussen korpsleiding en parketleiding enerzijds (beleidsniveau) en teamleider en zaakofficier anderzijds (coördinatie niveau).

In een aantal complexe onderzoeken naar zware misdrijven die grote maatschappelijke beroering veroorzaken schuilt een risico dat fouten onopgemerkt blijven, al dan niet onder de invloed van groepsdenken. Daarom is het noodzakelijk een aanvullende voorziening te treffen. *Tegenspraak* is het intern georganiseerd doorlopend toetsen van beslissingen op een gestructureerde wijze door niet bij het onderzoek betrokken medewerkers.

In uitzonderlijke gevallen waar het onderzoek vastloopt of dreigt vast te lopen, dan wel de bewijspositie in hoge mate problematisch is (bijvoorbeeld bij een ingetrokken bekentenis in combinatie met mager technisch bewijs), dient daarenboven de voorziening van review beschikbaar te zijn. Een review is een diepgaande systematische herbeoordeling van alle onderzoeksinformatie en daarop genomen beslissingen in zowel opsporing- en vervolgingsfase door van buiten het korps en het parket komende deskundigen van politie en OM, indien nodig aangevuld met externe deskundigen.

4.2 Rol korps- en parketleiding

Korps- en parketleiding zijn niet alleen verantwoordelijk voor de condities waaronder reflectie, tegenspraak en review plaatsvinden, maar uiteindelijk is men ook rechtstreeks verantwoordelijk voor belangrijke beslissingen die moeten worden genomen in zware, complexe en afbreuk gevoelige onderzoeken. Op het punt van tegenspraak en review wordt van hen verwacht dat zij besluiten welke onderzoeken daarvoor in aanmerking komen. Dat zij binnen de eigen organisatie toezien op een goede samenstelling en toerusting van de medewerkers die met deze geselecteerde onderzoeken aan de slag moeten, inclusief de tegenspraak. Dat de voortgang en de kwaliteit gedurende het verloop van de opsporing en vervolging wordt bewaakt. Dat zij zich ook op wezenlijke beslissingsmomenten actief laten voorlichten en zich verdiepen in de materie, opdat zij waar nodig correcties kunnen aanbrengen op voorgenomen beslissingen.

De teamleider en de zaakofficier kunnen verzoeken om tegenspraak. De selectie van zaken die worden voorgedragen voor tegenspraak (en in een later stadium eventueel review) geschiedt door de rechercheofficier in overleg met de divisiechef recherche. Indien het

verzoek om tegenspraak zowel het OM als de politie betreft, beslist de Hoofdofficier. De Hoofdofficier kan ook zonder voordracht bij een zaak tot tegenspraak besluiten. Hij beslist daarbij na overleg met de korpsleiding. Los daarvan kunnen OM en politie zelfstandig beslissen over het inzetten van tegenspraak in de eigen organisatie.

4.3 Noodzakelijke infrastructuur

Op voorhand moet worden onderkend dat met name tegenspraak en review, waaraan hoge eisen worden gesteld, arbeidsintensief zijn en een extra beslag leggen op de schaarse capaciteit van ervaren politiemensen en leden van het Openbaar Ministerie. Tegenspraak en review, zoals in deze rapportage uitgewerkt, moeten worden beperkt tot een kleine categorie van zaken met een bijzonder afbreukrisico. Het te hanteren landelijk kader zal in de vorm van een aanwijzing van het College van procureurs-generaal worden vastgelegd in een nieuwe instructie gevoelige zaken.

4.4 Reflectie

Reflectie moet geborgd worden in de reguliere werkprocessen en vormt geen aparte voorziening. Betrokkenheid van de korps- en parketleiding is aangewezen naarmate een zaak zwaarder, complexer en afbreukgevoeliger wordt. Bij belangrijke beslissingen in de opsporing en vervolging is de leiding steeds actief betrokken.

In de voorgeschreven werkwijze binnen de Teams Grootschalig Onderzoek (TGO's) is opgenomen een continue vorm van reflectie door middel van werkoverleg en briefing, een gerichte inzet van analisten, de inzet van leesploegen, het houden van brainstorm sessies met experts en evaluatie achteraf. Deze werkwijze dient op korte termijn landelijk in de praktijk toegepast te worden.

4.5 Tegenspraak

Tegenspraak moet waarborgen dat belangrijke beslissingen in de ontwikkeling van de strafzaak worden doorgenomen binnen de politie tussen tegenspreker en de teamleider en binnen het OM tussen rechercheofficier en de zaaksofficier vanuit een bewust aangebrachte distantie om fouten te voorkomen of te herstellen, al dan niet voortkomend uit groepsdenken. Tegenspraak vindt doorlopend plaats binnen de eigen organisatie parallel aan het verloop van het onderzoek en de vervolging. Ervaring wijst uit dat de eerste periode en vaak de eerste 24 uren van het rechercheonderzoek, cruciaal zijn voor het verdere verloop.

Criteria voor inzet

Tegenspraak dient te worden ingezet bij zware misdrijven die een grote maatschappelijke beroering met zich brengen, waardoor ook (veelal) zware straffen of maatregelen voorliggen en waarbij de behandeling complex is. In de regel zijn dit onderzoeken waarbij uitgebreid rechercheonderzoek nodig is, waarbij de aard van de strafzaak veelal doorslaggevend zal zijn⁵. Er wordt een verplicht en facultatief criterium voorgesteld.

Tegenspraak is verplicht bij:

- voltooid opzettelijke levensdelicten en zeer ernstige zedendelicten die (geldt voor beiden) veel maatschappelijke beroering wekken en die een groot afbreukrisico kennen. Tegenspraak vindt niet plaats indien ondubbelzinnig daderschap kan worden vastgesteld waarbij kritisch moet worden omgegaan met het fenomeen bekentenis.

Tegenspraak is facultatief bij:

- overige zaken met zo een moeilijkheidsgraad of maatschappelijke commotie en/of politiek of juridisch afbreukrisico dat uitzonderlijke inzet en aandacht noodzakelijk wordt geacht. De reden hiervoor kan gelegen zijn in de persoon van de verdachte (bijv bij zwakbegaafde of psychisch gestoorde verdachten), de persoon van het slachtoffer of de aard van de zaak (seriematige geweldsdelicten, terreur, ontvoeringen, gijzelingen,

⁵ Dat kan in bijzondere gevallen ook betrekking hebben op slachtofferloze delicten op het terrein van de bijzondere opsporingsdiensten.

rampen, culpoze delicten met ernstige gevolgen (zoals brandstichting), gevoelige fraudezaken en gevoelige rijksrecherche zaken).

Indien wordt besloten tot tegenspraak, dan dient dit in de regel zowel binnen politie als OM te worden uitgevoerd. De Hoofdofficier kan op basis van de instructie Gevoelige zaken echter ook besluiten tot alleen tegenspraak bij het OM indien de vervolgingsbeslissing gevoelig is.

4.6 Inrichting tegenspraak politie

Indien besloten wordt tot tegenspraak zal binnen de politie worden gewerkt volgens een nader uit te werken protocol. De tegenspraak wordt gedaan door één lid of enkele leden van een pool van gekwalificeerde politiemensen. Zij zijn uit de eigen organisatie afkomstig, zij maar maken geen deel uit van het onderzoeksteam. Ze maken bij voorkeur gebruik van schriftelijke stukken (dossier + afsprakenjournaal), brondata en een checklist. Indien het onderzoek daar aanleiding toe geeft, kan een interview worden gehouden met bijvoorbeeld de analist van het opsporingsonderzoek. Hier dient echter terughoudend mee om te worden gegaan.

De stukken worden buiten het team beoordeeld en de briefings en besprekingen van de teamleiding worden in principe niet bijgewoond. De tegenspreker moet voorkomen dat hij/zij wordt meegezogen met het groepsdenken binnen het onderzoeksteam.

Van de bevindingen wordt een verslag opgemaakt met daarin het oordeel van de "tegenspreker". Dit verslag zal worden opgenomen in het afsprakenjournaal van het politieteam en is ook beschikbaar voor de tegenspreker bij het OM.

4.7 Inrichting tegenspraak OM

Tegenspraak onderscheidt zich van horizontale reflectie met collega's of verticale reflectie met leidinggevendenden doordat het plaatsvindt bij geselecteerde strafzaken volgens een vaste werkwijze, waarbij de bevindingen worden neergelegd in een verslag en is voorzien van een sluitende voortgangsbewaking, te beleggen bij de rechercheofficier en diens secretaris. De zaaksofficier blijft ook bij tegenspraak verantwoordelijk voor de te nemen beslissingen.

Tegenspraak veronderstelt een stevige infrastructuur waarin:

- de rechercheofficier als anker voor de tegenspraak fungeert, hetgeen noopt tot een herpositionering en herwaardering van deze functie. Daartoe is een adequate bureauondersteuning op het niveau van een beleidsmedewerker onontbeerlijk;
- tegenspraak kan, naast de rechercheofficier, feitelijk ook worden vervuld door de teamleider Maatzaken of een daartoe aangewezen ervaren officier van justitie. Indien het onderzoek zich specifiek richt op het forensisch proces, kan de FO officier ook een rol spelen bij tegenspraak.
- de zaaksofficier meer dan nu het geval is tijd kan steken in de behandeling van de zaak en zich ten behoeve van tegenspraak ondersteund weet door een ervaren senior secretaris;
- er uitbreiding van ervaren medewerkers heeft plaatsgevonden ten behoeve van tegenspraak en review. Dat vraagt de nodige tijd.
- het geheel functioneert onder eenvoud van proces en regelgeving;
- de voorziene samenwerking tussen parketten in het kader van het OM Verandert ook bij tegenspraak gestalte krijgt, alsmede voor een MD-lijn ten behoeve van ervaren zaaksofficieren waardoor deze in de eerste lijn voor deze taken behouden kunnen blijven.

Binnen het OM is het de rechercheofficier die door de Hoofdofficier wordt aangewezen voor de selectie en bewaking van tegenspraak. De rechercheofficier verricht de tegenspraak zelf of doet daarbij een beroep op gekwalificeerde, ervaren officieren binnen het parket. In de uitgewerkte rapportage zijn de competenties beschreven waaraan een tegenspreker moet voldoen. Op grond daarvan zal per parket een lijst worden aangelegd met beschikbare

kandidaten (lokale pool). De regiovorming in het kader van het deelproject GGE maakt het op dit terrein mogelijk tot samenwerkingsconstructies te komen. In de parkettelijke tegenspraak pool kan eventueel ook een daartoe gekwalificeerde AG plaatsnemen.

De tegenspraak loopt mee met de gehele tijdslijn van opsporing en vervolging vanaf het moment van melding van het misdrijf tot en met de definitieve behandeling ter zitting. Om de geselecteerde zaken goed te kunnen volgen dient de rechercheofficier te beschikken over een actueel en goed gedocumenteerd intern OM-journaal en afsprakenjournaal van de politie, waarin alle beslissingen in de ontwikkeling van de strafzaak worden bijgehouden. De documenten dienen actueel en goed bijgewerkt te zijn om te kunnen beoordelen op welke momenten contact met de zaakofficier noodzakelijk is, alsook welke achterliggende stukken moeten worden bekeken. Op 1 januari 2007 zijn de eisen aan de interne OM journalisering nader uitgewerkt.

De rechercheofficier dient, teneinde zijn objectiviteit te behouden, in tegenspraakprocedures terughoudend te zijn met het bijwonen van teambesprekingen en of presentaties.

De rechercheofficier legt zijn bevindingen vast in een verslag dat deel uit zal maken van het interne OM-journaal. De hoofdofficier kan van deze tegenspraakvoorziening gebruik maken ten behoeve van het vervullen van zijn rol bij gevoelige zaken.

Er zal per 1 juni 2006 een handleiding tegenspraak beschikbaar zijn (als onderdeel van de instructie gevoelige zaken), waarin nader wordt ingegaan op de momenten van tegenspraak, de werkwijze en een checklist voor het verloop van de gesprekken tussen zaakofficier en tegenspreker.

Naast toetsen van beslissingen van de door de zaakofficier genomen beslissingen, wordt ook meegedacht bij belangrijke keuzen in de ontwikkeling van een strafzaak vanaf de start van het rechercheonderzoek tot en met de eis en het requisitoir. Daarmee is de tegenspraak ook tot steun van de zaakofficier om bewust, buiten de voortdurende drukte van de strafzaak, beslissingen ter discussie te kunnen stellen. Bij tegenspraak door leidinggevenden dient het gesprek niet onder beslag van een potentiële beoordeling plaats te vinden. Hoewel de zaakofficier verantwoordelijk blijft voor de eigen beslissingen, is tegenspraak niet vrijblijvend. Mocht verschil van inzicht tussen de zaakofficier en de rechercheofficier bestaan, wordt dit voorgehouden aan de Hoofdofficier.

Indien na de behandeling ter zitting in eerste aanleg relevante feiten en omstandigheden ter kennis komen van de zaakofficier of een andere medewerker van het arrondissementsparket, dan worden deze schriftelijk ter kennis gebracht van de AG die de appèlzaak in behandeling heeft of krijgt. Ook dit wordt in het interne OM journaal opgenomen.

Het interne OM-journaal en het afsprakenjournaal van de politie vormen geen onderdeel van het procesdossier. Het zijn interne stukken.

4.8 Review

Het kan in bijzondere gevallen noodzakelijk zijn om tot een review of herbeoordeling over te gaan door een gezamenlijk team van politie en OM van buiten het regiokorps en parket, onder omstandigheden aangevuld met externe (wetenschappelijke) referenten.

Reviewzaken moeten in ieder geval aan dezelfde criteria voldoen als tegenspraak (zie 5.1). Aanvullend criterium daarbij is dat review is aangewezen in de uitzonderlijke gevallen dat het onderzoek vastloopt of dreigt vast te lopen, dan wel de bewijspositie in hoge mate problematisch is (bijvoorbeeld bij een ingetrokken bekentenis in combinatie met mager technisch bewijs). Doel van een review in niet-opgeloste zaken is het vinden van nieuwe aanknopingspunten voor nader technisch en/of tactisch onderzoek. In zaken waar een duidelijke verdachte voorhanden is, is het doel een grondige beoordeling of er voldoende

bewijs aanwezig is. Bij twijfel wordt nagegaan of in voldoende mate andere onderzoeksrichtingen kunnen worden uitgesloten.

Ten behoeve van de review wordt een landelijke pool gevormd van gecertificeerde medewerkers van politie en OM. In beginsel zijn de eisen identiek aan die welke aan tegenspraak worden gesteld. Daarmee zijn de medewerkers die lokaal zich met tegenspraak bezig houden (de lokale pool) in beginsel ook beschikbaar voor een review. Ten behoeve van het betrekken van wetenschappers als extern referent wordt aansluiting gezocht bij de deskundigenpool (hoofdstuk 10).

Over de inzet van de landelijke pool wordt door het College van procureurs-generaal besloten op verzoek van de Hoofdofficier in overleg met de korpschef, alsmede op verzoek van derden (waarmee de aanwijzing Tweede beoordeling opgaat in de reviewregeling). De samenstelling van het specifieke reviewteam is afhankelijk van de omstandigheden van de zaak. Als hoofdlijn bestaat een reviewteam uit een commissie van ervaren politiemedewerkers en leden van het Openbaar Ministerie ondersteund door een secretaris onder het voorzitterschap van het OM. Deze commissie beschikt over een ondersteunend team van ervaren tactische en forensische rechercheurs en informatieanalisten. Daarbij wordt steeds ook over de inbreng van externe wetenschappelijke referenten beslist. De ervaring leert dat die inbreng een grote waarde kan hebben.

Met vormen van herbeoordeling is recent de nodige ervaring opgedaan in de vorm van second opinion onderzoek. Voor de benodigde methodiek van de review kan goed worden aangesloten bij het Stappenplan van het Landelijk Team Kindermoorden. Qua werkwijze is er geen fundamenteel verschil met de benadering van de second opinion of cold cases. In de kern worden steeds werkwijzen gehanteerd, die zijn gestoeld op ambachtelijk (recherche-)onderzoek. Bij de uitwerking van review dient dan ook zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van bestaande instrumenten en werkwijzen. Er worden geen grote ontwikkelingsvragen voorzien. Wel zal er nadrukkelijk een uitvoeringsregeling moeten komen.

4.9 Tegenspraak in hoger beroep

De Hoofdofficier meldt aan de Hoofdadvocaat-generaal dat een strafzaak als tegenspraakzaak is aangemerkt met het oog op eventuele bijstand door of door tussenkomst van de contact-AG gedurende de ontwikkeling van de strafzaak. Hiervoor wordt een vaste procedure ontworpen. Indien beroep wordt aangetekend tegen het vonnis van de rechtbank, wordt deze zaak in beginsel standaard als tegenspraakzaak in tweede aanleg behandeld. Op ressortsniveau wordt tegenspraak naar hetzelfde model georganiseerd. Hier is een pool wellicht wat zwaar en kan worden volstaan met tegenspraak door een of twee AG's die op afstand staan van het onderzoek en die niet hebben geparticipeerd als meelezend AG in eerste aanleg. Ook hier wordt gewerkt aan de hand van de checklist en wordt journaal opgemaakt.

Om aangemerkt te kunnen worden als tegenspraakzaak in tweede aanleg is het geen voorwaarde dat de zaak in eerste aanleg als zodanig behandeld is.

4.10 Tenslotte

De huidige betrokkenheid van korps- en parketleiding bij onderzoeken zal worden vergroot. Met ingang van 1 januari 2006 zal op de parketten en bij de politie een basale vorm van tegenspraak zijn georganiseerd waarbij om capacitaire redenen slechts zal worden begonnen met een beperkt aantal zaken.

5. Team Grootschalige Opsporing

5.1 Inleiding

In 2004 is het raamwerk TGO vastgesteld als leidraad binnen politie en OM voor de inzet in zware en complexe rechercheonderzoeken. Het raamwerk TGO bevat standaarden voor samenstelling van het team, certificering, werkwijzen en kwaliteitseisen en als zodanig komt deze reeds geïmplementeerde structuur voor rechercheonderzoeken op vele punten tegemoet aan de aanbevelingen van het evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord. Tevens is het één van de pijlers onder de 'kwaliteitseisen in de opsporing'.

Het raamwerk TGO wordt, aan de hand van de bevindingen in de praktijk - de 'best practices' - alsmede de aanbevelingen van het evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord bijgesteld en verscherpt, tot een 'nieuw raamwerk TGO'. Dit nieuwe raamwerk zal worden gevoegd in het gedetailleerde versterkingsprogramma dat voorjaar 2006 verschijnt. Het navolgende is een overzicht van de belangrijkste voorstellen tot aanpassing van het huidige, reeds geïmplementeerde raamwerk TGO.

5.2 Informatiemanagement in een TGO-omgeving

Opsporingsonderzoeken met grote hoeveelheden data en informatie prioriteren hun werkzaamheden deels door informatie te selecteren en te trechteren. Dit proces kan leiden tot het baseren van besluitvorming op uitsluitend bewerkte en geselecteerde informatie, met de daarbij behorende risico's. Inmiddels zijn er nu nog beperkte geautomatiseerde oplossingen voorhanden die het mogelijk maken brondata continue toegankelijk te hebben en te houden. Dit is van belang aangezien de keuzes in een onderzoek uit een zo zuiver mogelijk beeld tot stand moeten komen. Om dat te kunnen realiseren is het noodzakelijk informatiemanagement in een TGO-omgeving verder te ontwikkelen. Functionele eisen aan dit informatiemanagement zijn:

- alle informatie van en uit bronnen (getuigen, telefoonverkeer, etc) moet zoveel mogelijk waardevrij worden vastgelegd, zonder interpretatie;
- de informatie moet als ongestructureerde data worden vastgelegd in geautomatiseerde systemen;
- op deze data wordt geanalyseerd en geïnterpreteerd zonder dat de oorspronkelijke informatie verloren gaat c.q. beschikbaar blijft;
- het informatieverlies wordt tot een minimum beperkt waardoor een rijkere en neutrale bron ontstaat als basis voor waarheidsvinding;
- deze oorspronkelijke bron is op elk moment beschikbaar en raadpleegbaar voor nieuwe inzichten en scenario's.

De in het rapport Posthumus genoemde database-applicatie is een te beperkte toepassing om complexe informatie-omgevingen zoals bij TGO's substantieel en breed te ondersteunen. Ter ondersteuning van deze wijze van informatieverwerken is wel het daarvoor geschikte computerprogramma BRAINS beschikbaar, dat in een aantal korpsen inmiddels zijn meerwaarde heeft bewezen en door het CIP wordt beheerd. Het informatiemanagement in het TGO kan echter niet los worden gezien van brede informatie-ondersteuning in de opsporing, waarin informatiecoördinatie en procesondersteuning samen gaan. Deze opdracht is belegd in het programma plateau planning PSO.

De behoeftstelling van het informatiemanagement TGO zal worden ingebracht in de landelijke stuurgroep PSO vanuit de notie dat de beschikbaarheid van een dergelijke voorziening randvoorwaardelijk is voor verantwoord onderzoeken (m.n. met het oog op het voorkomen van tunnelvisie)

5.3 Verhoor

Certificering

De reguliere rechercheopleiding bevat een basismodule verhoor. In maatwerkzaken en TGO's zijn echter bijzondere verhoorvaardigheden vereist. Daartoe is inmiddels een nieuwe opleiding ingericht. Deze nieuwe opleiding gecertificeerd verhoorder verschaft de competenties voor maatwerkzaken en TGO's maar duurt lang.

Teneinde op termijn in een minimumniveau aan gekwalificeerde medewerkers te kunnen voorzien, moet ieder korps per 1000 FTE's minimaal 5 verhoorders op niveau 4, het hoogste niveau, opleiden. Voor wat betreft de termijn waarop dit gerealiseerd kan worden is de beschikbare opleidingscapaciteit bepalend; dit wordt met het opleidingsinstituut afgestemd en wordt ingevuld in het definitief programma.

Standaardverhoorplan

Elk verhoor wordt voorbereid aan de hand van een standaardverhoorplan. De tactisch coördinator is verantwoordelijk voor het opstellen, de teamleider keurt het plan goed. In dit verhoorplan staat minimaal verwoord:

- het doel van het verhoor
- de tactiek van het verhoor
- de benodigde informatie die voor het verhoor wordt verkregen door consultatie van de informatierechercheur (die het totaal overzicht aan relevante informatie geordend kan aanleveren)
- de onderbouwing voor de keuze van verhoorder(s) (matching op competenties tussen verhoorder en verhoorde), al dan niet na consultatie van een externe deskundige
- de wijze van vastlegging van het verhoor in proces-verbaal vorm
- de eventuele auditieve of audio-visuele registratie (zie hoofdstuk 7)
- de wijze van coaching door de tactisch coördinator, de analist c.q. informatie-rechercheur en eventueel een gedragsdeskundige
- de wijze van debriefen van de verhoorders

De teamleider heeft kennis van verhoor als instrument en is verantwoordelijk voor de match tussen verhoorder en verhoorde, desgewenst met de hulp van een (gedrags)deskundige. De teamleider kan een verhoorkoppel tussentijds wijzigen.

De verhoorder wordt gecoacht door de tactisch coördinator. In geval van verhoren waarin ook audio-visuele registratie plaatsvindt kan vanuit de meekijkruimte worden gecoacht. Indien wenselijk wordt tevens gebruik gemaakt van (externe) gedragsdeskundigen. Door een analist of informatierechercheur te positioneren in de meekijkruimte kan al hetgeen in het verhoor ter sprake wordt gebracht door de verhoorde direct getoetst worden aan alle beschikbare kennis en informatie in het onderzoek. Consistentie van verklaringen wordt op deze wijze realtime getoetst. Daarnaast is de permanente toetsing aan de complete onderzoeks-informatie een extra waarborg dat verhoorders ongemerkt een 'tunnel' in gaan.

Het standaardverhoorplan wordt voor 1 juni 2006 gevalideerd en ingevoerd. Voor 1 juni 2006 beschikt ieder korps tevens over een verhoorprotocol waarin, aan de hand van het standaardverhoorplan de wijze van voorbereiden van verhoor alsmede de wijze van begeleiding van het verhoor⁶ is beschreven.

5.4 Leiderschap en sturing

Aansturing

Vanuit de politie kent een TGO drie niveaus van leidinggevenden: de coördinatoren (dagelijkse leiding), de teamleider en de naast hogere strategisch leidinggevende (divisiechef of lid van de korpsleiding). De dagelijkse leiding bestaat uit een vaste kern van de tactisch

⁶ Het verhoorprotocol zoals ontwikkeld bij de politie Utrecht dient hiervoor als basis

coördinator, de coördinator ondersteuning, de informatiecoördinator en de forensisch coördinator. De laatste twee zijn nieuw binnen de huidige TGO-regeling. Hiermee komt de vaste kern leidinggevenden (VKL) op vijf personen per TGO. Dit vraagt per korps om een grotere pool van medewerkers. Vanuit OM zijde zijn de leidinggevenden de zaakofficier en de rechercheofficier.

De coördinatoren in de VKL vormen de laag die de directe aansturing van de operatie ter hand neemt.

De teamleider TGO richt zich, vanuit een objectieve en kritische positie, op de strategie en tactiek en stuurt op de (inhoudelijke) voortgang van het onderzoek. Vanuit deze rol richt de teamleider zich, naast de inhoud ook nadrukkelijk op het proces en reflectie. Een belangrijke functie van de teamleider is het (laten) ontwikkelen en toetsen van alternatieve scenario's. Vanuit het OM heeft de zaakofficier deze objectieve en kritische rol.

De strategisch verantwoordelijke voor het TGO dwingt de teamleider continu de in het onderzoek gemaakte keuzes te verantwoorden door kritisch door te vragen, alternatieve aannames of scenario's te bedenken, te toetsen op consistentie etc.

De zaakofficier heeft de leiding over het strafrechtelijk onderzoek (zie Gezag over de opsporing: rollen en verantwoordelijkheden OM en politie) en bewaart, vanuit de magistratelijke rol, een professionele afstandelijkheid. Tegenspraak in de procedure vult deze professionele afstandelijkheid verder in.

De rechercheofficier en het lid van de korpsleiding met de portefeuille opsporing en de divisiechef recherche, bijeen in de regionale stuurploeg, zijn verantwoordelijk voor de bewaking van de strategische en operationele voortgang van een TGO.

Vaste kern leidinggevenden

In geval van zeer complexe of grootschalige onderzoeken, waarin sprake is van grote politieke of maatschappelijke impact, kan besloten worden om te verantwoordelijkheden zwaarder in te kleden. Dit kan op twee manieren:

1. de posities van de VKL veranderen

Door de posities van de VKL door andere functionarissen te laten vervullen, kan de rol van teamleider worden ingenomen door de (plv) divisiechef en kunnen ook de coördinatorfuncties 'zwaarder' worden ingevuld. De 'luis in de pels rol' kan in zo'n geval worden ingevuld door het lid van de korpsleiding. Dit impliceert wel dat zowel de divisiechef als het lid van de korpsleiding gekwalificeerde medewerkers zijn.

2. opschaling naar justitieel SGBO

Indien sprake is van acute dreiging voor leven of gezondheid (gijzeling, e.d.) vindt opschaling plaats naar een Justitiële Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (SGBO). Cruciale posities worden daarbij opgeschaald naar strategisch niveau binnen politie en OM. De uitvoering wordt afgedekt door de binnen de SGBO-structuur benoemde functies als chef operatiën, chef ondersteuning, chef informatie, etc. Volgens de SGBO-structuur worden bij de start meteen op afroep (piketregeling) SGBO-staven ingericht. Deze staven lossen elkaar af op het moment dat gedurende meerdere dagen 24-uurs bezetting noodzakelijk is. Wanneer de crisissituatie is beëindigd, kan worden afgeschaald naar de reguliere TGO-structuur. Ook in dit kader vraagt de bemensing om gecertificeerde medewerkers/leidinggevenden.

Ieder korps heeft op 1 juni 2006 de VKL en Justitieel SGBO aangewezen. Er wordt voorzien in eisen aan de kwalificering van divisiechefs en leden korpsleiding (competenties, opleidingseisen, wijze van realiseren e.d.).

VKL (vaste kern leidinggevenden)	Gecertificeerde medewerkers
Teamleider TGO	Niveau 5/6 leidinggevende (niveau bachelor/master). Doet voorstellen terzake de strategie van het onderzoek en formuleert de tactiek. Integreert Tactiek, Forensische opsporing en Informatie Stuurt analist aan
Tactisch coördinator	Stuurt tactische koppels aan Stuurt dossiermaker aan Stuurt familierechercheur(s) aan
Informatie coördinator	Stuurt Infodesk aan Stuurt CIE aan Stuurt informatierechercheur(s) aan
Forensisch coördinator	Stuurt forensische opsporing aan
Ondersteuningscoördinator	Is verantwoordelijk voor BOB-rapportages Stuurt operationele ondersteuning aan Stuurt facilitaire ondersteuning aan

5.5 Journalen

In de uitgewerkte voorstellen van dit programma versterking opsporing en vervolging wordt aangegeven hoe ieder proces wordt ondersteund door een instrument ten behoeve van de besluitvorming, het proces van operationele opdrachten, logging en archivering in een integraal afsprakenjournaal waarin de tactische, forensische, informatie en juridische beslissingen tot uiting komen.

Hoe beter de processturing in een TGO wordt gefaciliteerd, hoe meer de leidinggevenden zich kunnen richten op de inhoud van het onderzoek. Een goede processturing is ook onontbeerlijk voor zicht op de voortgang en transparantie van de besluitvorming en biedt daarmee mogelijkheden tot bijsturing of reconstructie. Deze processturing richt zich op het inzichtelijk maken en houden van genomen besluiten. Hiervoor is het nodig dat een integraal afsprakenjournaal gehanteerd wordt, waarin de tactische, forensische, informatie en juridische beslissingen tot uiting komen, inclusief de onderbouwing van de beslissing. Naast het afsprakenjournaal is ook de processturing op de operationele opdrachten van essentieel belang. Alle opdrachten die verstrekt worden in het team (van tactische rechercheurs tot infodesk, van zaaksofficier tot forensisch rechercheur) moeten 'realtime' gevolgd kunnen worden.

5.6 Beheer en archivering van onderzoeksmaterialen

Het onderwerp 'stukken van overtuiging' wordt op onderdelen onder meer in het hoofdstuk forensische opsporing behandeld. Voor wat betreft sporenbeheer wordt de applicatie TRAVIS behandeld in het hoofdstuk ICT. Op dit thema is landelijk eveneens een aantal ontwikkelingen gaande (o.a. beslaghuis).

Het belang van het op de juiste wijze bewaren en beheren van alle andere onderzoeksmaterialen (informatiedragers, sporendragers) wordt onderkend. In het uitgewerkte programma zullen richtlijnen ontwikkeld zijn waarin (integraal) afspraken staan rondom het beheer van onderzoeksmaterialen, stukken van overtuiging (FO) en inbeslag genomen goederen.

5.7 Dossiervorming

Aan elk TGO wordt een ervaren, gecertificeerde dossiermaker gekoppeld die de opleiding Dossiervorming heeft gevolgd. In deze opleidingen wordt expliciet aandacht besteed aan het relevantie criterium (o.m. stukken die ander licht kunnen werpen op het bewijsmateriaal). De bestaande opleiding dossiervorming voldoet grotendeels aan de wensen en eisen van dit

moment. In de opleiding Dossiervorming moet meer aandacht worden besteed aan de inhoudelijke en procesmatige rol van de dossiervormer.

De zaakofficier heeft een actieve rol in het vroegtijdig voorbereiden van het procesdossier en heeft regulier overleg met de dossiermaker en de teamleider. De zaakofficier is verantwoordelijk voor de inhoud van het dossier, de teamleider stuurt de dossiermaker aan. De samenwerking tussen de dossiermaker en de informatierechercheur moet er toe leiden dat alle relevante onderzoeksinformatie betrokken wordt bij de samenstelling van het dossier.

Teneinde op termijn in een minimumniveau aan gekwalificeerde medewerkers te kunnen voorzien, moet ieder korps per 1000 FTE's minimaal 5 gekwalificeerde dossiermakers opleiden. Voor wat betreft de termijn waarop dit gerealiseerd kan worden is de beschikbare opleidingscapaciteit bepalend; dit wordt met het opleidingsinstituut voor 1 juni 2006 afgestemd.

Het procesdossier zoals dat is ontwikkeld door ABRIO, is de standaard waarmee in TGO's wordt gewerkt. Dit procesdossier is inmiddels door de Board Opsporing en het Overleg van Rechercheofficiëren gevalideerd. Dit hulpmiddel zal voor het uitgewerkte programma worden voorgelegd aan het College van PG's.

5.8 Misdaadanalist

De rol en positie van de misdaadanalist wordt herijkt en aangescherpt. De rol spitst zich o.a. toe op het ontwikkelen en toetsen van scenario's. De misdaadanalist wordt dicht tegen de teamleiding gepositioneerd. Het verrichten van informatieordening wordt overgenomen door informatierechercheurs. De analisten krijgen een meer gekwalificeerde rol en worden in dit kader een directe sparringpartner voor de teamleider: meer in de richting van het toetsen van consistentie van onderzoeksrichtingen en het ontwikkelen van 'what if'-scenario's. Het bestaande analysekader is leidend voor de inrichting van het werk van analisten. Het is echter, zeker in het licht van de aanbevelingen uit dit cluster, nog niet compleet. Voor 1 juni 2006 is geïnventariseerd welke landelijk afspraken worden gemaakt over producten, competenties en opleidingen voor de diverse niveaus van analisten.

5.9 Actualisatie Raamwerk TGO

Het Raamwerk TGO dient op een aantal onderdelen te worden aangepast en uitgebreid. Los van het opnemen van bovenstaande aanbevelingen zijn diverse andere zaken die aanscherping behoeven.

De definitie van een TGO-waardig onderzoek wordt gelijklopend aan de definitie die voor het inrichten van tegenspraak wordt gehanteerd:

voltooide opzettelijke levensdelicten en zeer ernstige zedendelicten die (geldt voor beide) veel maatschappelijke beroering wekken en die een groot afbreukrisico kennen. Een TGO hoeft niet te worden ingesteld indien ondubbelzinnig daderschap kan worden vastgesteld waarbij kritisch moet worden omgegaan met het fenomeen bekentenis.

Validering van deze definitie vindt via het uitgewerkte programma juni 2006 plaats. De beslissing over de opstart van een TGO heeft grote gevolgen voor het 'going concern' in een korps, bij het OM en ten aanzien van andere onderzoeken. Daarom moet de beslissing over het oproepen van een TGO geborgd worden op het niveau van het lid van de korpsleiding met instemming van de rechercheofficier.

De voortgangsbewaking van een TGO en de daarmee gepaard gaande beslissingen over voortgang, opschalen en afschalen ligt bij de in ieder korps op 1 juni 2006 ingerichte regionale stuurploeg, bestaande uit het strategisch management van politie en OM met

onder meer het lid van de korpsleiding en de rechercheofficier. Zo wordt gewaarborgd dat de voortgangsbewaking in handen ligt van de functionarissen die eerder ook de beslissing tot een TGO hebben genomen. In dit overleg in de stuurploeg, dat regulier plaatsvindt, worden alle lopende TGO's besproken.

Is in geval van een oud (inmiddels gestopt) TGO sprake van nieuwe tips of een DNA-hit, dan wordt in de stuurploeg beslist in hoeverre de doorstart door een TGO dient te geschieden dan wel door een regulier projectteam.

Toegevoegd aan het Raamwerk worden de rollen misdaadanalist, informatiecoördinator, informatierechercheur en forensisch coördinator. Tevens worden de competenties van de diverse rollen verhoogd naar de nieuw voorgestelde werkwijze. Ieder korps past voor 1 juni 2006 de TGO-regeling aan overeenkomstig de hier beschreven VKU en VKL.

De structuur van een TGO ziet er daardoor zodanig uit, dat er bij de opstart altijd een minimumomvang is van achttien medewerkers.

Eindverantwoordelijke TGO	Divisiechef recherche of lid korpsleiding indien divisiechef teamleider TGO is 'Luis in de pels' ten tijde van TGO
VKL (vaste kern leidinggevend) Teamleider TGO	Gecertificeerde medewerkers Niveau 5 leidinggevende o.g.v. recherche Doet voorstellen terzake de strategie van het onderzoek en formuleert de tactiek Integreert Tactiek, Forensische Opsporing en Informatie Stuurt analist aan
Tactisch coördinator	Stuurt tactische koppels aan Stuurt dossiermaker aan Stuurt familierechercheur(s) aan
Informatiecoördinator	Stuurt Infodesk aan Stuurt CIE aan Stuurt informatierechercheur(s) aan
Forensisch coördinator	Stuurt forensische opsporing aan
Ondersteuningscoördinator	Is verantwoordelijk voor BOB-rapportages Stuurt operationele ondersteuning aan Stuurt facilitaire ondersteuning aan
VKU (vaste kern uitvoerenden) Professioneel Verhoorder niveau 3 (2x) Professioneel Verhoorder niveau 4 (2x)	Gecertificeerde medewerkers kan tactisch rechercheur zijn kan tactisch rechercheur zijn
Informatierechercheur	
Dossiermaker	
Analist	
Overige uitvoerenden Tactische rechercheurs (10x)	Waarvan minimaal 5 ervaren rechercheurs
Specialisten	Naar behoefte
Floormanager	Naar behoefte
Extern deskundige	Naar behoefte
Voorlichter	
Buiten het team: Familierechercheur(s)	kan tactisch rechercheur zijn

Toegevoegd aan het Raamwerk worden de kwaliteits- en kwantiteitseisen voor de OM-bezetting van een TGO. TGO-officieren van justitie hebben tenminste vier jaar ervaring als OvJ en twee jaar in het meedraaien in grote rechercheonderzoeken. Zij hebben tevens de volgende SSR-cursussen gevolgd: Bijzondere Opsporingsbevoegdheden, de nieuwe cursus Leidinggeven aan projectmatige opsporingsonderzoeken en TGO's en de cursus Zicht op CIE. Zij zijn na gebleken geschiktheid aangewezen door de Hoofdofficier. De Hoofdofficier van Justitie zorgt dat er voldoende gekwalificeerde officieren beschikbaar en aangewezen zijn. Uitgangspunt is dat een OvJ meerdere TGO's tegelijk kan draaien. Uitzondering vormt de startfase van een TGO. Daarbij is een schaduw-OvJ noodzakelijk. Aan het TGO toegevoegde parketsecretarissen hebben tenminste vier jaar ervaring als secretaris en twee jaar in onderzoeken naar middelzware en zware criminaliteit. Zij hebben dezelfde SSR-cursussen gevolgd als de OvJ (zie boven). Het aantal parketsecretarissen is gelijk aan aantal OvJ's.

Wanneer deze situatie bereikt zal worden, wordt in het uitgewerkte programma op basis van beschikbare opleidingscapaciteit en ervaringsopbouw bepaald.

In het kader van blijvend leren en het sturen op verbetering wordt tijdens en/of na afronding van elk TGO een procesevaluatie te houden. In 2006 wordt een modulair instrument ontwikkeld dat voor de evaluatie van zowel projectmatige onderzoeken als TGO's kan worden gebruikt. Dit instrument is uiterlijk 1 juni 2007 beschikbaar.

Teneinde op termijn in een minimumniveau aan gekwalificeerde medewerkers te kunnen voorzien, heeft ieder korps per 1000 FTE's minimaal 5 gekwalificeerde dossiermakers opgeleid. Voor wat betreft de termijn waarop dit gerealiseerd kan worden is de beschikbare opleidingscapaciteit bepalend; dit wordt met het opleidingsinstituut afgestemd en worden ingevuld in het definitief programma.

5.10 De familierechercheur

Indien nodig worden in TGO's familierechercheurs benoemd. Deze zijn opgeleid conform het vigerende opleidingsaanbod. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd. De familierechercheurs worden gecoacht door de tactisch coördinator. Deze realiseert zich de complexiteit van deze rol, bepaalt wat de familierechercheur wel/niet aan informatie mag doorgeven aan slachtoffers en maakt de werkopdrachten. De competenties familierechercheur worden landelijk vastgelegd. In PKN wordt via de kenniskaart geregistreerd dat iemand gecertificeerd familierechercheur is, zodat de kennis en menskracht desgewenst ook in andere TGO's kan worden benut. Bij de uitwerking van de rol van familierechercheur worden de ideeën en aanpak uit Groot-Brittannië betrokken. De aanbeveling in het rapport Posthumus om de familierechercheur buiten het TGO te organiseren wordt hier overgenomen alhoewel het van belang is dat een familierechercheur feeling houdt met het onderzoek om te weten wat er speelt. Het is echter van groter belang dat de familierechercheur een vertrouwensband opbouwt met de familie zodat een optimale informatie-uitwisseling plaats kan vinden. Door deelname aan het team kan hij de beschikking krijgen over informatie die hij niet met de familie kan delen, hetgeen dit vertrouwen onder druk kan zetten.

De werkzaamheden van de familierechercheur worden met gebruikmaking van opdrachtformulieren verstrekt en dito teruggekoppeld en verwerkt in de eerder genoemde proces-tool. Een onderliggend protocol voor het juist gebruik van familierechercheurs is beschikbaar en wordt landelijk als standaard benoemd. Dit protocol is voor 1 juni 2006 landelijk gevalideerd.

Teneinde op termijn in een minimumniveau aan gekwalificeerde familierechercheurs te kunnen voorzien, moet ieder korps per 1000 FTE's minimaal 2 gekwalificeerde familierechercheurs opleiden. Voor wat betreft de termijn waarop dit gerealiseerd kan worden is de beschikbare opleidingscapaciteit bepalend; dit wordt voor 1 juni 2006 met het opleidingsinstituut afgestemd.

5.11 VICLAS

VICLAS wordt op dit moment door slechts enkele korpsen goed gevoed. Dat gebeurt echter niet tijdig. Voor de DNRI is het derhalve lastig landelijk verbanden te leggen. VICLAS is tegelijkertijd een verouderd systeem; het 'voeden' van dit systeem is arbeidsintensief en tijdrovend. Dit vraagstuk wordt in overleg met de DNRI breder getrokken en in het perspectief van de PSO-ontwikkeling geplaatst. Voor 1 juni 2006 wordt door de DNRI voorgesteld hoe de ontsluiting, verwerking en analyse van (zeden-gerelateerde) informatie kan worden verbeterd. In het licht van de PSO-ontwikkeling wordt breder gekeken dan alleen de huidige toepassing van VICLAS.

6. Forensische opsporing

6.1 Inleiding

Gedurende de afgelopen jaren heeft er een omvangrijke ontwikkeling plaats gevonden op het vlak van forensische opsporing. Ook op dit moment staan Politie, Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en Openbaar Ministerie op het punt belangrijke nieuwe stappen te zetten. De veranderingen als gevolg van de aanbevelingen uit het rapport Posthumus, zullen in dit hoofdstuk dan ook integraal met andere recente en lopende veranderingen aan de orde komen.

In één van de aanbevelingen van Posthumus over het forensisch technisch onderzoek in zware zaken, wordt ingegaan op de noodzaak van eenheid in terminologie. Deze aanbeveling is in het bestek van deze rapportage breed uitgelegd en vertaald in een wens om te komen tot eenheid in terminologie tussen alle betrokken partners over de volle breedte van het onderhavige praktijkveld.

Dat leidt er onder andere toe dat voortaan zal worden gesproken over **Forensische Opsporing**. Binnen dit brede veld vindt zowel forensisch technisch onderzoek als forensisch informatie onderzoek plaats. Dat wil zeggen dat er niet alleen aandacht is voor het zoeken naar sporen en het omzetten daarvan naar direct bewijs in strafzaken, maar dat er in toenemende mate ook aandacht zal zijn voor het genereren van een brede forensische informatiestroom ten behoeve van de totale opsporing.

De afdelingen Technische Recherche of Forensisch Technisch Onderzoek binnen de politie zullen voortaan afdelingen Forensische Opsporing worden genoemd. Ook het NFI wordt gerekend tot het domein van de forensische opsporing.

Zoals gezegd is in het kader van deze opdracht breed gekeken naar verschillen in terminologie. Geconstateerde verschillen zullen via beschrijving, protocollering en opleiding worden opgeheven.

6.2 Indeling naar Plaats Delict

Tot op heden werkt de forensische opsporing veelal met rechercheurs die op een breed gebied, tamelijk diepgaand zijn opgeleid om iedere Plaats Delict (PD) te kunnen onderzoeken. Dat betekent dat de rechercheurs te zwaar zijn opgeleid voor het eenvoudige werk en soms kwaliteit tekort komen bij de gecompliceerde PD's.

Al enige tijd geleden is de politie, in samenwerking met het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en het Openbaar ministerie (OM), begonnen met voorbereidingen om daarin verandering te brengen. Die ontwikkeling zal nu versneld worden doorgezet.

Er wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten PD's, waar door specialisten met verschillende opleiding en ervaring zal worden opgetreden.

Standaard-PD

Als Standaard-PD wordt aangemerkt de plaats waar een **delict** heeft plaatsgevonden dat kan worden **geclassificeerd als veel voorkomend**. Door gebrek aan mankracht komt de politie momenteel niet toe aan onderzoek op een groot deel van deze PD's, terwijl onderzoek daar nu juist wel erg van belang is. Enerzijds omdat daardoor rechtstreeks veel meer zaken zouden kunnen worden opgelost en anderzijds omdat daardoor een grotere hoeveelheid forensische informatie zou kunnen worden gegenereerd, die het mogelijk maakt grote aantallen clusters op te bouwen van bij elkaar horende delicten, daders en dadergroepen. Op de standaard-PD's gaat het primair om het verzamelen van sporen, die bij aantreffen rechtstreeks kunnen leiden tot identificatie van de verdachte. Het gaat dan met name om het zoeken naar sporen van DNA en vingerafdrukken (dacty).

Voor het zoeken en veiligstellen van uitsluitend DNA en dacty op een standaard-PD zijn geen breed opgeleide specialisten nodig. Daarom zal de functie van **Forensisch Assistent** worden geïntroduceerd. De assistent is lager ingeschaald, omdat zowel zijn vooropleiding als zijn opleiding voor de specifieke werkzaamheden beperkt kunnen zijn.

Uiteraard zal het werk zo worden georganiseerd dat er ruimte is om op een standaard-PD meer te doen dan uitsluitend een onderzoek naar DNA en dacty als daar aanleiding toe is. Er zal worden gewerkt met een systeem van intake (op afstand) van zaken. Als bij de intake direct blijkt dat er op een standaard-PD meer belangrijke sporen kunnen worden veilig gesteld of het is van belang om een PD uitgebreider te onderzoeken omdat er kennelijk sprake is van seriematige criminaliteit, dan kan worden besloten een breder opgeleide specialist naar de PD te sturen die ook andere sporen veilig stelt (bijv. sporen van breekwerktuigen of schoensporen).

Ook zullen er voorzieningen worden getroffen die het mogelijk maken om een standaard-PD op te schalen naar het naast hogere niveau (maatwerk-PD), als daar tijdens het onderzoek op die standaard-PD aanleiding toe blijkt te bestaan.

Maatwerk-PD

Reeds enige jaren geleden is in Nederland het zogenaamde PD-management geïntroduceerd. In dit landelijk vastgestelde en verplichte protocol, dat is te zien als een voorbeeld van een "algemene eis aan de opsporing", is gedetailleerd beschreven hoe een PD moet worden afgeschermd en moet worden betreden en welke functionarissen, met welke taken en verantwoordelijkheden op de PD actief zijn. Hierin zal ook de betrokkenheid van en samenwerking met het NFI op de PD worden beschreven.

De maatwerk-PD wordt, net als de nog zwaarder gekwalificeerde maatwerk-plus PD, strikt behandeld volgens de regels van het PD-management. Bij de maatwerk-PD gaat het om **ernstiger delicten en complexere PD's**. Momenteel wordt gewerkt aan goede definities om de maatwerk-PD te onderscheiden van de maatwerk-plus PD, die in het vakjargon van de politie ook wel wordt aangeduid met de term "alles uit de kast PD". Ook wordt gewerkt aan een nieuwe intake procedure om de PD's al zoveel mogelijk vanaf het begin de juiste kwalificatie en inzet te geven.

Uiteraard wordt er in het PD-management van maatwerkzaken geprotocolleerd aandacht besteed aan de vraag of er redenen zijn de maatwerk-PD gaandeweg toch op te schalen naar het maatwerk-plus niveau, d.w.z. naar een nog uitgebreidere aanpak met specialisten uit de forensische opsporing.

Vanaf het niveau maatwerk-PD vindt standaard overleg plaats over het onderzoeken en interpreteren van sporen tussen recherchechef/teamleider politie, NFI en zaaksofficier van justitie. Vanuit de politie wordt het werk gedaan door goed opgeleide en gecertificeerde medewerkers (**Deskundige Forensische Opsporing**).

Maatwerk-plus PD

In de voorgaande hoofdstukken (Tegenspraak en TGO) is gekozen voor een opschaling in zwaarte en moeilijkheidsgraad van onderzoeken. De indeling in verschillende PD's vanuit de optiek van forensische opsporing (FO) sluit daar zoveel mogelijk bij aan.

Zo is er in ieder geval sprake van een maatwerk-plus PD bij **levensdelicten** (lijkvindingen waarbij het vermoeden bestaat of direct duidelijk is dat sprake is van een misdrijf) **en andere omvangrijke en/of complexe PD's**. Het gaat om PD's waarbij "alles uit de kast" wordt gehaald om de PD optimaal te onderzoeken. Zoals gezegd wordt momenteel gewerkt aan het tot stand brengen van goede definities en een goede intake procedure.

Op het moment dat de FO een plaats delict als een maatwerk-plus PD behandelt, zal de tactische recherche in veel gevallen een TGO starten en zal er in een aantal gevallen ook sprake zijn van de organisatie van Tegenspraak.

Voor deze categorie zaken wordt door de politie een beperkte groep medewerkers hoog opgeleid (**Specialist Forensische Opsporing**). Het gaat hier om medewerkers die

beschikken over een specifieke forensische opleiding op HBO of universitair niveau, deels afkomstig uit de executieve politiehoek en deels afkomstig van buiten de politie. Ten behoeve van het onderzoeken van de maatwerk-plus PD's zullen politiekorpsen **bovenregionale samenwerkingsverbanden** aangaan volgens het shared service concept. Bij de werkzaamheden rondom de maatwerk-plus zaken worden de forensisch adviseurs van het **NFI standaard betrokken**. Ook op dit punt worden op dit moment goede procedures geschreven.

Calamiteiten-PD

Onder deze categorie PD's vallen de eventuele PD's bij **crises, calamiteiten en rampen** waarbij conform het Referentiekader Conflict- en Crisisbeheersing 2002 wordt gewerkt met een zogenaamd SGB0 (Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden).

Ten behoeve van het optreden op deze PD's zal een **Landelijk Team Forensische Opsporing** (LTFO) worden geformeerd, bestaande uit Specialisten Forensische Opsporing van politie en NFI. De doelstelling van het LTFO is het organiseren van zeer deskundige capaciteit bij noodzakelijk grootschalig forensisch onderzoek als gevolg van rampen en terroristische delicten.

6.3 Organisatie van de Forensische Opsporing

Om de hierboven geschetste kwalitatieve verbeteringen in het werk van de forensische opsporing te kunnen realiseren zullen politie, NFI en OM hun organisatie en/of opleidingen aanpassen. Deze ontwikkelingen zijn, zoals gezegd, al eerder in gang gezet. In september 2005 hebben genoemde instanties in een gemeenschappelijke brief aan de ministers van Justitie en BZK hun meerjarenvisie op forensische opsporing aan de minister kenbaar gemaakt. Het wachten is op de reactie van de ministers op deze meerjarenvisie.

Regiokorpsen politie

Alle korpsen zullen forensisch assistenten opleiden t.b.v. het onderzoek van de standaard-PD's. De mate waarin de korpsen er in zullen slagen om standaard-PD's te bezoeken hangt af van de beschikbaarheid van personeel voor dit werk. In de hiervoor genoemde brief aan de ministers is door de korpsen gevraagd om voor het werk in de forensische opsporing 500 medewerkers extra ter beschikking te stellen.

Verder zullen alle regiokorpsen in staat zijn om de maatwerk-PD's te behandelen.

Shared Service FO politie

Ten behoeve van de behandeling van de maatwerk-plus PD's zullen korpsen in een shared service concept een (vooralsnog) zestal vaste bovenregionale samenwerkingsverbanden organiseren.

Zoals aangegeven wordt momenteel gewerkt aan goede definities en een goede intake procedure om van aanvang af te komen tot een juiste inschaling en toedeling van PD's aan de getroffen organisatorische voorzieningen. Het streven is er op gericht een en ander gereed te hebben bij en mee te nemen in het gedetailleerde programma, dat 1 juni 2006 gereed zal zijn.

Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO)

Op dit moment worden in het land op twee plaatsen pilots uitgevoerd op het vlak van forensische samenwerking tussen NFI en politie. Het voornemen is versneld over te gaan tot het vormen van zes van deze FSO's, op de geografische schaal van de overige bovenregionale samenwerkingsvoorzieningen van de politie. Een FSO moet worden gezien als een gemeenschappelijk frontoffice van en voor politie en NFI ten behoeve van de intake en begeleiding van werkzaamheden rond sporenonderzoek. Eén van de belangrijkste doelstellingen is optimalisatie van de ketensamenwerking.

De FSO's zullen zich in eerste instantie concentreren op een aantal taken:

- De intake en beoordeling van zaken in relatie tot noodzakelijk nader onderzoek door het NFI.
- De filtering van soort, aantal en volgorde van sporen en zaken voor nader onderzoek door het NFI. Hieraan gekoppeld vinden forensische intakegesprekken plaats.
- Op maatwerk-PD's adviseren omtrent de wijze van onderzoek en eventuele bijstand vanuit het NFI en/of van andere deskundigen. Bij de maatwerk-plus PD's, krijgt deze taak een extra zware dimensie.
- Het fungeren als vraagbaak en klankbord voor politie en OM bij (complexe) onderzoeken.

In grote onderzoeken met veel sporenmateriaal, stukken van overtuiging en andere sporendragers is het noodzakelijk afspraken te maken over de omvang en volgorde van onderzoek van de sporen. Deze zogenaamde **forensische intakegesprekken** (FIT-gesprekken) zullen worden geprotocolleerd en door het OM als algemene eis aan de opsporing worden vastgesteld. De FIT-gesprekken zullen worden gehouden via het FSO. Naast deelname vanuit het FSO door NFI en politie, zal verplicht worden deelgenomen door de zaakofficier, de teamleider en de forensisch coördinator (=TGO). Er zal worden gewerkt met een checklist en afspraken zullen worden vastgelegd in een FIT-rapport en vervolgens in het afsprakenjournaal van het team.

Naast prominente participatie in de FSO's handhaaft het NFI bestaande afstemmings- en samenwerkingsverbanden. Zo kent men het "**team van sporendeskundigen**". Dit team assisteert sinds begin 2005 op de PD ten behoeve van het onderzoek aan complexe sporendragers. Verder werkt men met een "**quick responseteam**". Dit team adviseert over de inzet van deskundigen van NFI, RIVM, TNO etc. bij grootschalig en complex onderzoek.

Forensisch Officieren bij de parketten

De ontwikkelingen binnen FO zijn zodanig dat er middels verplichte opleidingen gewerkt zal gaan worden aan een **breder basiskennis** bij alle officieren en senior parketsecretarissen. Daarnaast is er bij de parketten om meerdere redenen ook **meer diepgaande expertise** vereist. De officier moet een volwaardige gesprekspartner voor politie en NFI zijn, dient invulling te geven aan zijn leidinggevende verantwoordelijkheid in opsporingsonderzoeken en dient onderzoeksresultaten op juiste wijze te interpreteren. Om dat waar te kunnen maken moet de zaakofficier in eigen huis terug kunnen vallen op een deskundige collega die als vraagbaak en adviseur kan fungeren. Dat betekent dat er op alle parketten een goed opgeleide **Officier Forensische Opsporing** moet komen, die in zijn werkzaamheden wordt ondersteund door een parketsecretaris.

Landelijk Team Forensische Opsporing (LTFO)

Het LTFO, ingericht naar het voorbeeld van het Landelijk Rampen Identificatie Team (RIT), zal bijeen komen als er sprake is van PD's als gevolg van rampen en terreuracties. Gedacht kan worden aan ontploffingen zoals in Enschede en in Londen, vliegcrashes zoals in de Bijlmer, omvangrijke treinongelukken, mogelijke toekomstige aanslagen met NBC-wapens etc.

Het LTFO kan met een druk op de knop worden geactiveerd via een opschalingsprincipe, waarbij per situatie de noodzakelijke kwaliteit en capaciteit worden opgeroepen. Het gaat om vaste, getrainde samenwerkingsverbanden tussen politie en NFI t.b.v. sporenvinding en sporenonderzoek. Inzet van het LTFO zal volledig worden ingepast in de justitiële component van het landelijk al langer met succes toegepaste SGBO-model (een model voor grootschalig en bijzonder optreden). Het beheer van het LTFO zal worden ondergebracht bij het KLPD.

6.4 Tegenspraak

Twijfelprocedure NFI

In het kader van tegenspraak is een door het OM vast te stellen procedure opgesteld, die door het NFI wordt gevolgd als er sprake is van **twijfel bij het NFI** ten aanzien van de vraag of door politie en OM de juiste onderzoekskeuzes worden gemaakt en/of op de juiste verdachten wordt gewerkt.

In het kort komt de procedure er op neer dat een deskundige in voorkomend geval zijn twijfels bespreekt met de leiding van het NFI. Vervolgens worden de twijfels op papier gezet en worden deze besproken met de zaakofficier en de rechter-commissaris. De rechter-commissaris beslist of ook de verdediging bij dit gesprek zal worden uitgenodigd. Een en ander impliceert tevens dat de bedoelde NFI-rapportage wordt toegevoegd aan het dossier.

Officier forensische opsporing

Binnen het parket zal, naast de recherche officier, ook de **officier forensische opsporing** fungeren als tegenspreker voor zaakofficieren waar het gaat om de betekenis van resultaten van technisch onderzoek.

Afsprakenjournaal

Zoals al eerder aangegeven wordt tijdens grote onderzoeken gewerkt met een werk- en afsprakenjournaal. In het **afsprakenjournaal** worden, voor zover dat nog niet consequent gebeurde, voortaan ook alle contacten en bijeenkomsten tussen betrokkenen (FO politie, TGO/team politie, OM en NFI) op het vlak van forensische opsporing vermeld. Vastgelegd wordt wie aanwezig waren, wat er besproken is en wat er om welke redenen is besloten.

Werkjournaal

De medewerkers van FO houden in onderzoeken voortaan ook een **eigen werkjournaal** bij. Afspraken worden zoals gezegd verwerkt in het gemeenschappelijke afsprakenjournaal van het volledige onderzoek.

Duidelijker rapporteren NFI

Door het NFI is n.a.v. het evaluatierapport Posthumus een Plan van Aanpak "**Duidelijker Rapporteren**" opgesteld. De aan dit plan gekoppelde acties moeten er voor zorgen dat de technische wereld van het NFI op de juiste wijze wordt gekoppeld aan de juridische praktijk van opsporing en vervolging. Rapportages van het NFI moeten door de gebruikers (OM, rechters, politie, advocaten) goed –kunnen- worden begrepen. Om die reden zal het NFI, al dan niet tijdelijk en al dan niet op detacheringbasis, gaan werken met een jurist die helpt bedoelde vertaalslagen te maken. De jurist zou uit de wereld van OM of rechterlijke macht afkomstig moeten zijn of deze wereld goed moeten kennen.

Dossiervorming

Alle uitslagen van technische onderzoeken zullen, ook als ze negatief of ontlastend zijn, in proces-verbaal of rapportvorm worden **toegevoegd aan het dossier**. Aan ontlastende uitslagen zal in het dossier expliciet aandacht worden besteed.

Ten behoeve van de dossiervorming is onlangs in het kader van procesgericht werken het "proces forensische opsporing" uitgeschreven. Dit proces zal op korte termijn worden gevalideerd en vastgesteld door het OM als algemene eis aan de opsporing. Ten behoeve van **kwalitatieve dossiervorming** worden in het proces vijf producten gedefinieerd, te weten: verslag voorlopig resultaat, PV onderzoek plaats delict, PV onderzoek spoor, forensische analyse en PV interpreteren spoor. Per product zijn de kwaliteitseisen geformuleerd, de actoren benoemd (producent, afnemer, controleur, goedkeurder en archiverder) en de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de actoren per

product beschreven. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de door Posthumus in zijn rapportage op dit vlak vastgestelde tekortkomingen.

6.5 Sporenbeheer en -analyse

In het vorige hoofdstuk is al gemeld dat binnen grote onderzoeken (zoals TGO's) voortaan ook een **forensisch coördinator** zal worden aangewezen (een leidinggevende vanuit de forensische opsporing). De forensische coördinator draagt, onder leiding van de teamleider, de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en compleetheid van het totale technisch onderzoek.

Om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken, zal voortaan in grote onderzoeken ook worden gewerkt met een vaste **sporencoördinator**. Deze functionaris dient te zorgen voor een overzicht van alle in een onderzoek aangetroffen sporen. Dat overzicht dient voortdurend te worden geactualiseerd op basis van de onderzoeksfasen of onderzoeksresultaten van sporen.

Buiten het verband van grote individuele onderzoeken zal gewerkt gaan worden met **sporenanalisten**⁷. Zij krijgen tot taak om door middel van analyses in de forensische informatiebestanden verbanden aan te tonen tussen delicten, daders en dadergroepen. De resultaten die door deze analisten kunnen worden bereikt zullen snel toenemen als er wordt gekomen tot één geautomatiseerde en geïntegreerde **nationale sporen databank**. Deze databank moet worden gezien als een ketenvoorziening, waarbij alle partners hun brongegevens (databestanden) inbrengen en hun informatie ophalen. Deze ontwikkeling zal in ieder geval volledig moeten aansluiten bij de PSO automatiseringsontwikkeling van de politie. Het beheer van de onderscheiden bestanden kan naar alle waarschijnlijkheid worden gehandhaafd bij de onderscheiden partners.

Een PD is te beschouwen als een gegevensdrager. Het is de taak van een forensisch onderzoeker om op een PD de voor opsporing relevante gegevens te verzamelen. Daarna dienen alle sporen volstrekt eenduidig te worden verwerkt, onderzocht, geïnterpreteerd en bewaard. Iedere vorm van verwarring dient te worden uitgesloten. Daarom zijn de afspraken en protocollen op dit gebied gedurende de afgelopen jaren al belangrijk aangescherpt. Toch leiden de aanbevelingen van Posthumus nog tot een aantal aanvullende eisen.

- **Stukken van overtuiging en andere sporendragers** dienen door politie en Openbaar Ministerie op een volstrekt eenduidige titel onder zich te worden genomen. Dat kan het beste worden geregeld door in het wetboek van strafvordering met aanvullende wetgeving ten aanzien van dit onderwerp te komen.
- **Alle sporen** dienen vanaf het moment dat ze worden gevonden een **uniek nummer** te krijgen en dat gedurende hun gang door de hele keten, tot en met het moment van archivering te behouden. Bedoelde nummers dienen te kunnen worden gelinkt aan de dossiernummers van zaken in het opsporings- en vervolgingstraject. Daarvoor is aanvullende automatisering nodig. Dit onderwerp wordt uitgewerkt in het hoofdstuk over ICT.
- Er dient een **applicatie** ter beschikking te komen ten behoeve van een goed **sporenbeheer**, niet alleen in grote onderzoeken, maar ook ten behoeve van het totale beheer van sporen in korpsen. Ook dit onderwerp wordt uitgewerkt in het hoofdstuk over ICT.
- Om zeker te kunnen zijn van (blijvende) kwaliteit van sporen dienen forensisch technische normen (**FT-normen**) te worden ontwikkeld. Dat geldt ook **voor opslag en beheer** van sporen.
- **Opslag en beheer van sporen(dragers)** kan het beste plaatsvinden op een beperkt aantal plaatsen verspreid over het land. In de komende periode zal worden gezien op

⁷ Overigens behoort de forensische analyse, net als alle andere analyses, thuis in het informatieproces en niet in het forensisch proces.

welke wijze dit onderwerp moet worden uitgewerkt. In het uitgewerkte programma wordt hierover uitsluitend gegeven.

6.6 Forensisch Technische (FT) - normen

De afgelopen jaren zijn al vele FT-normen ontwikkeld (o.a. op het gebied van het veiligstellen van sporen). Er komt een verbeterde procedure voor het **ontwikkelen en valideren** van deze normen. Na validatie worden de FT-normen vastgesteld door het OM en vastgelegd als "**eis aan de opsporing**". Daarna wordt door middel van **periodieke audits** gecontroleerd of de FT-normen consequent en goed in de praktijk worden gebruikt.

Ten aanzien van reeds bestaande FT-normen zal actie worden ondernomen om deze allemaal nog eens na te lopen op hun werking in de praktijk. Vervolgens zullen de, al dan niet bijgestelde, normen (opnieuw) door het OM worden vastgesteld als eis aan de opsporing, om aldus consequente naleving in de praktijk te bewerkstelligen.

Deels in het verlengde van de aanbevelingen uit het rapport Posthumus zullen op korte termijn nieuwe FT-normen worden vastgesteld op een aantal gebieden.

- Reeds genomen initiatieven zullen worden gebundeld tot één FT-norm voor het **vervoeren en bewaren van stoffelijke overschotten**. De FT-norm dient een garantie te bieden voor de chain of custody, vanaf het moment dat de politie bij een stoffelijk overschot wordt betrokken tot het moment dat het stoffelijk overschot wordt vrijgegeven.
- Er dient een FT-norm te komen voor het **vastleggen van secties op beeld**.
- Ook moet er een FT-norm komen voor het **in beeld brengen van maatwerk-plus PD's**. Hierin zullen zowel fotografie, als video, als de driedimensionale scan aan bod komen. Het gaat hierbij niet alleen om het gedetailleerd vastleggen van de aangetroffen situatie en sporen, maar ook om het maken van een overzicht van de PD ten behoeve van reconstructie en het verstrekken van inzicht aan onderzoeksteam, officieren, rechters en advocaten.
- Nodig is een FT-norm rondom het **inschakelen van een forensisch geneeskundige**. Het gaat om de rol van deze gecertificeerde artsen op de PD, bij letselbeschrijving, bemonstering van zedenslachtoffers en bij andere relevante werkzaamheden. Tot op dit moment is nog steeds niet wettelijk geregeld dat de lijkschouw bij een niet natuurlijke dood dient te worden uitgevoerd door een opgeleid forensisch geneeskundige. Nu kan een willekeurige arts zonder ervaring deze schouw nog uitvoeren, met alle risico's van dien. Al enige tijd is hieromtrent een wijziging in de wet op de lijkbezorging in voorbereiding. Er wordt op aangedrongen deze wijziging nu zo snel mogelijk door te voeren, zodat onderdeel van de hiervoor vermelde FT-norm ook kan worden de **lijkschouw door een forensisch geneeskundige**.
- Afzonderlijke FT-normen zijn nodig voor **lijkschouw** en **letselbeschrijving** (al dan niet bij levende slachtoffers).
- Zoals eerder aangegeven zal een FT-norm worden ontwikkeld voor **opslag en beheer van sporen(dragers)**. Deze norm moet zorgen voor blijvende kwaliteit van sporen.

6.7 Verslaglegging activiteiten Forensische Opsporing

Op maatwerk-PD's wordt opgetreden volgens een vast protocol (PD-management). Dit protocol zal worden aangescherpt n.a.v. het rapport Posthumus.

De activiteiten die door de forensische opsporing op en rondom de PD worden ondernomen worden vastgelegd in de volgende documenten:

- Logboek Beheerder PD (gaat over in het werkjournaal van de Leider PD).
- Werkjournaal Leider PD (gaat over in het werkjournaal van het onderzoeksteam)
- Afsprakenjournaal Leider PD (gaat over in het afsprakenjournaal van het onderzoeksteam dat de zaak onderzoekt)
- Werkjournaal Coördinator PD-Unit (loopt door in het werkjournaal FO)

Zoals al eerder werd aangegeven worden de werkzaamheden van FO, nadat de PD is vrijgegeven, vastgelegd in een werkjournaal FO. Zoals vermeld is dat een voorzetting van het werkjournaal dat bij het onderzoek op de PD al is geopend. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in het afsprakenjournaal van het onderzoeksteam.

Vastgelegd zal ook worden aan welke eisen het FIT-rapport moet voldoen. Het FIT-rapport is de verslaglegging van het Forensisch Intakegesprek (zoals eerder beschreven).

Mondelinge tussenrapportages van het NFI (al dan niet betrekking hebbend op voor het tactisch onderzoek belangrijke *indicatieve*⁸ bevindingen), moeten altijd door een schriftelijke melding worden bevestigd.

6.8 Personele consequenties

De in dit hoofdstuk neergelegde ambitie kan alleen worden waargemaakt met extra mankracht. Dat vraagt om toevoeging van middelen door de centrale overheid, omdat interne herprioritering geen oplossing is. Zo'n herprioritering zou slechts leiden tot een situatie waarin het ene gat met het andere wordt gevuld.

Politie

In de voorgaande beschouwingen werd al gemeld dat de Nederlandse politie op dit moment geen kans ziet om een (groot) deel van de standaard-PD's te bezoeken. Tevens is duidelijk geworden dat de noodzaak om te komen tot een bovenregionaal samenwerkingsverband (shared service), de noodzaak om te komen tot het beter en intensiever onderzoeken van maatwerk-plus PD's, alsmede de noodzaak om bemensing van de FSO's te realiseren, om extra capaciteit vraagt. Als die extra capaciteit uit herprioritering moet worden gevonden zal dit nog meer ten koste gaan van het onderzoek van de standaard PD's. Het resultaat zou zijn dat er voor de standaard PD's nauwelijks capaciteit overblijft. In een onlangs aan de minister gezonden gemeenschappelijke brief van Politie, NFI en OM wordt gevraagd om een uitbreiding van 500 medewerkers om alle werkzaamheden (van standaard tot maatwerk-plus PD's) te kunnen uitvoeren⁹.

Van deze 500 medewerkers zijn er 84 (extra) nodig voor het op niveau uitvoeren van de werkzaamheden in de FSO's en in de bovenregionale shared service voorzieningen. Voor de vulling van de FSO's zijn zes keer vier (totaal 24) medewerkers van politiezijde vereist. Voor het vormen van de gespecialiseerde bovenregionale samenwerkingsvoorzieningen zijn naar verwachting twintig medewerkers per voorziening nodig. De helft daarvan (totaal 60) moet worden beschouwd als extra inzet om enerzijds te kunnen voorzien in extra deskundigheid en anderzijds in extra aandacht ("alles uit de kast"). Samenvattend betekent dit 84 extra medewerkers voor de politie.

Openbaar Ministerie

Voor het OM is het noodzakelijk gebleken op alle parketten officieren forensische opsporing aan te stellen en deze officieren in hun werkzaamheden te laten ondersteunen door parketsecretarissen. Ook dat is in eerder genoemde brief al onder de aandacht van de ministers gebracht.

Daarbij gaat het bij het OM om 18,5 officieren van justitie en 18,5 parketsecretarissen (totaal 37).

⁸ Ten behoeve van de sturing van onderzoeken zal vaker worden gewerkt met onderzoeksindicaties van het NFI. Een en ander zal met de nodige waarborgen worden omgeven en bijzondere aandacht krijgen in het werken aan "duidelijke rapportages" van het NFI. Ook indicatieve onderzoeksresultaten mogen niet verkeerd worden begrepen.

⁹ Als er meer PD's worden bezocht en meer sporen worden geregistreerd, zal dat leiden tot een verhoogd werkaanbod in de gehele strafrechtketen.

NFI

Het NFI zal t.b.v. de bemensing van de FSO's net als de politie 24 medewerkers extra inzetten. Daarnaast zet het NFI per bovenregionaal samenwerkingsverband 2 (totaal 12) sporendeskundigen extra in t.b.v. het veiligstellen van ingewikkelde sporen op de PD en het wegleren van innovatieve onderzoeksmethoden op de PD (totaal 36).

6.9 Brede kwaliteitsontwikkeling forensische opsporing

In dit hoofdstuk is meerdere malen verwezen naar drie recente beleidsvisies van politie, NFI en OM. In een gemeenschappelijke brief d.d. 28 september 2005, hebben politie, NFI en het OM zich tot de ministers van Justitie en van BZk gewend met het advies een tiental maatregelen te nemen:

1. Richt op basis van de ervaringen met de pilots Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO) vooralsnog op 6 locaties in het land gerichte en volwaardige samenwerkingsverbanden in van politie en NFI.
2. Zorg voor een daadwerkelijke hantering van de bestaande Forensisch Technische-normen in alle regio's.
3. Draag het NFI op om -in samenwerking met de politie- daar waar FT normen (nog) ontbreken voor gerichte input aan het OM te zorgen.
4. Versterk het OM met de functie van forensisch officier en laat deze ondersteund worden door een secretaris.
5. Zorg er voor dat de technische recherche in de regio's ook alle standaard PD's onderzoekt en versterk daartoe de technische recherche kwalitatief én kwantitatief aanzienlijk (500 fte). Houd daarbij rekening met keteneffecten voor NFI, OM en ZM en koppel dat aan de opdracht om te komen tot gestructureerde samenwerking van de huidige TR met (delen van) het NFI.
6. Breng op korte termijn OM, politie en NFI samen in een Innovatieplatform en waarborg daarbij betrokkenheid van wetenschap en bedrijfsleven.
7. Draag er zorg voor dat elke politieregio zich toerust voor de forensische behandeling van alle standaardzaken en zorg voor de maatwerkzaken voor de vorming van een shared-service constructie tussen politiekorpsen.
8. Bouw de ervaringen met de pilot Landelijke Sporen Databank uit tot een project dat uiteindelijk moet leiden tot de integratie van (landelijke) databestanden met sporencoördinatie.
9. Vorm op zo kort mogelijke termijn een vast Forensic Investigation Team van politie en NFI dat bij een aanslag (bijvoorbeeld met explosieven of NBC-wapens) of bij ernstige calamiteiten en rampen (zoals grote treinongevallen of ontploffingen in woonwijken of op fabriekscomplexen), onmiddellijk kan worden samen geroepen en geactiveerd voor het veiligstellen en onderzoeken van sporen.
10. Organiseer een adequate (digitale) registratie van de stroom van Stukken van Overtuiging (met referte aan Posthumus) in de keten.

Zoals kan worden vastgesteld, zijn vrijwel alle genoemde maatregelen nader uitgewerkt in het voorliggende hoofdstuk 6 over Forensische Opsporing, dat onderdeel vormt van dit brede Programma Versterking Opsporing en Vervolgning. Alleen de noodzaak om te komen tot een Innovatieplatform (maatregel 6) is nog niet nader uitgewerkt, maar ook die maatregel verdient uiteraard veel aandacht. Een innovatieplatform kan worden beschouwd als een harde randvoorwaarde om tot permanente verbetering en ontwikkeling te komen. Om het platform van wezenlijke betekenis te laten zijn, dient zij te beschikken over een budget van betekenis ten behoeve van onderzoek en ontwikkeling.

Met de implementatie van de genoemde maatregelen zijn overigens substantiële bedragen gemoeid. In de brief aan de ministers wordt aangegeven dat de kosten worden geraamd op € 74 miljoen (politie 40 miljoen, NFI 30 miljoen en OM 4 miljoen).

Voor zover deze kosten rechtstreeks gerelateerd kunnen worden aan Posthumus (totaal € 18.7 miljoen) zijn zij in hoofdstuk 12 als volgt weergegeven:

- Paragraaf 12.2 financiën OM: 3.2 mln.
- Paragraaf 12.3 financiën Politie: 6.5 mln.
- Paragraaf 12.4 financiën NFI: 9.0 mln.

De overige kosten (totaal €51 miljoen) zijn weergegeven in hoofdstuk 12, paragraaf 12.5 Financiën Brede Kwaliteitsontwikkeling Forensische Opsporing (Politie 32 mln en NFI 19 mln). De kosten bij de politie hebben met name betrekking op de hiervoor onder punt 5 genoemde maatregel: versterken en uitbreiden van de technische recherche zodat ook alle standaard PD's kunnen worden onderzocht.

Hoewel deze kosten niet rechtstreeks aan de aanbevelingen van Posthumus gerelateerd kunnen worden, hangen zij er wel onlosmakelijk mee samen. Om de versterking tot stand te brengen die nodig is om aan de tekortkomingen tegemoet te komen die door Posthumus worden gesignaleerd, is het nodig tot een samenhangend en geïntegreerd stelsel van aanpak van het forensisch werk te komen. Dat heeft zowel voor de politie als voor het NFI belangrijke organisatorische, capacitaire en kwalitatieve effecten.

Nog niet is doorgerekend welke keteneffecten (buiten politie en NFI) zullen gaan optreden als gevolg van het onderzoeken van alle PD's. Verwacht mag worden dat het aantal opgeloste zaken daardoor belangrijk zal toenemen.

7. Audiovisuele en auditieve registratie van verhoren

7.1 Aanleiding

In het debat met de Tweede Kamer op 15 september 2005 heeft de Minister van Justitie toegezegd de audiovisuele en auditieve vastlegging van verhoor onder bepaalde omstandigheden verplicht te stellen.

Om het programma versterking opsporing en vervolging op dit punt vorm en inhoud te geven hebben OM en politie een gezamenlijk team auditieve en audiovisuele registratie van verhoren ingesteld. Doelstelling was te komen tot een door het College van Procureurs-Generaal vast te stellen aanwijzing auditieve en audiovisuele registratie van verhoren.

Het team heeft besloten om procedures en producten te ontwikkelen die zien op alle mogelijke vormen van verhoor binnen een opsporingsonderzoek. Kortom, het beperkt zich niet tot de verhoren die plaatsvinden in het kader van de TGO-structuur, doch richt haar vizier TGO overschrijdend.

De resultaten van het project zijn verwoord in een conceptaanwijzing van het College van Procureurs-Generaal. Deze aanwijzing omvat alle regels (inclusief de daarop betrekking hebbende protocollen) met betrekking tot de vastlegging van verhoren. De bestaande (arrondissementale en regionale) aanwijzingen, protocollen en richtlijnen komen met deze nieuwe te vervallen. Tevens zullen er t.z.t. twee implementatievoorstellen worden opgeleverd. Één voor het Openbaar Ministerie en één voor de politie (en andere opsporingsdiensten). Deze voorstellen zijn gericht op het daadwerkelijk toepassen van de aanwijzing en het verwerken daarvan in de diverse werkprocessen (bijv. aanpassing van het Abrio werkproces Team Grootschalige Opsporing). Het team heeft de landelijke expertgroepen geraadpleegd.

Stand van zaken

Protocollen Videoverhoor Regiopolitiekorpsen

Diverse politieregio's hebben in de afgelopen jaren een protocol videoverhoor opgesteld waarin aandacht wordt geschonken aan de juridische verankering, de aanvraag videoverhoor, de verhoorprocedure, de registratie, de opslag, gebruik en vernietiging videobanden e.d.

Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik, 30 november 2004, in werking getreden op 15 februari 2005

Deze geeft regels over auditieve registratie van aangiften en verhoor in diverse soorten zedendelicten. Ten aanzien van minderjarige getuigen jonger dan 12 jaar, is een geprotocolleerd studioverhoor voorgeschreven.

Concept aanwijzing audiovisuele registratie verdachten verhoren, 10 mei 2005

Ten aanzien van dit concept hebben Openbaar Ministerie en politie adviezen uitgebracht.

Rapport Posthumus, augustus 2005

Aanbeveling op bladzijde 92:

“Het Protocol Studioverhoren zou op de volgende punten moeten worden aangevuld:

- beargumentering van een tweede studioverhoor bij een minderjarige onder de 12 jaar;
- afwijkingen van het Protocol moeten worden beargumenteerd; tweede en verdere verhoor alleen na toestemming officier van justitie;

- bij een zeer ernstig misdrijf moet een ervaren studiobeheerder betrokken zijn; studiobeheerder en studioverhoorder mogen in zo'n zaak niet in één persoon verenigd zijn;
- bij de beeldopnames moet ook de studioverhoorder in beeld zijn.
- Ontwikkel een richtlijn voor verhoor van minderjarige verdachten (onder 16 jaar) en verstandelijke gehandicapten voor zaken waarin de verdenking bestaat van een strafbaar feit waarop een gevangenisstraf van 6 jaren of meer is gesteld, waarbij het verhoor is afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de doelgroep

Aanbeveling op bladzijde 121:

“Het College van Procureurs-Generaal is bezig met het opstellen van een OM-aanwijzing voor de audiovisuele vastlegging van verdachtenverhoren. In de aanwijzing moet ook worden omschreven in welk type zaken het aangewezen is om meer verhoren dan alleen verdachtenverhoren - dus ook van het/de slachtoffer(s) en van getuigen – op te nemen, audiovisueel of tenminste op geluidsband. Neem in de aanwijzing ook op dat de cameraopstelling zodanig is, dat niet alleen de verdachte (of slachtoffer of getuige) zichtbaar is, maar ook de verhoorder(s). Bepaal in de aanwijzing iets over de buitenverhoorse contacten tussen verhoorder en verhoorde.”

Aanbeveling op bladzijde 171:

“In grote onderzoeken moeten de verdachtenverhoren audiovisueel worden vastgelegd.”

7.2 Uit te voeren werkzaamheden

De komende tijd worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

a. Conciipiëren nieuwe aanwijzing en protocol

De verkennende fase zal vervolgens leiden tot het genereren van een nieuwe aanwijzing. Deze aanwijzing omvat:

- een algemeen deel: achtergrond en enkele noties over het opnemen van verhoren (inclusief aangiften)
- de gevallen waarin er sprake is van auditieve registratie (zowel verplicht als facultatief)
- de gevallen waarin er sprake is van audiovisuele registratie zonder regie (zowel verplicht als facultatief)
- de gevallen waarin er sprake is van audiovisuele registratie met regie (zowel verplicht als facultatief)
- het protocol
- de bewaartermijnen en wie er bewaart.

In de aanwijzing wordt tevens aandacht geschonken aan de juridische kaders rondom deze materie. Bij het maken van de aanwijzing/ protocol zal ook antwoord gegeven worden op vragen als:

- Welke competenties moeten de verhoorders hebben ?
- Moeten advocaten worden toegelaten en zo ja in welke gevallen ?

De conceptaanwijzing is gereed en dient zo spoedig mogelijk te worden vastgesteld.

b. Implementatie

Voordat er sprake kan zijn van inwerkingtreding van de aanwijzing (en het daaruit deelmakend protocol) moet het helder zijn wanneer Openbaar Ministerie en politie in staat zijn conform de aanwijzing te werken. Er zal helderheid moeten komen op welke wijze binnen Openbaar Ministerie en politie de uitvoeringstrajecten vorm zullen krijgen. Teneinde dit te realiseren wordt er een tweetal implementatieplannen opgesteld. Één voor het Openbaar Ministerie en één voor de politie.

In deze plannen zal duidelijk aangegeven moeten worden wie verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van die plannen en wie daadwerkelijk met de uitvoering daarvan worden belast.

In die implementatieplannen wordt aandacht geschonken aan opleiding, materieel¹⁰, gebouwen¹¹, bewaartermijnen e.d. Ook zal daarin tot uiting moeten komen wanneer politie en Openbaar Ministerie, indien het implementatieplan uitgevoerd wordt, daadwerkelijk overeenkomstig de nieuwe aanwijzing kunnen werken.

7.3 Conceptaanwijzing auditieve en audiovisuele registratie van aangiften, verklaringen en verhoren

7.3.1 Achtergrond

In het belang van de waarheidsvinding is het wenselijk dat in een aantal gevallen aangiften en/of verhoren worden opgenomen (op geluidsdrager of audiovisueel). Deze vormen van registratie gelden zowel voor verklaringen van slachtoffers en getuigen als voor verhoren die van verdachten worden afgenomen. Een landelijk uniforme aanpak hiervoor is, mede in het licht van de spreiding van de afdoening van (mega)zaken, noodzakelijk: dossiers worden immers meer en meer gemaakt door en uitgewisseld tussen verschillende (onderdelen van) organisaties in het land. Om die reden wordt in deze aanwijzing auditieve of audiovisuele registratie in een aantal gevallen verplicht gesteld. In andere gevallen blijft dit facultatief.

De auditieve of audiovisuele registratie is in de eerste plaats een hulpmiddel ten behoeve van de toetsbaarheid van de verhoren in een latere fase van het strafproces. Daarnaast kan audiovisuele registratie van belang zijn als er sprake is omstandigheden die gelegen zijn in de kwetsbaarheid van de verhoorde persoon of in de aard van het verhoor; audiovisuele opnamen bieden immers de mogelijkheid om non-verbale signalen en vastgelegde emotie terug te zien, om sturing te geven aan het verhoor vanuit de regiekamer en bij vervolghoren, om eventueel (gedrags)deskundigen bij het verhoor te betrekken en tenslotte om deze te gebruiken als leerstof in opleidingen in verhoormethodieken.

7.3.2 Samenvatting

Deze aanwijzing bevat regels voor de auditieve respectievelijk audiovisuele registratie van aangiften, verklaringen en verhoren. Aangegeven is in welke gevallen het verplicht is om hetzij geluids- hetzij audiovisuele opnamen te maken en wanneer dit facultatief is. De aanwijzing geeft aan in welke gevallen welk type registratie minimaal verplicht is. Indien de officier van justitie dit in een concreet geval noodzakelijk acht, kan besloten worden voor een "zwaardere" vorm van registratie.

Voorts bevat de aanwijzing regels voor registratie van verhoren van personen jonger dan 16 jaar en zwakbegaafden.

De aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik van 30 november 2004 is, waar het betreft de registratie van verhoor, in deze aanwijzing geïncorporeerd.

In de aanwijzing is omschreven in welk type zaken ook verhoren van getuigen en slachtoffers worden opgenomen.

De politie is verantwoordelijk voor de beschikbaarheid, capaciteit, organisatie en integriteit van de technische infrastructuur en voor een deugdelijke administratieve en fysieke opslag van de (geluids)opnames. De daarbij te volgen procedures zijn landelijk vastgesteld en worden als ABRIO-producten aan de politieregio's ter beschikking gesteld. De procedures voor respectievelijk auditieve registratie, audiovisuele registratie en audiovisuele registratie in geval van studioverhoor zijn beschreven in bijlage 1 t/m 3 en maken onderdeel uit van deze aanwijzing.

¹⁰ T.a.v. verplicht voor te schrijven technische hulpmiddelen geldt dat deze in het kader van EU-regelgeving genotificeerd moeten worden.

¹¹ Bij "gebouwen" wordt primair gedacht aan verhoorstudio's bij opsporingsinstanties, maar naar mening van het projectteam zal onderzocht moeten worden in hoeverre het vanuit het oogpunt van efficiency mogelijk is, dat in Penitentiaire Inrichtingen verdachten audiovisueel of auditief worden verhoord.

De bij deze aanwijzing behorende protocollen die alle als uitgangspunt hebben dat alle actoren binnen een verhoor op de audiovisuele registratie waarneembaar zijn, maken onderdeel uit van deze aanwijzingen en hebben aldus een verplichtend karakter. Tenslotte wordt in de aanwijzing tevens aandacht geschonken aan de relevante juridische kaders rondom deze materie.

Ook de overige aanpassingen en aanvullingen van het protocol studioverhoren zoals in het rapport Posthumus aanbevolen zullen in het nieuwe protocol Studioverhoren, behorend bij deze aanwijzing, worden opgenomen.

7.3.3 Kaderstelling

Uitgangspunt blijft een zakelijke schriftelijke vastlegging van aangifte, verklaring of verhoor. Al naar gelang van de ernst van het delict of de persoon van degenen die bij het delict betrokken zijn of het type verhoor, wordt deze schriftelijke vastlegging aangevuld met auditieve of audiovisuele opnamen.

a. Verplichte registratie op geluidsdrager

Auditieve registratie van alle verhoren van verdachten en geplande getuigen is verplicht bij misdrijven, strafbaar gesteld in het Wetboek van Strafrecht indien:

- de strafbedreiging 12 jaar of meer bedraagt;
- de strafbedreiging minder bedraagt dan 12 jaar (bijv. art. 302 Sr), maar er een dode of zwaargewonde te betreuen is;
- het gaat om een zedendelict met een strafbedreiging van 8 jaar of meer.

b. Verplichte audiovisuele registratie

Kwetsbaarheid betrokkene

Wanneer bij de hierboven onder a. genoemde zaken een minderjarige in de leeftijd tussen 12 en 16 jaar of een zwakbegaafde is betrokken moeten alle verhoren die van hen worden afgenomen audiovisueel worden vastgelegd. Betreft het een minderjarige in de leeftijd tussen de 4 en 12 jaar dan dient de audiovisuele registratie plaats te vinden overeenkomstig het protocol studioverhoren.

De verplichting tot audiovisuele registratie geldt ongeacht de hoedanigheid – aangever, slachtoffer, getuige of verdachte – waarin de minderjarige of zwakbegaafde bij het delict is betrokken.

Aard van het verhoor

Indien sprake is van een scenarioverhoor of een verhoor dat wordt aangestuurd door een gedragsdeskundige van binnen of buiten de politie wordt het verhoor audiovisueel geregistreerd.

c. Facultatieve registratie

Ook in andere dan de hierboven genoemde gevallen kan de officier van justitie (OvJ) termen aanwezig achten om tot auditieve of audiovisuele registratie over te gaan. Reden hiervoor kan gelegen zijn in de persoon van de betrokkene (bijvoorbeeld zwaar psychotisch of zeer gewelddadig) of de aard van de zaak (bijvoorbeeld ontucht in afhankelijkheidsrelaties, sadistische dierenmishandeling of kennisintensiteit)

d. Altijd overleg

Auditieve en audiovisuele registratie vindt in alle gevallen uitsluitend plaats na overleg met de Officier van Justitie. In uitzondering hierop kan, indien sprake is van een gerechtelijk vooronderzoek, de rechter-commissaris, zoveel mogelijk door tussenkomst van de OvJ, hiertoe opdracht geven (artikel 177 Sv).

e. Mededeling verdachte

Instemming van de verdachte is niet vereist voor het toepassen van auditieve of audiovisuele registratie. Aan de verdachte wordt medegedeeld dat het verhoor op beeld en geluid wordt vastgelegd, dat in een andere ruimte meegekeken kan worden door mensen die bij het onderzoek betrokken zijn en dat er eventueel contact tussen de verhoorders en de mensen die meekijken mogelijk is door middel van de computer.

f. Mededeling getuigen, aangever of slachtoffer

PM

g. Opslag en bewaartermijn

PM

h. Afgifte van gegevensdragers

Afgifte van gegevensdragers gebeurt uitsluitend op last van een OvJ of een rechter. Indien de rechter afgifte gelast is het de taak van het OM om voorwaarden te formuleren voor het gebruik van de gegevensdragers teneinde verdere verspreiding te voorkomen en de anonimiteit van de verbalisanten en eventueel bij het verhoor aanwezige tolken te waarborgen. Indien afgifte voor lesdoeleinden wordt gelast stelt de OvJ de betrokken verhoorders hiervan in kennis en wordt eveneens anonimisering gewaarborgd.

PM: Juridisch kader, in concept gereed

Rondom het audiovisueel en auditief registreren van verhoren speelt een aantal juridische vraagstukken, zoals :

- privacy van de verhoorden
- is de auditieve/audiovisuele registratie een processtuk
- op welke wijze worden de verhoren uitgewerkt (Auditieve of audiovisuele registratie van het verhoor is een aanvullend hulpmiddel en komt niet in de plaats van het procesverbaal van verhoor dat conform art. 152 Sv. moet worden opgemaakt. Woordelijke uitwerking van de bandopname is derhalve niet verplicht).
- de rol van de raadsman
- het auteursrecht.

Overgangsrecht

De beleidsregels in deze aanwijzing hebben onmiddellijke gelding vanaf de datum van inwerkingtreding.

8. Competenties – opleidingen – certificering

8.1 Het Openbaar Ministerie

8.1.1 Inleiding

Naar aanleiding van het verzoek van de projectleider programma versterking opsporing en vervolging heeft de lector Strafrecht binnen de SSR een projectgroep gevormd die de uitwerking van de aanbevelingen uit het rapport Posthumus voor zover het opleidingen betreft in een actieprogramma onderbrengt.

8.1.2 Korte Termijn

Tunnelvisie in relatie tot leiderschap en cultuur in de opsporing en vervolging

Conferenties

SSR organiseert op korte termijn een startconferentie met dit thema met als doelstelling het bewustwordingsproces bij leidinggevenden van het hoogste niveau binnen ZM, OM en politie een nieuwe en creatieve impuls te geven. Deze startconferentie wordt gehouden voor 16 december 2005. De voorlopige werktitel voor deze conferentie luidt: *Wie wat vindt heeft niet goed gezocht**.

In het voorjaar van 2006 wordt een tweetal vervolgconferenties georganiseerd, met een andere doelgroep en een meer concrete doelstelling. Input voor deze vervolgconferenties wordt vooral gevormd door de conclusies en aanbevelingen van de andere clusters in dit programma versterking opsporing en vervolging. Ook worden de opleidingsinstituten van de politie nadrukkelijk betrokken bij de voorbereiding van de vervolgconferenties. De vervolgconferenties hebben plaats voor 1 juni 2006.

De resultaten uit de conferenties moeten materiaal vormen voor een zelfstandige module die het onderwerp 'bewustwording van tunnelvisie in opsporing en vervolging' bestrijkt. Deze module moet aan alle betrokken officieren van justitie worden aangeboden. Met de Raad van Opdrachtgevers SSR zal daarover overleg worden gevoerd. SSR stelt voor in 2006 een zestal uitvoeringen te organiseren. Voorts zal deze module zoveel mogelijk worden ingepast in bestaande cursussen.

8.1.3 Curriculum

SSR heeft in haar bestaande curriculum geïnventariseerd bij welke onderdelen de aanbevelingen in het Rapport Posthumus van belang kunnen zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen cursussen die zich bewegen op het vlak van 'informereren', 'denken', 'handelen' en 'borgen'. SSR is van mening dat zij op de eerste drie terreinen een belangrijke taak heeft als het gaat om de verwerking van de aanbevelingen uit het Rapport Posthumus en de conclusies en aanbevelingen uit de andere clusters. Daartoe zal elke cursus die in de inventarisatie wordt genoemd in de loop van 2006 aan een revisie worden onderworpen, teneinde te bezien of de inhoud van de cursus in overeenstemming is met de huidige inzichten en ontwikkelingen.

Deze revisieronde is uiterlijk 1 december 2006 afgerond.

Uit de inventarisatie komt naar voren dat op een aantal terreinen hiaten bestaan waarop SSR onvoldoende of geen aanbod in huis heeft. Naar het zich laat aanzien moeten mede aan de hand van de aanbevelingen uit de andere clusters nieuwe opleidingsproducten worden ontwikkeld. SSR zal ook hierover met de andere clusters contact houden. SSR

* Naar een gedicht van Rutger Kopland

streeft ernaar deze hiaten voor 1 juni 2006 in kaart te hebben gebracht en een plan van aanpak gereed te hebben voor het ontwikkelen en uitvoeren van deze specifieke cursussen.

Bovengenoemde plannen van aanpak zullen met de Raad van Opdrachtgevers SSR worden besproken en door de Raad worden geaccordeerd.

Bij de inventarisatie wordt een onderscheid gemaakt tussen opleidingsproducten voor het Openbaar Ministerie en de zittende magistratuur. SSR heeft voor beide groeperingen een opleidingsverantwoordelijkheid. Bovendien hebben de implicaties van het Rapport Posthumus voor OM en ZM op sommige terreinen een verschillende uitwerking. SSR zal speciale aandacht besteden aan de behoeftes van de ZM om verbeteringen te kunnen doorvoeren.

Een eerste inventarisatie van huidige cursussen, nieuwe cursussen die op korte termijn starten, alsmede reeds deels ontwikkelde cursussen voor de middellange termijn levert het volgende beeld op.

Forensische, tactische en gedragsdeskundigheid

Sinds het jaar 2000 zijn onder ander twee nieuwe cursussen ontwikkeld die zien op de omgang van Officieren en Rechters met deskundigen en hun rapportages.

De cursussen 'Magistratuur en Deskundigen' en 'Verdieping Magistratuur en Deskundigen' sluiten aan bij de aanbevelingen 3 en 6 in het Rapport Posthumus; vergroting van kennis bij Officier van Justitie op het gebied van forensisch, tactisch researchewerk en de rol en positie van de deskundige in het strafrechtelijk onderzoek.

In deze cursussen komt onder andere aan de orde de plaats van de deskundige in het strafproces; de betekenis van diens informatie voor het bewijs, het deskundigengebied psychologie, psychiatrie en natuurwetenschap. Doel van de cursussen is om op adequate wijze deskundigenrapportages op hun merites te kunnen waarderen en de deskundige (ter terechtzitting) op effectieve wijze te (ver)horen. Het gaat hierbij om complexe casus. Deze cursussen worden sinds 2004 uitgevoerd.

Het FOOM-traject (Functiegerichte Opleidingen OM,) bestaat sinds 2001 en betreft een modulair opgebouwd opleidingstraject waarbij onderscheid wordt gemaakt naar functieprofielen voor de verschillende categorieën Officieren. In dit traject komen onder andere de volgende onderdelen aan de orde:

- Forensische expertise (doel: het kennen van de mogelijkheden van het NFI rondom technisch-natuurwetenschappelijk en pathologisch onderzoek bij het verzamelen van bewijzen van strafbare feiten);
 - Forensische gedragskunde (doel: kennis van de meest voorkomende geestelijke stoornissen en de verschillende maatregelen die opgelegd kunnen worden en kennis van forensisch gedragskundige observatie en rapportage);
 - Management Politie Infiltratie (doel: inzicht in dit bijzonder opsporingsmiddel, het wettelijk kader en het toepassingsterrein. De cursus wordt in samenwerking met de Politieacademie gegeven en er nemen zowel justitieambtenaren als politiemensen deel);
- Het traject sluit aan bij aanbeveling 3 en 6 in het Rapport Posthumus.

Valse bekentenissen

- Ontwikkeling digitale reader over het fenomeen van de valse bekentenis.

Het Studiecentrum Rechtspleging (SSR) neemt het voortouw in deze. De digitale reader komt tot stand in samenwerking met de politie. Hiertoe is overleg opgestart. SSR inventariseert op dit moment welke stukken geschikt zijn om in de digitale reader op te nemen. Deze inventarisatie is voltooid. In overleg met de politie wordt dit materiaal opgemaakt in de vorm van een digitale reader. Een proefversie van die reader is gereed op 1

februari 2006. Ontsluiting via het Politie Kennis Net en het OM-tranet is gereed op 1 juni 2006.

8.1.4 Opleiding Officieren van Justitie

In 2006 zullen de volgende opleidingen worden gerealiseerd:

- Ontwikkeling van een opleiding voor officieren van justitie gericht op het leidinggeven aan grote opsporingsonderzoeken en TGO's. Deze opleiding is deels reeds ontwikkeld. De opleiding voorziet in drie niveau's:
 - de basisopleiding voor Officieren die leiding geven aan een middelzwaar opsporingsonderzoek waaronder TGO;
 - De opleiding voor gevorderden gericht op grote zwaarte onderzoeken en majeure incidenten als gijzelingen etc.
 - De masteropleiding gericht op CIE- en Rechercheofficieren.
De opleiding zal worden opgenomen in het SSR-opleidingsprogramma 2006/2007; voor 1 juni 2006 zal worden gestart met pilots.
-
- Organisatie van een aparte opleiding voor FO-officieren van justitie
 - Ontwikkeling van een opleiding voor reviewers
 - Afhandeling Megastrafzaken
 - Beoordeling resultaten grote opsporingsonderzoeken

SSR heeft voor de uitvoering van bovenstaande taken met name informatie uit en de conclusies en aanbevelingen van de andere clusters nodig. Vooral het cluster 'Gezag over de opsporing' is hierbij van belang.

SSR zal met haar lector strafrecht de ontwikkelingen binnen deze clusters nauwgezet volgen. SSR zal voor 1 juni 2006 definiëren aan welke opleidingsvereisten een Officier moet voldoen ten einde als Officier van Justitie TGO-onderzoeken werkzaam te mogen zijn. De opleidingsvereisten zullen worden geclassificeerd naar basisopleiding, gevorderden-opleiding en master-opleiding. Daarbij zal SSR een voorstel doen om tot certificering van dit opleidingstraject te komen.

In het huidige opleidingsaanbod van SSR wordt een aantal cursussen georganiseerd die rechtstreeks verband houden met de aanbevelingen in het Rapport Posthumus. Dat is bijvoorbeeld:

- Zware (georganiseerde) criminaliteit
 - Zittingsmanagement grote (straf)zaken
 - Criminele Inlichtingen Eenheden
 - Bijzondere opsporingsbevoegdheden en gerechtelijk vooronderzoek
- In de revisieronde die op 1 december 2006 zal worden afgesloten, zullen deze cursussen aangepast worden aan de aanbevelingen in het Posthumus Rapport.

De daarmee te bereiken opleidingscapaciteit is beraamd:

1. Basisopleiding leiding geven aan grote onderzoeken en TGO's:
5 dagdelen, 3 a 4 docenten (praktijk specialisten), max. 15 (ervaren) officieren van Justitie, 3 uitvoeringen in 2006;
2. Afhandeling megastrafzaken:
2 dagdelen, 3 docenten, max. 20 deelnemers (OM en ZM), 4 uitvoeringen in 2006;
3. beoordeling resultaten grote strafzaken:
2 dagdelen, 3 docenten, max. 20 deelnemers, 4 uitvoeringen in 2006.

Resumé: 205 opleidingsplaatsen in 2006.

SSR heeft op 1 februari 2006 een voorstel voor een certificeersysteem gereed. In het voorstel zullen verschillende alternatieven om tot een certificeringssysteem te komen worden

besproken. Elk alternatief zal met een begroting worden onderbouwd. Het voorstel zal aan de RvO SSR worden aangeboden.

Review

SSR zal een startconferentie over het onderwerp 'review' organiseren in het voorjaar van 2006. In deze conferentie zullen de uitkomsten uit cluster 2 worden verwerkt en gepresenteerd. Het tijdstip van deze startconferentie is mede afhankelijk van de implementatie van de aanbevelingen uit cluster 2. SSR komt met een voorstel tot een opleidingsmodule voor 1 juni 2006

8.1.5 Herziening RC-cursus

De cursus Rechter-commissaris in Strafzaken beslaat 13 dagdelen. Hierin komt onder andere aan de orde:

- Het getuigenverhoor
- Omgaan met vertrouwelijke informatie
- Verhoortechniek
- Training getuigenverhoor
- Doorzoeking ter inbeslagname in theorie en praktijk
- Criminele Inlichtingen Eenheden

Deze cursus wordt in 2005 gereviseerd. Er wordt een actualiteitencursus aan toegevoegd (die ook voor reeds zittende RC's toegankelijk is) en de aanbevelingen van het Rapport Posthumus worden in een module verwerkt. Aandacht zal daarbij worden besteed aan forensisch technisch en forensisch gedragskundig onderzoek en verslaglegging.

Capaciteitsschatting opleidingen algemeen

1. Conferenties Bewustwording tunnelvisie 200 deelnemers 1 uitvoering in 2005, 2 uitvoeringen in 2006;
2. Cursus 'Tunnelvisie' 2 dagdelen, 3 docenten, max. 20 deelnemers, 4 uitvoeringen in 2006.

Puntenstelsel en certificering

De (mogelijke) invoering van een puntenstelsel voor medewerkers van het Openbaar Ministerie zal een impuls geven aan de hierboven beschreven ontwikkeling. SSR stelt zich voor dat bij elk opleidingstraject onderscheid wordt gemaakt naar basis-, gevorderde- en masterniveau en dat in individuele opleidingsplannen kan worden aangegeven op welk niveau de Rechterlijk Ambtenaar zich kan ontwikkelen. Hiermee kan voorkomen worden dat hiaten in het kennis niveau van de Rechterlijk Ambtenaar ontstaan. Certificering, bestaande uit enerzijds kwaliteitseisen aan de opleiding en anderzijds toetsing van de cursist, waarborgt een hoog kwaliteitsniveau waarop de Rechterlijk Ambtenaar werkzaam is.

8.2 De politie

8.2.1 Inleiding

In het Evaluatieonderzoek in de Schiedammer Parkmoord is zichtbaar gemaakt dat het politieoptreden in deze zaak (erg) zwakke momenten kende. Het is logisch dat daarna onder meer gekeken wordt naar de vraag of de bij het onderzoek betrokken medewerkers voor de door hen verrichte taken waren opgeleid en of die opleiding aan kwaliteitseisen voldoet. In dit hoofdstuk wordt het antwoord gegeven vanuit het perspectief van de Nederlandse politie en het haar ten dienste staande initiële en postinitiële stelsel van politieonderwijs. Daartoe worden eerst de ontwikkelingen van de afgelopen vijf jaar in dat politieonderwijs geschetst. Vervolgens wordt met de focus van het evaluatieonderzoek gekeken naar de verbeterpunten in het onderwijs.

Als er goed onderwijs beschikbaar is komt de vraag aan de orde in welke mate de politie er gebruik van maakt. Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan het rechercheonderwijs.

8.2.2 Relevante ontwikkelingen sinds 2000.

De Schiedammer Parkmoord vond plaats in juni 2000. Reeds enkele jaren daarvoor is begonnen met een fundamentele herbezinning op de wijze waarop politiemensen worden opgeleid.

Politiemedewerkers van vandaag en morgen oefenen hun beroep uit midden in een pluriforme maatschappij, die continu in beweging is. Veiligheid en leefbaarheid vormen in die maatschappij steeds belangrijker thema's. Bij het waarborgen en bevorderen van de veiligheid en leefbaarheid speelt de politie een cruciale rol. Dit stelt hoge eisen aan de professionaliteit van de politieorganisatie en aan de competenties (bekwaamheden) van de beroepsbeoefenaren.

Met de fundamentele vernieuwing van het politieonderwijs, gestart in 2002, heeft de professionaliteit een krachtige impuls gekregen. Er is een samenhangend stelsel van politieonderwijs ontwikkeld en ingevoerd.

Competenties

Kernbegrip in het nieuwe onderwijs is "competentie".

Om het politieonderwijs goed te kunnen laten aansluiten bij de beroepspraktijk is nagegaan welke beroepsbeoefenaren nodig zijn: aan wat voor medewerkers met welke competenties hebben korpsen de komende jaren behoefte? Het antwoord op die vraag is neergelegd in vijf beroepsprofielen voor het initiële politieonderwijs en elf beroepsprofielen voor het postinitiële (leidinggevenden en specialisten) onderwijs.

Deze beroepsprofielen zijn door de beroepspraktijk gevalideerd, door de politieberaden gelegitimeerd en door de politiministers vastgesteld. Voor het rechercheonderwijs wordt de zorg voor actualiteit en de kwaliteit van de beroepsprofielen en de daarin beschreven competenties behartigd door expertgroepen. Validatie vindt plaats binnen (de overlegstructuur) van de Raad van Hoofdcommissarissen.

Implementatie en kwaliteitszorg

De korpsen reageren positief op de eerste ervaringen met de nieuwe initieel opgeleide medewerkers op MBO-niveau en met de postinitieel opgeleide recherchemedewerkers, recherchekundigen en recherchemanagers. In 2004 is een begin gemaakt met een uitgebreid evaluatieonderzoek naar de kwaliteit en de implementatie van het samenhangend stelsel van politieonderwijs waarvan de resultaten in 2006 worden verwacht.

Goede voorbeelden

Voor het opsporingsproces en het leidinggeven hieraan zijn twee leergangen als voorbeeld te noemen:

1. De postinitiële leergang voor tactisch leidinggevenden, de TLL, met afstudeerrichting recherche (TLL-R), is een master op HBO-niveau (Executive Master of Tactical Policing) die aansluit op de initiële Bachelor of Policing.
2. De leergang recherchekunde is een HBO-master (Master of Criminal Investigation) die aansluit op de Bachelor of Policing.

In de rapportage over het evaluatieonderzoek wordt met regelmaat in de paragrafen beoordeling, conclusies en aanbevelingen gewezen op de noodzaak bepaalde competenties in een onderzoek als de Schiedammer Parkmoord beschikbaar te hebben.

Te denken valt dan aan:

“tactische opsporingsmethoden ondersteunen met forensische methodieken”;
 “bewijswaarde van sporen afwegen tegen de urgentie van de afronding”;
 “om te gaan met diverse scenario’s ter vermijding van tunnelvisie”;
 “systematisch evalueren of reviewen, zowel op proces- als incidentniveau”;
 “interdisciplinair samen werken”;
 “stressbestendig opereren, beslissingen nemen en beleid regisseren”;
 “resultaten evalueren en borgen”.

Enkele voorbeelden van de uitwerking van dit type competenties:

Binnen het onderwijs wordt aandacht gegeven aan het voorkomen van ‘tunnelvisie’. Binnen de Leergang Recherchekundige staan 3 dagen en een 2-daagse oefening in het teken van het voorkomen van tunnelvisie. Studenten raken bekend met de psychologische processen rond dat fenomeen, zowel in individueel als in groepsverband. Tevens moet dit in het reflectieverslag n.a.v. de tweedaagse integratieoefening aan de orde komen.

‘Georganiseerde tegenspraak’ en het voorkomen van tunnelvisie d.m.v. het werken met hypothesen en scenario’s zijn elementen van dit onderdeel.

In de Leergang Recherchekundige is binnen de kernopgave “Beoordelen van Recherchestrategieën” het onderdeel Evaluatie- en reviewtechnieken prominent aanwezig. In de afgelopen jaren zijn enkele tientallen personen opgeleid om die technieken toe te passen.

Er is een Training Professioneel Verhoor die zowel als aparte kernopgave als in een leergang voor de tactische recherche medewerker wordt aangeboden.

In de Abrio-rapportage ‘van onderzoeksdossier naar procesdossier’ is de gewenste samenstelling van het procesdossier beschreven en de werkwijze hoe deze samen te stellen uit het onderzoeksdossier. De aan de hand daarvan gemaakte opleiding is onderdeel van een leergang en ook als afzonderlijke kernopgave beschikbaar voor de korpsen.

Profchecks

Er bestaat al enige tijd de wens om kennis structureel op orde te houden hetgeen een voorwaarde is voor kwalitatief goed politiewerk. Door de regio Midden en West Brabant is - met financiële steun van het ministerie van Justitie- het initiatief genomen voor de ontwikkeling van een profcheck Opsporing. Een profcheck bestaat uit een toets om de deskundigheid van een medewerker te toetsen. Om het instrument van een profcheck goed in te zetten is het nodig dat er een aanbod aan gekoppeld wordt om middels studievormen (training, e-learning, edugame of zelfstudie) een adequate voorbereiding te kunnen plegen op de toets.

Het initiatief voor een profcheck Opsporing is uitgemond in een convenant tussen genoemd korps, het Kennisnetwerk van de Politieacademie en de board Opsporing om deze profcheck op een voor medewerkers en korpsen aantrekkelijke manier te ontwikkelen en te implementeren.

De Politieacademie werkt nu aan een stelsel van Profchecks voor de diverse onderdelen van het politiewerk. Het gaat dan om een stelsel voor de medewerkers die al enige jaren in de praktijk werkzaam zijn en die daardoor geacht worden op basis van kennis en ervaring competent te zijn voor de uitoefening van hun taak. Uit onderzoek is gebleken dat kennis die is opgedaan in een traditionele opleidingssituatie snel verouderd. Het moderne competentiegerichte en duale onderwijs zoals dat door de Politieacademie wordt geboden is daarvoor weliswaar minder gevoelig, hoewel ook daar de invloed van voortdurend nieuwe regelgeving zich laat gelden. Om bij te blijven kan een profcheck een adequaat instrument zijn als het periodiek wordt ingezet. De gedachten gaan vooralsnog uit naar één profcheck per 3 jaar.

8.2.3 Verbetervoorstellen.

Ondanks de hierboven geschetste ontwikkelingen zijn er naar aanleiding van het rapport Posthumus een aantal verbetervoorstellen te formuleren. Hierbij zijn nog niet meegenomen de voorstellen die voortvloeien uit de overige hoofdstukken van het programma versterking opsporing en vervolging. Deze zullen in het uitgewerkte programma dat in juni 2006 verschijnt worden geïntegreerd.

De hierna vermelde verbetervoorstellen zijn in te delen in 3 categorieën:

- a) Leiderschap
- b) Certificering en vervangingsvraag
- c) Aanpassingen in bestaande modules

Ad a: Leiderschap

Daadwerkelijke kwaliteitsontwikkeling wordt vooral bepaald door leiderschap. Leiderschap is van beslissende invloed op de cultuur. In de inleiding en bij overige clusters is daar nader op ingegaan. In het cluster TGO wordt o.a. aangegeven dat het strategisch leiderschap een belangrijker rol dient te krijgen in de reflectie en kwaliteitstoetsing in het proces opsporing. Divisiechefs opsporing en leden van de korpsleiding hebben een nadrukkelijke rol in dit proces. Op zich is dit niet nieuw, reeds in het door ABRIO ontwikkelde RWOV-model is het strategisch management gepositioneerd. Echter in de competentie beschrijvingen van het strategisch leiderschap hebben deze aspecten op het gebied van de professie nog geen plaats gekregen. Dit betekent ook dat in het opleidingsaanbod voor strategisch leidinggevendend bij de politie hier geen aanbod voor aanwezig is. Dit in tegenstelling tot het tactisch opleidingsaanbod. In het definitief programma worden competenties en opleidingen voor het strategisch management uitgewerkt.

Ad b: Certificering en vervangingsvraag

In de inleiding en bij de relevante ontwikkelingen staat beschreven hoe het nieuwe samenhangend stelsel van politieonderwijs mede heeft geleid tot de ontwikkeling van een leergang recherchekunde die past in het huidige beeld van noodzakelijke competenties. Gezien de ontwikkeling van de professie, de vraag naar meer competenties en breder opgeleide medewerkers in het rechercheproces wordt verondersteld dat in de nabije toekomst zo'n 20% van de medewerkers in de opsporing opgeleid dient te zijn op het niveau HBO-master (Master of Criminal Investigation) of vergelijkbare competenties. Dit staat in schril contrast met de huidige vraag van de politiekorpsen naar deze leergang waarbij de feitelijke vraag zelfs kleiner is dan het tot nu toe beperkte aanbod. Daarbij komt dat er de komende 10 jaar sprake is van een relatief grote uitstroom in het proces opsporing door natuurlijk verloop.

Derhalve zullen de volgende acties worden ondernomen:

- de feitelijke behoefte aan de deelname aan leergang recherchekunde in meerjarig perspectief zal in beeld worden gebracht;
- naast de postinitiële leergang zal een initiële leergang recherchekunde worden ontwikkeld en worden toegevoegd aan het opleidingsaanbod;

- dat er behoefte is aan verplichte certificering van bepaalde functies staat vast. Bedoelde functies zullen met de gewenste certificering in beeld worden gebracht. In het uitgewerkte programma zal dit worden uitgewerkt.

Overigens zullen elementen als het starten van een initiële opleiding voor recherchekunde, het opleiden van 20% van de uitvoerenden op HBO-niveau, het voor een deel horizontaal laten instromen van HBO-opgeleiden bij de recherche en meer in zijn algemeenheid de wens om meer ervaring binnen de recherche op te bouwen en goed opgeleide medewerkers te behouden voor de recherche, leiden tot andere loopbaanpaden binnen de recherchewereld.

Ad c: Aanpassingen in bestaande modules

PD-Management

De betreffende Abrio-rapportage gaat in op de het gestructureerd en aangestuurd inzetten van tactisch personeel op de PD en het op de gestandaardiseerde manier vastleggen en overdragen van informatie.

Bij de implementatie van PD-management in 2003 hebben de meeste korpsen veel geïnvesteerd in een goede opleiding van het zittende personeel. De indruk daarvan is overigens wel dat de regionale couleur locale soms een groter belang had dan landelijke standaardisering. Aan onverkorte implementatie van landelijke standaard zal alsnog de nodige aandacht worden besteed.

Inbedding van PD-Management in het initiële politieonderwijs vond in 2003/2004 heeft onvoldoende plaatsgevonden. Dit zal alsnog gebeuren.

Nieuw analysekader

Om analyse breder inzetbaar te maken op zowel operationeel, als tactisch en strategisch niveau is door Abrio een nieuw analysekader ontwikkeld, als basis voor allerlei mogelijke analyseproducten. Ook de gewenste positie en competenties van de analist zijn hierbij in beeld gebracht. De kernopgave "Operationele Criminaliteitsanalyse" (CA) is nog gebaseerd op het oude analysekader. Er is nog geen kernopgave en geen onderwijs voor Tactische CA. Met betrekking tot Strategische CA is de stand van zaken dat er geen kernopgave is, maar er is wel sinds 1998 een Training Strategische Criminaliteitsanalyse. Ook deze is nog gebaseerd op het oude analysekader.

Nieuwe ontwikkelingen zoals datamining en (geografische) profilering zijn nog niet op vaardigheidsniveau in het huidige onderwijsaanbod opgenomen.

Een aan de Leergang Recherchekundige gekoppelde afstudeerrichting Criminaliteitsanalyse is nog niet in ontwikkeling en wordt dus niet gegeven.

De Politieacademie heeft haar onderwijs op het gebied van analyse ad-hoc en summier (binnen het domein Recherche) aangepast / geactualiseerd. Van een fundamentele herbezinning op dit specialisme is binnen de Politieacademie geen sprake. Wel zal vanaf 1 november 2005 het project Intelligence en Politieonderwijs van start gaan. Dit project beoogt hierin te voorzien.

Voor de professionalisering van de analisten is aansluiting van het onderwijs bij het analysekader noodzakelijk.

TGO-raamregeling

Voor de optimale inzet van grootschalige teams is een raamregeling TGO samengesteld met daarin standaardvoorzieningen zoals een vaste groep leidinggevenden, een vaste groep uitvoerenden, de vereiste competenties van hen en een daarop gerichte opleiding.

Er is een module ontwikkeld voor leden van de zogenoemde Vaste Kern Leidinggevenden. Deze module is inmiddels een groot aantal keren in korpsen gegeven. Uitvoering vindt plaats met een externe trainer, de module is geen onderdeel van het samenhangend stelsel en is dus ook niet verankerd in het onderwijs van het domein Recherche of het domein Leidinggeven. De module wordt door de betrokken korpsen positief geëvalueerd.

Zeer recent is ook een module ontwikkeld voor leden van de Vaste Kern Uitvoerenden. Op dit moment vindt een eerste uitvoering daarvan plaats. Een oordeel over de kwaliteit en de wijze van verankering is derhalve nog niet mogelijk. Deze initiatieven zullen beschikbaar worden gemaakt voor de (rest van de) politiekorpsen en de Politieacademie zal ze een plaats geven in het politieonderwijs.

Verhoor

Verbeterpunten zijn aspecten die te maken hebben met Interculturele invloeden, het onderkennen van valse bekentenissen en de verklaringenanalyse.

Familiechercheur

De politie Utrecht heeft een opleiding voor de functie van familiechercheur laten ontwikkelen. Deze kant en klare opleiding wordt opgenomen in het samenhangend stelsel van politieonderwijs.

Profchecks

De Politieacademie is bezig een stelstel van Profchecks te ontwikkelen ten behoeve van de korpsen

De uitkomst van de profchecks wordt vastgelegd in individuele kenniskaarten zodat de samenstelling van teams (TGO's) correct kan gebeuren;

8.2.4 Tijdpad.

De meeste verbetervoorstellen zullen aan het einde van 2006 geïmplementeerd zijn. Aan de Politieacademie zal een gedetailleerd tijdschema worden gevraagd.

De herbezinning op het opleidingsbeleid welke zou moeten leiden tot het afnemen van meer rechercheleergangen door de korpsen kan in 2007 worden geëffectueerd. Dat kan niet eerder omdat de verdeelvraag en de planning van het onderwijs voor 2006 door de Politieonderwijsraad en de Politieacademie inmiddels zijn vastgesteld.

Ook dient er nog een volledige doorrekening plaats te vinden van alle opleidingen uit het volledige programma versterking opsporing en vervolging, voor zowel de korpsen als de politieacademie. Een dergelijke doorrekening heeft zowel betrekking op de personele als financiële belasting aan zowel de vraag- als aanbodzijde.

In het gedetailleerde programma versterking opsporing en vervolging zal een volledig overzicht van alle (extra)opleidingen worden weergegeven, inclusief de belasting die dat voor de korpsen en politieacademie met zich meebrengt. Op basis daarvan zal een inschatting worden gegeven op welke momenten, welke aantallen medewerkers, welke opleidingen hebben gevolgd.

9. Overdracht en samenhang 1^e – 2^e lijn vervolging

9.1 Inleiding

In de rapportage Posthumus worden aanbevelingen gedaan voor de behandeling in hoger beroep en de rol van de advocaat-generaal.

De overdrachtmomenten tussen eerste en tweede lijn zijn hier beschreven. In deze beschrijving wordt aandacht besteed aan de manier waarop voorkomen kan worden dat in hoger beroep belangrijke stukken en informatie ontbreken. Ook zijn criteria vastgesteld voor het benoemen van een tweede advocaat-generaal in gevoelige zaken.

Het OM moet in eerste- en in tweede lijn zoveel mogelijk als een eenheid functioneren. Het functioneren als eenheid betekent niet dat er geen plaats meer is voor een kritische houding zowel ten opzichte van het eigen werk als ten opzichte van de behandeling in eerste aanleg.

De specifieke aandacht voor rechtsgehalte in hoger beroep vereist juist een kritische houding. Deze kritische houding kan pas dan betekenis krijgen wanneer de advocaat-generaal tijdig en volledig geïnformeerd is over alle relevante informatie van de strafzaak in eerste aanleg.

De overdracht van zaken tussen eerste en tweede lijn behelst meer dan het fysiek overdragen van het strafdossier. Het omvat ook een professionele instelling van alle betrokkenen waarbij ketengerichtheid dominant aanwezig is verder wordt gekeken dan de "eigen" rechtsgang. Een ketengerichte houding en werkwijze kan worden gefaciliteerd door het treffen van voorzieningen. Een aantal van deze voorzieningen worden in deze notitie uitgewerkt. Hierbij kan aansluiting worden gezocht bij een aantal initiatieven die de afgelopen jaren op dit terrein reeds zijn ontplooid.

Zo zijn tussen arrondissementsparketten en ressortsparketten convenanten afgesloten waarin de wijze van samenwerking wordt beschreven. In deze samenwerking is een belangrijke rol weggelegd voor de zogenaamde contactadvocaat-generaal.

Het inzetten van contact advocaten-generaal vindt reeds enige jaren plaats, maar heeft een kwalitatieve en sturingsimpuls gekregen door belegging van dit onderwerp binnen het Programma Het OM Verandert.

Ook in het kader van het Programma het OM Verandert zijn op de ressortsparketten alle werkprocessen beschreven en geüniformeerd.

Deze werkprocessen bieden een kader waarin de beschrijving van de overdrachtmomenten tussen eerste en tweede lijn geplaatst kan worden.

In 2006 zal op alle ressortsparketten intercollegiale toetsing plaatsvinden van het optreden van de advocaat-generaal ter zitting.

Definitie

In het kader van dit rapport wordt verstaan onder bijzondere zaken:

“Zaken die een grote maatschappelijke beroering teweeg hebben gebracht, waarin bij wege van veroordeling dan wel vrijspraak in eerste aanleg de bewijsvoering voor de rechtsvorming en/of publieke opinie van wezenlijk belang is.”

9.2 Interne procedure en overdrachtmoment 1e en 2e lijn

9.2.1 Convenanten

Elk ressortsparket heeft met de parketten uit de 1e lijn die binnen zijn ressort vallen een convenant afgesloten.

Het streven, zo blijkt uit de convenanten, is dat in het onderlinge contact tussen de 1e en 2e lijn een dusdanig overleg bestaat, dat de AG bijtijds op de hoogte wordt gesteld van zogenaamde bijzondere zaken.

9.2.2 Borging

Binnen het programma Het OM verandert is bij het onderwerp “zaken van groot gewicht” het volgende opgemerkt: “ de contact AG’s dienen in een vroeg stadium kennis genomen te hebben van dergelijke zaken, en wel voordat er sprake is van een appel”.

Bij het inzenden van de dossiers kunnen de officieren van justitie kenbaar maken welke zaken hun bijzondere belangstelling hebben en waarin diverse relevante informatie wordt verstrekt.

Op grond hiervan kan geconcludeerd worden dat de officier van justitie een brengplicht heeft en dat de officier van justitie ook verder dient te denken dan aan zijn vervolging bij de rechtbank.

9.2.3 Overleg officier en AG

Tijdens het opsporingsonderzoek

De communicatie tussen de zaaksofficier en de contactadvocaat-generaal moet open zijn. De kern van het overleg tussen de zaaksofficier en de contact advocaat-generaal is de advisering over het rechtsgehalte van te nemen beslissingen. Dit overleg vormt voor de zaaksofficier een extra moment van reflectie.

Dagvaarding en zitting in eerste aanleg

Indien in een bijzondere zaak wordt gedagvaard, is het van belang tijdig de contact advocaat-generaal te betrekken bij overleg over de keuzes die gemaakt moeten worden met betrekking tot de inhoud van de telastelegging en de vordering van het Openbaar Ministerie. Ook bij de voorbereiding van de zitting in eerste aanleg benutten zaaksofficier en advocaat-generaal op die manier momenten van reflectie.

9.3 Overdracht relevante stukken

9.3.1 Overdracht strafzaak /dossier

Overdracht van de strafzaak¹² moet worden onderscheiden van overdracht van het dossier. Overdracht van het dossier vindt plaats door de feitelijke overgang van het arrondissementsparket naar het ressortsparket. Door de overdracht van het dossier verschuift de verantwoordelijkheid van de zaaksofficier naar de behandelend AG. Er mag van worden uitgegaan dat alle uitgevoerde opsporingshandelingen, voorzover relevant, belastend en ontlastend, zijn vermeld in het dossier. Het is de (blijvende) verantwoordelijkheid van de zaaksofficier dat het dossier deze informatie bevat. Overdracht van het dossier na appel doet aan deze verantwoordelijkheid niet af. De AG en de rechters/raadsheren moeten er op kunnen vertrouwen dat het dossier een juiste weergave vormt van alle relevante verrichte opsporingshandelingen.

Anderzijds mag verwacht worden dat de AG na ontvangst van het dossier alert is op een evenwichtige samenstelling ervan, en vooral let op kennelijke onvolledigheden of onlogische situaties in het dossier. De AG behoort in de gelegenheid te worden gesteld om kort na ontvangst van het dossier dit te bestuderen en te beoordelen op consistentie. Constateert de AG dat zich onvolledigheden e.d. voordoen, dan ontstaat een haalplicht van de AG jegens de zaaksofficier of jegens de politie/opsporingsdienst.

¹² Onder ‘overdracht van de strafzaak’ wordt hier verstaan een nader informeren bij wijze van toelichting op de desbetreffende strafzaak.

9.3.2 Incompleet dossier

Het vorenstaande impliceert dat de AG over niet in het dossier opgenomen opsporingshandelingen – om welke reden dan ook – apart door de zaaksofficier dient te worden geïnformeerd. Het gaat hier uitdrukkelijk om een *brenplicht* van de zaaksofficier.

Ook bestaat de mogelijkheid dat niet alle onderzoeksrichtingen zijn doorgerechercheerd. Bijv. een door een getuige gesignaleerde auto of persoon is niet nagetrokken. Dit soort zaken zal in hoger beroep pas blijken na uitvoeriger bestudering van het dossier. Mocht de behandelend AG van mening zijn dat hiernaar nader onderzoek dient te worden gedaan, dan wendt hij/zij zich krachtens art. 148b WSV tot de zaaksofficier met het verzoek om onverwijld de noodzakelijke onderzoekshandelingen te doen verrichten en daarvan proces-verbaal te doen opmaken.

In bijzondere zaken dient de advocaat-generaal zich telkens de vraag te stellen of nader onderzoek noodzakelijk is.

9.3.3 Wijze van overdracht

Overdracht van relevante informatie in 'bijzondere zaken' door de 1^e lijn aan de 2^e lijn is evident. De vraag is echter: wanneer, hoe en wat?

In grotere opsporingonderzoeken is het normaal dat alle recherche-technische en strafvorderlijk relevante beslissingen worden opgenomen in een apart journaal, dagelijks bij te houden door de politie. Daarnaast dient het opsporingsteam een overzicht van alle toegepaste BOB-activiteiten op te stellen. Laatstgenoemd overzicht dient te worden gevoegd in het dossier, dat onder de verantwoordelijkheid van de zaaksofficier valt.

Van het journaal is in de jurisprudentie reeds uitgemaakt dat dit niet in het dossier behoeft te worden gevoegd. Echter, het journaal bevat uiterst waardevolle informatie over de vraag langs welke lijnen het opsporingsonderzoek zich heeft voltrokken en het verdient de voorkeur dit journaal aan de AG te overleggen.

Het verdient de voorkeur dat de politie zorg draagt voor een uitgebreid stamproces-verbaal in 'bijzondere zaken'.

In dit uitgebreide stamproces-verbaal wordt overzichtelijk en in chronologische volgorde beschreven welke opsporingshandelingen zijn uitgevoerd (geanonimiseerd, indien nodig) met welke resultaten en welke relevante beslissingen zijn genomen gedurende het opsporingsonderzoek.

Aldus worden niet alleen de rechtbank en verdediging in 1^e aanleg op correcte wijze geïnformeerd, maar ook biedt dit document de leidraad voor de zaaksoverdracht aan de AG. De zaaksofficier kan desgewenst een nadere toelichting voor de AG verzorgen, al dan niet aan de hand van het eigen (OM-)journaal.

9.4 Tweede advocaat-generaal

9.4.1 Ter terechtzitting

Meerwaarde:

- Professionele complementariteit: "twee weten meer dan één".
- Ingeval van specialistische onderdelen van zaak gebruik maken van specialist op die onderdelen.
- Scherper houden van aandacht, in het bijzonder in megazaken.

9.4.2 Zittingsvoorbereiding

Strafzaken in hoger beroep worden voorbereid door (senior)secretarissen met op alle ressortsparketten eenduidige competenties. Deze voorbereiding is vooreerst zaaksinhoudelijk.

In het algemeen zal de voorbereiding van een strafzitting worden gedaan door de betrokken secretaris, een medewerker(s) van de parketadministratie en de zaaksadvocaat-generaal gezamenlijk, het 'zittingsteam'.

Enkele strafzaken en/of bijzondere omstandigheden vergen echter méér, te weten op de toekomstige strafzitting georiënteerde professionele versterking van de zittings/zaaksadvocaat-generaal, in de vorm van een collega-AG. In deze gevallen zal de parketleiding dienen te voorzien in de vorming van een team, dat zich in gezamenlijkheid geheel wijdt aan de voorbereiding en behandeling van de betreffende strafzaak met tussentijdse voortgangsrapportage aan de leiding van het parket. De parketleiding past ten opzichte van dit team kritische reflectie toe. De parketleiding zal zulke personele en materiële voorzieningen treffen dat deze teams projectmatig, vrijgesteld van andere ('normale') werkzaamheden, deze taak ook daadwerkelijk kan uitvoeren.

9.4.3 Richtinggevende criteria

Inhoudelijk:

- Herzieningszaken na verwijzing door de Hoge Raad;
- Zaken die een grote maatschappelijke beroering teweeg hebben gebracht, waarin bij wege van veroordeling dan wel vrijspraak in eerste aanleg de bewijsvoering voor de rechtsvorming en/of publieke opinie van wezenlijk belang is.

Huishoudelijk:

- 'Backup' als tijdsgevoerde vervanging voor geval uitval zaaksadvocaat-generaal.

10. Deskundigenpool

10.1 Inleiding

De politie en het OM zijn kennisintensieve organisaties. De missie van sociale beheersing moet worden nagestreefd in het spanningsveld van de maatschappelijke dynamiek en de beginselen van de rechtstaat. Sinds een aantal jaren is er een aanvang gemaakt in het investeren in voorzieningen die het mogelijk maken de juiste expertise op elk moment en, als het even kan, op elke plaats beschikbaar te hebben. Dit stelt extra hoge eisen aan de voorzieningen van de organisatie en de medewerkers die er werkzaam zijn.

Voor de politie geldt dat het een organisatie is die op elk tijdstip, op elke plaats, voor beslissingen inzake de behandeling van een misdrijf kan komen te staan die verstrekkende gevolgen hebben voor het verdere verloop van de rechtsgang.

In dit cluster staan een aantal bestaande cq recent ontwikkelde diensten en voorzieningen genoemd die nodig en mogelijk zijn om enerzijds de medewerkers in de 'frontlinie' te ondersteunen en anderzijds de collectieve intelligentie van de politie en het OM te vergroten. In de ontwikkeling van deze diensten passen enkele aanbevelingen van het rapport Posthumus.

Deze concrete diensten en voorzieningen zijn:

Politiekennisnet (PKN) en Omtranet:

De politie en het OM beschikken over kennisdiensten die gebruik maken van moderne webtechnologie. Het betreft PKN voor de politie en Omtranet voor het OM. Beide netwerken zijn weliswaar verschillend van opzet, maar zijn niet meer weg te denken. Beschikbaarheid van 'kennis on line' went immers snel en is inmiddels onmisbaar. PKN heeft diverse functionaliteiten (kennis, discussie, studie en experts) en vormt één van de diensten van Kennisnetwerk van de Politieacademie. Hoewel de dienstverlening van PKN steeds meer ingang vindt, is het gebruik nog te vrijblijvend. Er is een aantal speerpunten benoemd waarmee de inbedding van virtuele kennisdiensten kan worden versterkt. Kennis inzake TGO en FO is overigens ruimschoots voorhanden, maar vergt wel sterkere profilering door die kennis procesgericht aan te bieden. Door protocollen en professionele standaards verplicht te stellen kan de politie niet alleen informatiegestuurd, maar ook kennisgedreven worden.

De Landelijke Deskundigheidsmakelaardij:

Niet alleen geëxpliciteerde (vak)kennis is van belang om snel te worden gemobiliseerd, dat geldt ook voor de impliciete kennis van kennisdragers: experts en specialisten met veel ervaring. Een meer recente voorziening van de Politieacademie is de Landelijke Deskundigheidsmakelaardij. Deze makelaardij kan als loket dienen voor het vinden van gecertificeerde externe deskundigen, zodra daaraan behoefte bestaat in het kader van een TGO. Ook deze voorziening kan normatief in de TGO regeling worden ondergebracht zodat er meer zicht ontstaat op de kwaliteit van de externe deskundigen.

Toegepast onderzoek:

Voor een grote organisatie als de politie is het ook belangrijk om voortdurend nieuwe kennis te creëren. Om het zelflerend vermogen van de politie te stimuleren kent de Politieacademie een programma voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Het onlangs opgerichte lectoraat Recherchekunde en Criminaliteitsbeheersing kan samen met de al langer bestaande Onderzoeksgroep, de kwaliteit van de opsporing een impuls geven. Het gaat daarbij om toegepast onderzoek waarmee de inzichten in het rechte proces kunnen worden vergroot. De recente besluitvorming van het ministerie van BZK om de activiteiten van de Commissie Politie en Wetenschap formeel onder te brengen bij de Politieacademie levert een bundeling van krachten op waarmee politiekunde (en recherchekunde) meer gestalte krijgt.

Daardoor kan de ambitie van 'evidence based policing' een haalbare realiteit worden, naarmate het beter lukt om praktijkkennis en wetenschappelijke kennis te bundelen. Deze kennis kan via competentiegericht, duaal onderwijs, een goed uitgeruste bibliotheek en hoogwaardige digitale kennissystemen toepasbaar en toegankelijk worden gemaakt voor de praktijk. Om het gebruik ervan te optimaliseren zullen de korpsen en de Politieacademie moeten investeren in een leercultuur.

10.2 Doorontwikkeling Politie Kennis Net (PKN) en OMtranet

Stand van zaken

Politie

Onder het motto 'Kennis paraat, Beter blauw op straat' is er sinds medio 2000 een omvangrijke en veelzijdige kennisdienst onder de naam Politie Kennis Net (PKN) beschikbaar. Deze dienst is ontwikkeld als onderdeel van de Politieacademie maar wordt duaal gefinancierd (twee derde Politieacademie en eenderde korpsen). Ze staat dankzij het Politie IntraNet ter beschikking van alle korpsen (vanaf 2002), de BOD's (de SIOD als eerste vanaf begin 2005) en sinds kort ook de KMAR en de AIVD. Ook de beide politiedepartementen en delen van het OM hebben toegang tot PKN. Voor wat betreft het OM gaat het om het Landelijk Parket en enkele parketten. Het voornemen bestaat om alle parketten aansluiting te geven. De politie heeft (nog) geen toegang tot het OM-intranet.

Toedeling verantwoordelijkheden

Voor het optimaliseren van het gebruik van een dynamische kennisdienst als PKN dient een onderscheid te worden gemaakt in de aanbieder, de ontvanger, de manager en de bestuurder:

- De aanbieder: Kennisnetwerk van de Politieacademie;
 - Kennisnetwerk is de landelijke kennis 'provider' van de Nederlandse politie die ervoor zorgdraagt dat alle benodigde kennis voor een professionele uitoefening van het (recherche)vak overeenkomstig de kwaliteitsmaatstaven te allen tijde beschikbaar is;
- De ontvanger: de individuele politieambtenaar;
 - Een politieambtenaar die op basis van professionele maatstaven wil werken dient kennis te dragen van de protocollen en de daaraan gekoppelde regelgeving en zal die in het kader van een goede voorbereiding van complexe taken actief dienen te raadplegen;
- De manager: de strategische leider op het niveau korpsleiding tot de operationele manager op het niveau van het team;
 - Het lijnmanagement in de korpsen is verantwoordelijk voor zowel het stimuleren van kennisdeling als het gebruik van gevalideerde vakkennis die via PKN wordt aangeboden;
- De bestuurder: de korpsbeheerder en het College van PG's;
 - De bestuurders dienen de condities te scheppen voor de aanwezigheid van een krachtige leeromgeving die met behulp van webtechnologie bereikbaar is. Om dat strategische doel te realiseren is hieronder een aantal algemene aanbevelingen aan het adres van de beide ministers, het korpsbeheerdersberaad, de RHC en het college van PG's opgenomen:

Ontwikkelingen

- *Optimale toegankelijkheid van beroepskennis*

Er wordt gewerkt aan doorontwikkeling van de beide kennisnetten OMtranet en PKN als de centrale ontsluitingssite voor alle formats, richtlijnen en procedures inzake de opsporing en de vervolging. Als speerpunt geldt dat alle kennis inzake TGO-onderzoeken en FO standaard op korte termijn beschikbaar komt, voorzover dat al niet het geval is.
- *Normatieve protocollen*

Er wordt gestuurd op het gebruik van de protocollen die in PKN per kennisdomein zijn opgenomen, door een normatieve uitspraak te vragen aan het College van PG's en het Korpsbeheerdersberaad.

- Daarmee krijgen de protocollen (indien gevalideerd op minimaal niveau 2) een verplichtende status. Dit betekent dat men in voorkomende gevallen kennis moet nemen van de beschikbare protocollen en die in beginsel moet gebruiken;
- Voor professionals die moeten functioneren in een complexe organisatie geldt dat ze een eigen afweging moeten kunnen maken op basis van de situationele context. Het *niet* gebruiken van een protocol of werkmethode dient echter te worden gemotiveerd;
- *Koppeling kennisnetten politie en OM*
Om schaalvoordelen te verkrijgen dient een optimale afstemming en koppeling tussen OMtranet en PKN te worden georganiseerd. Dat veronderstelt een overeenkomst over de noodzaak tot het gebruik van een uitgebalanceerd kennismodel op basis van de onderliggende datamodellen;
 - Voor PKN wordt gebruik gemaakt van een specifiek kennismanagementsysteem op basis van database technologie. Om de kennisbank te vullen en te beheren wordt gewerkt met een aantal kennismakelaars, een bureauredactie, een groot aantal auteurs (600), die merendeels actief zijn in tientallen redactieteams en een aantal professionele webmasters;
 Het OM maakt in mindere mate gebruik van een kennismodel en ontbeert ook een professionele beheersorganisatie met de verschillende functies zoals bij PKN;
 - Het is denkbaar dat de beide netwerken worden verbonden dan wel geïntegreerd op basis van een zelfde kennismodel en de daarbij behorende webtechnologie (Content Management Systeem en daaraan gerelateerde webapplicaties). Daardoor ontstaan schaalvoordelen omdat bronbestanden (wettenbanken, externe bronnen) eenmalig kunnen worden ingekocht.

Planning

De planning van de doorontwikkeling van de dienst PKN voorziet in een volledige vulling van de kennisbank eind 2006. Eind 2005 zal naar verwachting 65% van de kennisbank gevuld zijn. De laatste 35% vergt een extra inspanning omdat er steeds meer capaciteit wordt gevraagd voor actief onderhoud van de nu aanwezige kennisvoorraad.

Termijn	Onderwerp	Doorlooptijd	Opleverdatum
Kort	Completering TGO en FO kennis in PKN	3 maanden	februari 2006
Middellang	Koppeling PKN aan recherche onderwijs	6 maanden	mei 2006
	Integratie Generiek – Specifiek	9 maanden	september 2006
	Doorontwikkeling Kenniskaart	9 maanden	september 2006
	Koppeling OM-Intranet aan PKN	12 maanden	november 2006
Lang	Koppeling PKN aan recherche systemen	24 maanden	november 2007
	Mobiele ontsluiting	12 maanden	november 2006
	Multimedia trainingen via breedband	18 maanden	mei 2007

10.3 Doorontwikkeling Deskundigenmakelaardij

Stand van zaken

Speciaal voor (grootschalige) rechercheonderzoeken zijn sinds 1 februari 2005 onder de vlag van de Politieacademie drie deskundigheidsmakelaars werkzaam bij het project Landelijke Deskundigheids-makelaardij (LDM). Deze projectmatige ontwikkeling komt overeen met de door het rapport Posthumus gedane aanbeveling tot het inrichten van een “deskundigenpool”. Via het LDM kunnen onderzoeksleiders in de opsporingsfase van het onderzoek een beroep doen op (inter)nationale deskundigen van buiten de politie, zowel wetenschappers als ervaringsdeskundigen. Het gaat hierbij om deskundigen op alle mogelijke relevante gebieden. De LDM garandeert dat een deskundige aan bepaalde kwaliteitseisen betreffende betrouwbaarheid en deskundigheid voldoet. Tevens tekent de deskundige een geheimhoudingsverklaring en verklaart hij te werken volgens een door de LDM ontwikkelde gedragscode.

In opdracht van de LDM toetst een Landelijke Assessment Panel de deskundigen. Dit panel bestaat uit vooraanstaande vertegenwoordigers van de rechterlijke macht, het Openbaar Ministerie, de politie, de gedragswetenschappen en de forensische wetenschappen. Alle positief getoetste deskundigen worden in een landelijke databank opgenomen, waarin ook de referenties van het onderzoeksteam en de ervaringen van de deskundige worden opgenomen. De LDM werkt samen met de dNRI, die werkt aan een landelijke accreditatieregeling voor gedragskundigen die in een opsporingsonderzoek adviseren. Bij de accreditatie maakt zij gebruik van het Landelijke Assessment Panel van de LDM. Verder werkt de LDM samen met het Nederlands Forensisch Instituut, wetenschapsmakelaars in verschillende korpsen en Europol. In het buitenland maakt de LDM gebruik van het netwerk van de National Crime and Operations Faculty in Bramshill, Engeland en het Federal Bureau of Investigation in Quantico, USA. Sinds de LDM op 1 mei 2005 operationeel is geworden voor de Nederlandse politie hebben de deskundigheidsmakelaars in ruim 30 onderzoeken een deskundige geadviseerd.

Voorbeelden van bemiddeling hebben plaatsgevonden op gebieden als culturele antropologie, telecommunicatie, DNA, bloedspatsporen, liplezen en Giles de la Tourette. Er zijn reeds 140 deskundigen geïnventariseerd; de eerste groep hiervan wordt nog voor het eind van het jaar door het Landelijke Assessment Panel getoetst.

Visie

In het rapport Posthumus wordt aanbevolen om bij politie en OM meer kritische aandacht te creëren voor de rol van de deskundige en de aan de deskundige te geven opdracht. De LDM voorziet in deze behoefte. Zij heeft een duidelijke adviserende rol naar het rechte team over de juiste in te zetten deskundige en zij kijkt kritisch naar de inhoudelijke deskundigheid en de betrouwbaarheid van een in te zetten deskundige.

Ook beveelt Posthumus aan om in het procesdossier melding te maken en zonodig verantwoording af te leggen over de structurele inhoudelijke contacten tussen politie/OM en een deskundige. De LDM legt al haar contacten met deskundigen en alle verkregen informatie over deskundigen vast in haar databank. Daarin is te allen tijde te achterhalen wie, wat, wanneer heeft gedaan. De LDM trekt zich terug uit het contact zodra aanvrager en deskundige met elkaar in contact zijn gebracht, maar zal de aanvrager wel adviseren alle contacten tussen de politie en de deskundige vast te leggen. Evaluatie na afloop van de inzet van een deskundige, met het team en met de deskundige zelf, geven de LDM de mogelijkheid om een goede kwaliteit van bemiddelingen te waarborgen.

Het is de doelstelling om de LDM onderdeel te maken van de staande organisatie. Hiermee wordt een permanent loket gecreëerd om nu en in de toekomst de recherche te ondersteunen bij het formuleren van de juiste hulpvraag, het vinden en het inzetten van een deskundige. Door zorgvuldige evaluatie en goed beheer van de deskundigendatabase kan de LDM blijvende kwaliteit leveren.

Toedeling verantwoordelijkheden

Voor de toedeling van verantwoordelijkheden kan een onderscheid worden gemaakt in verschillende rollen:

- De aanbieder: De Landelijke Deskundigheidsmakelaardij (LDM)
 - De LDM is verantwoordelijk voor het gemakkelijk inschakelen van getoetste externe deskundigen bij (TGO) rechercheonderzoeken. Hierdoor wordt de kennis in het onderzoek verruimd en vergroot, hetgeen uiteindelijk leidt tot het eerder en efficiënter opsporen van de verdachte.
 - De LDM is verantwoordelijk voor het bewaken van de kwaliteit van de landelijke deskundigendatabank
- De ontvanger: De leider van een TGO
 - De leider van een TGO is verantwoordelijk voor gebruikmaking van de diensten van de LDM waardoor hij/zij het onderzoek beter en efficiënter kan sturen. Dit kan tunnelvisie voorkomen en tijd en geld sparen.
- De manager: De RHC en meer specifiek de board Opsporing
 - De RHC en de Board opsporing zijn verantwoordelijk voor het normatief opleggen van gebruikmaking van de diensten van de LDM door TGO leiders.
- De bestuurder: Ministerie van Justitie, de Korpsbeheerder en het college van PG's
 - De bestuurder is verantwoordelijk voor het invullen van de randvoorwaarden voor een structurele borging van de LDM. Hiertoe dient de LDM een structurele plaats binnen de Politieacademie te krijgen.

Ontwikkelingen

- *LDM als structurele voorziening*

Het ligt in de rede dat LDM bij de Politieacademie wordt doorontwikkeld tot een structurele voorziening, als onderdeel van het Kennisnetwerk;

 - Op korte termijn zal binnen de opsporing in Nederland brede(re) bekendheid met de LDM worden georganiseerd;
- *LDM onderdeel van TGO structuur*

Het LDM wordt vast onderdeel van de TGO-structuur en daartoe in het Raamwerk TGO opgenomen.

 - Het gebruikersprotocol van LDM zal worden geformaliseerd zodat onderzoeksleiders weten op welke wijze van de LDM gebruik kan worden gemaakt;
 - Er wordt op gestuurd dat dit protocol via PKN en OM-Intranet kan worden ontsloten.

Planning

De planning start op 1 oktober 2005, het gaat om de doorontwikkeling van een reeds lopend project naar de staande organisatie. Voor de projectfase zijn resultaten vastgesteld per drie maanden.

Termijn	Onderwerp	Doorlooptijd	Opleverdatum
Kort	50 deskundigen bemiddeld	3 maanden	Januari 2006
	100 deskundigen ingeschreven		
Middellang	75 deskundigen bemiddeld	6 maanden	April 2006
	200 deskundigen ingeschreven		
Lang	100 deskundigen bemiddeld	9 maanden	Juni 2006
	250 deskundigen ingeschreven (i.v.m. einde projectperiode)		

10.4 Onderzoek en lectoraten

Het verrichten van wetenschappelijk onderzoek is een randvoorwaarde voor een kwalitatief hoogwaardige beleidsontwikkeling in een complexe en dynamische taakomgeving met een hoge maatschappelijke relevantie. Om die reden is de afgelopen decennia bij de politie een behoorlijke onderzoekstraditie ontstaan. Het merendeels sociaal-wetenschappelijke onderzoek kan worden onderscheiden in onderzoek voor en over de politie en wordt uitgevoerd door zowel gouvernementele als non-gouvernementele instellingen.

Stand van zaken

Het ontstaan van het Kennisnetwerk binnen de Politieacademie heeft een impuls gegeven aan de bundeling en doorontwikkeling van onderzoeksactiviteiten. Daar waar er al een aantal jaren een Onderzoeksgroep actief was met opdrachtonderzoek voor departementen en korpsen, zijn vanaf 2004 vier lectoraten ingesteld met de daarbij behorende kenniskringen. De vier lectoraten zijn gekoppeld aan even zovele dominante kennisdomeinen van de politie. In relatie tot de opsporing en vervolging is primair het lectoraat Recherchekunde en Criminaliteitsbeheersing van belang. In het werkprogramma van dit lectoraat staat de kwaliteit van de opsporing centraal. Zo wordt onder meer in opdracht van de RHC onderzoek verricht voor doorontwikkeling van bijzondere opsporingsmethoden en innovatie van criminaliteitsanalyse. Ook is een traditie ontstaan van recherche-evaluaties, uitmondend in een programma gericht op de verbetering en borging van evaluatiemethodieken van grootschalige rechercheonderzoeken. Hierin wordt samengewerkt met enkele grote regio korpsen en het KLPD.

11. ICT

11.1 Inleiding

Binnen het proces opsporing vindt in de Nederlandse Politie momenteel een majeure operatie plaats rond de Politiesuite Opsporing (PSO). In een meerjarige plateauplanning wordt gewerkt aan één geautomatiseerd systeem voor het proces opsporing waarin zowel de (inter)nationale informatie-uitwisseling als de kwalitatieve procesondersteuning worden gegarandeerd. Dit betekent dat de kwaliteitsontwikkelingen van het proces opsporing, waaronder de aanbevelingen uit het rapport Posthumus, in dit programma worden onderbracht. Derhalve zijn in dit hoofdstuk de concrete aanbevelingen vanuit het rapport Posthumus in korte en lange termijn perspectief in kaart gebracht.

Tijdelijke oplossingen forensische opsporing:

- De mogelijkheden zijn onderzocht om ten behoeve van FO de applicaties TRAVIS (Amsterdam-Amstelland) danwel Office TR (negen regio's noord-oost) aan alle korpsen ter beschikking te stellen, vanuit de invalshoek van verplicht gebruik van deze applicatie teneinde de SVO's "vanaf PD tot archivering te waarmerken in één lijn".
- Ook zijn de mogelijkheden onderzocht om de TRIS-applicatie verplicht te gebruiken en deze in combinatie met landelijke sporendatabase ontwikkelingen als tijdelijke voorziening voor sporencoördinatie (regionaal, interregionaal en (inter)nationaal) te gebruiken.
- Tenslotte is gekeken naar de mogelijkheden om – in geval van gebleken potentie – de door het team in de zaak Vaatstra ontwikkelde access-database voor de verwerking en analyse van persoonsdossiers aan alle korpsen ter beschikking te stellen.

11.2 Tijdelijke oplossingen forensische opsporing

11.2.1 TRAVIS en Office TR

Functies

Uit onderstaand overzicht blijkt dat de systeemfuncties van Office TR en TRAVIS in hoge mate overeenkomen.

#	(Hoofd) Functionaliteiten	TR -Office		TRAVIS	
		Aanwezig	Gebruik	Aanwezig	Gebruik
1	Zaakbehandeling (registreren zaak, kenmerken)	X	X	X	X
2	Registreren items	X	X	X	X
3	Afgiftes registratie	X	X	X	X
4	Onderzoek Items / Sporen	X	X	X	X
5	Dacty onderzoek (proces)	X	X	X	X
6	Vuurwapen onderzoek			X	X
7	Documenten onderzoek	X	X	X	X
8	VIN onderzoek	X	X	X	X
9	Overige wapens onderzoek			X	X
10	Extern onderzoek	X	X	X	X
11	(Management) Rapportage	X	X	X	X
12	Beheerfunctionaliteit	X	X	X	X
13	Schoenensporen onderzoek				
14	Werktuigensporen onderzoek				
15	Bandensporen onderzoek				
16	Dactyregistratie				
17	Vuurwapen registratie				
18	DNA onderzoek	X	X		

In aanvulling op de bovenstaande functies bieden beide systemen een unieke nummering, waarbij gebruik wordt gemaakt van barcodes, en zoekmogelijkheden.

Conclusies:

- Met Office TR en TRAVIS hebben we te maken met twee applicaties die elkaar qua functionaliteit niet veel ontlopen, en die in de praktijk hun nut hebben bewezen. Er is bij beide systemen geen sprake van koppelingen waarmee gegevens dynamisch kunnen worden uitgewisseld met BPS en/of Xpol. Dat neemt niet weg dat Office TR gegevens uit BPS kan inlezen, en dat TRAVIS dat kan met gegevens uit XPol.
- Daarmee is een van de mogelijke scenario's dat Office TR op korte termijn wordt uitgerold in de resterende BPS-korpsen en TRAVIS in de resterende XPOL-korpsen. Voor Haaglanden en het KLPD zou in overleg een passende oplossing moeten worden gevonden.
- Dit lijkt meteen het meest aantrekkelijke scenario. Het uitrollen van alleen Office TR of alleen TRAVIS, leidt tot suboptimalisatie (vervangen van een bestaande oplossing door een andere, die niet per sé beter is) en is dus af te raden. Het realiseren van betere oplossingen moet vooral plaatsvinden op langere termijn. Dat kost veel meer tijd en valt daarom als scenario af.
- Om die reden zal dus worden gekozen voor een snelle uitrol van Office TR in de BPS-korpsen die deze oplossing nog niet gebruiken, en TRAVIS in de resterende XPOL-korpsen. Voor Haaglanden en het KLPD moet in overleg een passende oplossing worden gevonden.
- Er zal een implementatietraject worden voorbereid. Een projectbrief daarvoor is in voorbereiding en zal worden meegenomen in de besluitvorming omtrent de invulling van plateau 2 PSO.
- Met het oog op een voortvarend vervolg zal het onderzoek naar de applicaties Office TR en TRAVIS worden voortgezet, waarbij in het bijzonder aandacht zal worden besteed aan het, samen met het ISC, verder uitwerken van de technische en andere aspecten die voor de uitrol en het beheer en onderhoud relevant zijn.
- Het gebruik van de uit te rollen applicaties is verplicht. Overigens is uit gesprekken met gebruikers de indruk ontstaan dat een dergelijke verplichting door veel van hen als positief wordt ervaren, omdat dit bijdraagt aan duidelijkheid over hetgeen van hen verwacht wordt en zulks een positieve bijdrage levert aan een verbeterde opsporingspraktijk.

11.2.2 TRIS

Functies

De applicatie TRIS is een elektronisch digitaal archief voor beeldinformatie van dactyloscopische sporen, schoensporen, bandensporen en werktuigsporen. Basisgegevens die worden opgeslagen zijn zaakgegevens, MO-gegevens en spoorgegevens. Er is geen sprake van ondersteuning voor workflow of het matchen van sporen. Basisgegevens worden overgenomen (en zijn dus dezelfde gegevens) uit BPS, XPol en Genesys. Het koppelen van gegevens kan plaatsvinden op zaakniveau, op spoorniveau en bij het vergelijken van sporen. Dat vergelijken van sporen gebeurt op het oog (en dus niet automatisch). Buiten basisgegevens bevat TRIS een referentiebestand voor schoenzolen.

De functionaliteit van TRIS is uiterst beperkt en de toegevoegde waarde, naast BPS, XPol en Genesys, bestaat uitsluitend uit de extra beeldinformatie van het spoor.

Conclusies

- De functionaliteit van TRIS is beperkt. Waar TRIS wordt gebruikt, worden daarin gegevens opgeslagen die al in andere systemen (BPS, XPol en Genesys) zijn opgeslagen. Daaraan wordt dan een plaatje toegevoegd. Dit alles gebeurt voor een beperkt deel van het gamma aan sporen en sporendragers. Er is geen matchingsalgoritme om vergelijkbare sporen bij elkaar te zoeken. Dat moet handmatig en op het oog gebeuren. Zo bezien is het maar zeer de vraag of TRIS mede een basis kan vormen voor een voorziening voor landelijke sporencoördinatie.
- Er zijn dus veel argumenten om te bezien of de nieuwe versie van TRIS dan wel research assistant meer en betere functionaliteit bieden dan de huidige versie dan TRIS en wat de uitrol en in gebruikneming daarvan qua doorlooptijd, inspanning en kosten betekent. Een dergelijk onderzoek kost trouwens ook tijd.
- Gezien het bovenstaande zal een kort vervolgonderzoek worden gedaan, waarin:
 - Primair het feitelijk gebruik van TRIS in de noordelijke en oostelijke regio wordt onderzocht, teneinde antwoord te geven op de vraag of het huidige TRIS ondanks hiervoor gesignaleerde beperkingen toch mede, dat wil zeggen, in combinatie met de ontwikkelingen rond de landelijke sporendatabase en eventuele aanvullende maatregelen (bijvoorbeeld ontsluiting spoorinformatie in BPZ-systemen), een basis kan vormen voor een voorziening voor landelijke sporencoördinatie. Indien die vraag bevestigend kan worden beantwoord, dan verdient het aanbeveling TRIS in de twee resterende korpsen uit te rollen en het gebruik van TRIS verplicht te stellen;
 - Secundair, dus wanneer de hiervoor verwoorde vraag negatief wordt beantwoord, wordt onderzocht of en in hoeverre een nieuwe versie van TRIS of research assistant beter aansluit bij de doelstelling van een voorziening voor landelijke sporencoördinatie en ook voldoende snel beschikbaar kan zijn.

11.2.3 Access database Vaatstra

Functies

Binnen het Vaatstra-onderzoek zijn diverse gegevensbronnen (RDS, RBS, XPol, File System) ontsloten en zijn gegevens voor analysedoeleinden ingebracht in iBase. Daarbij kon een deel van die gegevens niet rechtstreeks in iBase worden ingelezen, maar was een tussenstap nodig. Voor die tussenstap is gebruik gemaakt van enkele Access-databases.

Conclusies en advies

Naar het belang en de toegevoegde waarde van bedoelde database zal nader onderzoek worden gedaan.

11.3 Inventarisatie

Met het maken van een inventarisatie voor alle ontwikkelingen die uit het programma versterking opsporing en vervolging voortvloeien is nog niet begonnen. Er is prioriteit gegeven aan het onderzoek naar de applicaties Office TR, TRAVIS en TRIS. Tegelijk is al wel begonnen met het verzamelen van het materiaal dat voor zo'n inventarisatie relevant kan zijn. Daartoe behoort onder meer het in februari 2003 verschenen rapport "Gebruikerseisen Forensische Informatie Module" en uiteraard het onderliggende materiaal uit de andere hoofdstukken van dit programma versterking opsporing en vervolging. Uiteraard zal de inventarisatie direct in gang worden gezet, in het licht van en passend binnen de planning van de PSO-ontwikkeling.

11.4 Tijdpad

Onderstaand tijdpad weerspiegelt wat wenselijk is en nog niet wat daadwerkelijk haalbaar is. In het kader van het opstellen van een implementatieplan zal nader onderzoek en afstemming plaatsvinden, waarna over de totale doorlooptijd meer duidelijkheid kan worden geboden.

Onderwerp	Gereed op
Project brief inzake de uitrol van Office TR en TRAVIS	25 oktober 2005
Behandeling project brief in Adviesgroep	2 november 2005
Behandeling project brief in Board Opsporing	18 november 2005
Opstellen implementatieplan Office TR en TRAVIS	15 januari 2006
Start uitrol Office TR en TRAVIS	1 februari 2006
Alle korpsen beschikken over en gebruiken Office TR of TRAVIS	1 november 2006*
Verplicht stellen gebruik Office TR en/of TRAVIS	1 februari 2006
Uitvoeren vervolgonderzoek TRIS tbv landelijke sporencoördinatie	1 december 2005
Onderzoek naar bruikbaarheid nieuwe versie TRIS en Research Assistant	1 januari 2006
Onderzoek Access database Vaatstra	1 december 2005
Master business case	1 februari 2007

* Deze planning gaat uit van een ideale situatie. Dat wil zeggen dat de korpsen en de verzorgingsgebieden deze implementatie zonder problemen kunnen inpassen in hun bestaande programma's, en dat zich verder geen organisatorische en/of technische complicaties voordoen. Onder die omstandigheden is een totale doorlooptijd van 7 tot 9 maanden haalbaar. Bij deze aannahme wordt er tevens van uitgegaan dat 8-10 korpsen reeds beschikken over en gebruik maken van een van beide oplossingen.

12. Fasering en financiën

De in de financiële paragrafen geschetste financiële consequenties van dit programma versterking opsporing en vervolging, zijn door politie, Openbaar Ministerie en NFI ieder voor de eigen organisatie in kaart gebracht.

12.1 Fasering

De verdere uitwerking van het programma verschijnt juni 2006.

Onderstaand zijn faseringen aangegeven op de korte- de middellange- en de lange termijn.

De korte termijn is de periode tot 1 juni 2006

De middellange termijn beslaat de periode van 1 juni 2006 tot 1 juni 2007

De lange termijn is de periode na juni 2007.

Randvoorwaarden:

Een groot aantal van de voorstellen zijn afhankelijk van financiële en organisatorische randvoorwaarden. Deze zijn uitgewerkt in de betreffende hoofdstukken.

Naast de borging van de kwaliteit bij zowel de politie als het OM heeft de rechercheofficier van justitie taken in het validatieproces, bij de organisatie van de tegenspraak en heeft hij zitting in de stuurgroep.

Acties OM	Termijn: kort	<i>middellang</i>	<i>lang</i>
Vrijstelling van de rechercheofficier van justitie	1-6-2006		
Kwalitatieve ondersteuning op alle parketten door beleidssecretarissen #	1-4-2006 #		
Administratieve ondersteuning t.b.v. journalisering #	1-4-2006 #		

12.1.1 Gezag over de opsporing

Voor een effectieve samenwerking is het nodig dat er een helder besef bestaat van de rol en verantwoordelijkheid van de officier en wat dat vervolgens betekent voor de rol van de teamleider. In het cluster "gezag over de opsporing" zijn die rollen verwoord. Een duidelijke rolverdeling heeft gevolgen voor kennis en vaardigheid van de officier van justitie en voor de kwaliteit van de politie.

De kwaliteit moet tot uitdrukking komen in de eisen die aan officieren van justitie en aan teamleiders worden gesteld. Die eisen dienen geborgd te worden in de opleidingen en in de organisatie.

Het Openbaar Ministerie heeft met een # aangegeven welke acties afhankelijk zijn van financiële middelen en zonder die middelen niet kunnen worden uitgevoerd.

Acties OM	Termijn: Kort	Middellang	Lang
TGO-zaken worden door een dubbele bezetting van TGO-officieren van justitie behandeld # (afhankelijk van voorwaarden als financiële middelen wordt voorzien in groeimodel van aannemen opleiden en certificeren).		1 ^o tranche v.a. 1-7-06 #	Groei- model # 2007-2008 en 2009
Acties OM en politie:			
Lijst van gevalideerde en te valideren onderwerpen	1-6-2006		
Afstemming validatieproces OM en politie	1-6-2006		
Uitwerking borging verbeterprogramma	1-6-2006		

12.1.2 Tegenspraak en review

Om fouten, zoals voorkwamen in de Schiedammer Parkmoord, te voorkomen, worden zowel bij politie als bij het OM wordt een tweetal vormen van kritische begeleiding ingevoerd, t.w. tegenspraak en review.

Acties OM en politie	Termijn: Kort	Middellang	Lang
In Aanwijzing PG's wordt landelijk kader gegeven voor tegenspraak en review	1-6-2006		
Handleiding tegenspraak (onderdeel van instructie gevoelige zaken en checklist)	1-6-2006		
Protocol tegenspraak politie	1-6-2006		
Basale vorm van tegenspraak ingevoerd bij politie en OM, te beginnen in pilots en uitgroeiend tot volledige uitvoering van tegenspraak in de in het cluster aangegeven zaken# (afhankelijk van voorwaarden als financiële middelen wordt voorzien in groeimodel van aannemen opleiden)	1-1-2006	1-7-2006 #	Groei-model #2007 – 2008 en 2009
Eisen aan interne OM-journalisering en invoering OM-journaal #		Start 1-1-2007 #	
Vaststellen van competenties van mensen die tegenspreken	1-6-2006		
Aangeven onder welke voorwaarden in termen van capaciteit en opleiding tegenspraak en review volledig zullen functioneren	1-6-2006		
Uitvoeringsregeling review waarin de aanwijzing second opinion opgaat		1-7-2006	

12.1.3 TGO

In de Schiedammer Parkmoord had een kritische blik op de feitelijke ontwikkeling van de verhoren corrigerend kunnen werken. Een goede verslaglegging van afspraken en beslissingen alsmede een kwalitatieve vastlegging van de verhoren in processen verbaal zijn in zware complexe zaken is van cruciaal belang. In het cluster gezag opsporing zijn kwaliteitseisen gesteld aan de TGO-regeling, de verhoorplannen, aan de journalisering, aan de dossiermakers.

Acties OM	Termijn: Kort	Middellang	Lang
Validering aangepaste TGO-regeling	1-6-2006		
Benoeming TGO-officieren van justitie en secretarissen. # Voorzien wordt in een groeimodel van aannemen, opleiden en certificeren. Inzichtelijk wordt gemaakt wanneer, hoeveel mensen opgeleid kunnen zijn. Startdatum en doorgroei op termijn wordt aangegeven		1 ^e tranche # 1-7-2006	Groei-model # 2007-2008 en 2009
Validering standaard verhoorplan	1-6-2006		
Validatie procesdossier door college van PG's	1-6-2006		
Acties politie			
Ieder korps past de TGO-regeling aan en wijst een Vaste Kern Leidinggevenden aan inclusief de forensisch coördinator	1-6-2006		
Validering definitief criterium inzet TGO	1-6-2006		
Ingerichte stuurploegen in de regio's	1-6-2006		
Afstemming opleidingsinstituut op opleidingsvraag t.b.v. de opleiding	1-6-2006		
Ieder korps beschikt over een verhoorprotocol		1-7-2006	
Afspraken over producten, competenties en opleidingen voor de diverse niveaus van analisten	1-6-2006		
In de uitgewerkte voorstellen van dit verbeterprogramma zullen richtlijnen ontwikkeld worden waarin (integraal) afspraken staan	1-6-2006		

rondom beheer van onderzoeksmateriaal, stukken van overtuiging en inbeslagname goederen		
Protocol familierechercheur landelijk gevalideerd	1-6-2006	
Modulair evaluatie instrument		1-6-2007

12.1.4 Forensische Opsporing

Acties OM	Termijn:	Middellang	Lang
	Kort	groeimodel	Groei-model
breder basiskennis alle officieren van justitie, starten op middellange termijn en doorgroeien tot alle officieren zijn opgeleid			
benoeming FTO-officieren van justitie en secretarissen. # Voorzien wordt in een groeimodel van aannemen, opleiden en certificeren. Inzichtelijk wordt gemaakt wanneer, hoeveel mensen opgeleid kunnen zijn		FSO-parketten # 1-7-2006	Groei-model # eind 2007
Acties OM en NFI			
twijfelprocedure NFI	Aanwezig		
duidelijk rapporteren door NFI (werelden techniek en juristen)	1-1-06		
Acties politie			
opleiding specialist FO (maatwerk+ PD)		1-6-2007	
formatie LTFO bestaande uit specialisten politie/NFI	groeimodel	1-6-2007	
zestal FSO's ingericht		1-6-2007	
gedetailleerd verbeterprogramma en helderheid MPD+	1-6-2006		
protocollering FIT gesprekken door OM	1-6-2006		
Kwaliteit dossiervorming, 5 producten gedefinieerd	1-6-2006		
In alle grote onderzoeken een vaste sporencoördinator	1-6-2006		
FT-normen – inventarisatie op werking in de praktijk	1-6-2006		
Nieuwe FT-normen:	1-6-2006		
Vervoeren bewaren stoffelijk overschot			
Vastleggen van secties op beeld			
In beeld maatwerk PD's			
Inschakelen forensisch geneeskundige			
Lijkschouw door forensisch geneeskundige			
Lijkschouw en letselbeschrijving			
Opslag en beheer van sporendragers			
Aanscherping protocol PD-management	1-6-2006		
Vastleggen eisen FIT-gesprekken	1-6-2006		

12.1.5 Auditieve / audiovisuele registratie

Acties OM en politie	Termijn:	Middellang	Lang
	Kort		
Inventarisatie aanwijzingen-protocollen-beleidsregels en toetsen aan Posthumus alsmede inventarisatie van	aanwezig		
facilitaire en personeelskosten			
aanwijzing en protocol verhoren	1-6-2006		
Opstellen implementatieplannen voor OM en politie		1-7-2006	
Auditieve registratie en audiovisuele registratie			
uitvoering van de Aanwijzing is pas uitvoerbaar wanneer noodzakelijke middelen, faciliteiten en opleidingen beschikbaar zijn		v.a.1-7-2006	Groei-model eind 2007
Juridisch kader	aanwezig		
Conceptaanwijzing	aanwezig		

12.1.6 Opleidingen OM

Acties	Termijn:		
	Kort	Middellang	Lang
Startconferentie bewustwordingsproces	16-12-2005		
Vervolgconferenties	1-4-2006		
Module inpassen in cursussen officieren van justitie (bewustwording van tunnelvisie in opsporing en vervolging			
Revisie bestaande cursussen of ze in overeenstemming zijn met de huidige inzichten en ontwikkelingen		1-1-2007	
Hiaten in cursussen in beeld brengen	1-6-2006		
Opleidingen in SSR programma 2006-2007 opnemen. Starten met pilots		1 ^e tranche	groeimodel
Start opleiding leidinggevenden aan de opsporing		1-9-2006	2007
Start opleiding deskundigen en magistratuur		1 ^e tranche	groeimodel
		1-9-2006	2007
Definiëring opleidingsvereisten voor TGO-officier		1-7-2006	
Voorstel tot certificering	1-6-2006		
Startconferentie review		1-7-2006	
Onderscheiding opleidingstrajecten naar basis - gevorderden en masterniveau (puntensysteem OM)		1-9-2006	1-1-2007

12.1.7 Opleidingen politie

Acties	Termijn:		
	Kort	Middellang	Lang
Behoeftte aan leergang rechercherchekunde in meerjarig perspectief in beeld	1-6-2006		
naast postinitieel een initiële leergang rechercherchekunde		2007	
behoeftte aan verplichte certificering bepaalde functies	1-6-2006		
Inbedding PD-management in initieel politieonderwijs		2007	
Beschikbaarstelling module voor VKL TGO's	1-6-2006		
Opleiding familierechercheur opnemen in onderwijs		2007	
Herbezinning op opleidingsbeleid tot afnemen van meer rechercheleergangen	1-6-2006		

12.1.8 Overig

Planning deskundigenpool is opgenomen in § 10.2, van de deskundigenmakelaardij in § 10.3, de planning van ICT-maatregelen in § 11.4.

12.2 Financieel overzicht

Hieronder een indicatie van de kosten voor de uitvoering van het programma "Versterking opsporing en vervolging" zoals dat door OM, Politie en NFI is opgesteld. Het betreffen de kosten, oplopend van 2006 tot de totale implementatie in 2009, die niet door OM, politie en NFI zelf kunnen worden gedragen.

Inschatting van de structurele kosten, bedragen in miljoenen euro's.

	2006	2007	2008	2009
Openbaar ministerie				
Complexe onderzoeken (maatwerkzaken)	2	5	8	10
Tegenspraak en Review	1	3	5	6
Forensische Opsporing	1	3	3	3
Recherche officieren	1	2	2	2
Ressortsparketten	0	1	1	1
Totaal OM	5	14	19	22
Politie				
Tegenspraak en Review	2	6	9	9
Team grootschalige opsporing (TGO)	0	0	0	0
Audiovisuele en auditieve registratie van verhoor	9	13	13	13
Opleidingen en Deskundigheidspool	1	1	1	1
ICT	3	5	5	5
Brede Kwaliteitsontwikkeling Forensische Opsporing	15	30	40	40
Totaal Politie	30	55	68	68
NFI				
Kwaliteit rapporteren	2	2	2	2
Samenwerking politie-NFI en kwaliteit forensische intake	5	5	5	5
Tracking and tracing van Stukken van Overtuiging	2	2	2	2
Brede Kwaliteitsontwikkeling Forensische Opsporing	9	13	18	18
Totaal NFI	18	22	27	27
Totaal OM, Politie en NFI	56	89	114	117

Voor zover bekend, zijn de kostenposten hierboven opgenomen. Een aantal nog onbekende kostenposten (bijv. opleidingen politie en de keteneffecten forensische opsporing) moeten nog nader worden uitgezocht.

13 Kwaliteitszorg en monitoring

13.1 Doorontwikkeling kwaliteitszorg

13.1.1 Inleiding

Bij zowel de Nederlandse politie als het Openbaar Ministerie is er veel aandacht voor kwaliteitsverbetering. Voor de politie geldt het landelijk Kwaliteitsstelsel Politie, dat in 1996 is ingevoerd. Dit stelsel omvat de systematische bewaking, beheersing en verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering, de resultaten en het beheer van de regiokorpsen, het KLPD en de Politieacademie.¹³ In een 4-jarige cyclus worden de korpsen systematisch geëvalueerd, geaudit en gevisiteerd. Een belangrijke doelstelling van het kwaliteitssysteem, dat is gebaseerd op het zgn. INK-managementmodel is het 'leren en verbeteren.' Binnen het Openbaar Ministerie wordt het INK management model eveneens toegepast, zij het dat dit in tegenstelling tot de politie, niet wettelijk is verankerd. Daarnaast worden zowel bij politie als het Openbaar Ministerie ook andere kwaliteitsinstrumenten ingezet, zoals ISO-systematiek, Six Sigma, Balanced Score Cards enz.

13.1.2 Doorontwikkeling kwaliteitszorgsystemen politie

Voor de politie wordt het kwaliteitsstelsel ondersteund door het Kwaliteitsbureau Politie. Dit bureau organiseert evaluaties, audits en visitaties en is verantwoordelijk voor de uitvoering en het onderhoud van het kwaliteitsstelsel voor de Nederlandse politie. Als zodanig vervult het een expertisefunctie en adviesrol naar de korpsen. De Inspectie Openbare Orde en Veiligheid houdt toezicht op de goede werking van het stelsel. Uit evaluaties van de Inspectie voor de Politie en het Kwaliteitsbureau Politie blijkt dat het kwaliteitsstelsel naar tevredenheid functioneert.

In de afgelopen 2 cycli van 4 jaar heeft de Nederlandse politie zich op het gebied van kwaliteitszorg positief ontwikkeld en zijn er aansprekende resultaten bereikt op het gebied van verbetering van de bedrijfsvoering, het beheer en de procesoriëntatie (procesmanagement). In de systematiek zal in ieder geval gefocust moeten worden op de processen, waarin met name aandacht wordt besteed aan de professionaliteit. Processen zijn immers essentieel voor het bereiken van afgesproken resultaten. Het is niet de structuur die bepalend is voor het succes van de organisatie, maar de manier waarop de processen worden gemanaged. In een organisatie die zich duurzaam ontwikkelt nemen daarnaast de professionals een centrale plaats in. Hoe goed de processen ook zijn ontworpen, beschreven, ingericht en worden beheerst, uiteindelijk zijn het de professionals, de medewerkers, die de resultaten neerzetten.

13.1.3 Procesauditing

De toenemende aandacht voor processen en professionals vraagt ook een andere invalshoek van auditing, niet los van het eerder genoemde kwaliteitsstelsel, maar als een geïntegreerd onderdeel daarvan en met een sterke focus op het aandachtsgebied 'management van processen'.

Dit kan gerealiseerd worden door procesauditing, waarbij een procesaudit kan worden gedefinieerd als:

'Een systematisch, onafhankelijk en gedocumenteerd onderzoek proces voor het verkrijgen van auditbewijs en het objectief beoordelen daarvan om vast te stellen in welke mate aan overeengekomen auditcriteria is voldaan.'

Een dergelijke procesaudit kent de volgende resultaten:

¹³

Besluit van 24 juni 1999, houdende regels in verband met de kwaliteitszorg bij de politie (Besluit Kwaliteitszorg Politie)

- Bevindingen ten aanzien van de kwaliteit en robuustheid van de organisatie (de processen)
- Sterke punten en punten ter verbetering
- Het ambitieniveau bepaalt de organisatie (c.q. het concern) door het vaststellen van vaste (audit)criteria, bijv. landelijke standaards, referentiemodellen, procesindicatoren enz.
- Bevingen stimuleren de (verdere) invoering van procesmanagement
- Bevindingen leiden tot gerichte verbeterprojecten met aantoonbare verbetering van de bedrijfsprocessen als gevolg.

Een procesaudit kent in die zin een 'harde' uitkomst, met name als het gaat om het onderzoeken van de proceskwaliteit (o.a. doen wat is afgesproken). Het versterken van de procesoriëntatie (zacht) is meer gebaseerd op het INK managementmodel. Duidelijk mag echter zijn dat de toegevoegde waarde van procesauditing tweërlei is:

1. het richt zich op zowel het versterken van het bewustzijn en op de veranderbereidheid tot processturing en geeft zicht op de positiebepaling en de volgende stappen naar processturing (zacht);
2. het ondersteunt bij het realiseren van concrete verbeteringen van de bedrijfsvoering (processturing) en biedt managementinformatie voor de proceseigenaar en het korpsmanagement.

13.1.4 Meerwaarde van procesauditing voor het proces opsporing en vervolging

Als instrument voor verankering van het programma versterking opsporing en vervolging vormt procesauditing een belangrijke aanvulling op de kwaliteitsaudits volgens het INK managementmodel maar levert daar ook belangrijke input aan. Waar de INK-kwaliteitsauditing zich met name richt op het stimuleren van duurzame organisatieontwikkeling, geeft een procesaudit op een dieper inhoudelijk en concreet niveau gerichte feedback op de kwaliteit van het proces, i.c. het opsporingsproces. Daarbij kan procesauditing kortcyclischer ingezet worden dan de INK-audits volgens het kwaliteitsstelsel (4-jarige cyclus). Om een maximaal effect te sorteren zal procesauditing om de 2 jaar, als een vorm van zelfevaluatie en -verbetering, binnen de onderscheiden organisaties worden uitgevoerd, specifiek gericht op het proces opsporing en vervolging. De volgende stap is het uitvoeren van een ketenaudit op het gehele opsporings- en vervolgingsproces (politie en OM) en dan met name op de kritieke processtappen en interfaces.

13.2 Borging programma versterking opsporing en vervolging

In aanvulling op de hiervoor beschreven door OM en politie gehanteerde algemene en procesaudits zal een aanvullend audit- en inspectieprogramma worden opgesteld, specifiek gericht op de borging van dit programma versterking opsporing en vervolging (2005). In verband met de noodzakelijke directe sturing en de daarin vereiste ketenbenadering gaat op voorhand de voorkeur van de kerngroep uit naar de formatie van een speciaal auditteam van beperkte omvang voor de toetsing van de implementatie van de aanbevelingen uit dit programma. Voorjaar 2006 komt de kerngroep met uitgewerkte voorstellen voor deze monitor op de implementatie.

13.3 Programmasturing

Overigens zal ten behoeve van een snelle en directe implementatie van dit versterkingsprogramma in de praktijk worden gekozen voor een vorm van programmasturing. OM en politie zullen deze sturing afzonderlijk en ten behoeve van de eigen organisatie organiseren. In de praktijk zullen ze daarbij zeer nauw samenwerken.